

GAMLA HVITFELDTARES ÅRSBOK 2016

utgiven av
Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare

*från 1948 till 1978 utgiven
under titeln*

”GAMLA LATINARES ÅRSBOK”

SKOLAN SOM ÄNNU INTE FANNS

Före skolan fanns
längtan efter den kunskap
vi nu alla har

Haiku av Ulf Herrströmer

Omslaget: Tänk om skolan aldrig blivit byggd. Då hade stadsbilden sannolikt haft ett annat innehåll idag. Man kan undra vad som varit angeläget att sätta här på berget; skolor fanns ju runt omkring, inte minst det pampiga Handelsinstitutet som numera är en helt integrerad del av Hvitfeldtska. Kanske då inte en skola – kanske en pampig katedral, moské, eller ett sjukhus, ålderdomshem, en fabrik. Eller ett gigantiskt pariserhjul ...

Hade inte den påkostade byggnaden uppförts av prima tegel, kopparplåt, polerad marmor, granitblock – att överblicka staden, dess tillväxt, innevånare, kulturhändelser – så hade det med stor sannolikhet inte funnits någon förening Gamla Latinare/Gamla Hvitfeldtare.

Men nu finns vi och kan presentera den 86:e årgången av Årsboken. Vi, som har gjort den de senaste 10 åren, tackar för förtroendet!

Redaktionen

POEM

Skeppen de stora har byggts
Myckenhet är ej gjord
Stor är vilja
ringa förmåga

– Arne Larsson 1972

Innehåll 2016

[4]

Vad är det egentligen vi minns när vi minns?

Vissa minns allt, andra minns ingenting. Eller vill inte minnas. JAN WESTIN reder ut begreppen.

[13]

Sant eller falskt? Med inspiration från Jan Westins artikel fiskar vi upp några av våra finaste läsupplevelser från minnesböcker de senaste åren.

AV REDAKTIONEN.

[15]

From Hvitfeldtska with love. En stammande småläsning som blir kallad "baltjävlar". Men ändå lyckas smälta in i det göteborgska. TOMAS ARVIDSSON ger här sin kärleksförklaring till skolan.

[18]

Sommarlov. En söndag på Atlanten. En skuta, en gång påmönstrad, är som en famnad kvinna för sjömannen, även för den som ej ens rundat Hornet ... Så börjar en historia med oväntat slut. Av KLAS BORSSÉN.

[20]

Jag skriver med bläck. "Här skriver vi med riktigt bläck", säger magistern när Lars visar upp sin nya fina kulspeppenna i skolan. "Ord behöver

bläck.” Så börjar LARS LINDQVISTS kärleksfulla porträtt av vår skola.

av Stan Getz. Men huvudpersonen är anonym.

[27]

Fördelar och faror med god språkundervisning. Det är helt och hållet lektor Ahlborns ”fel” att JAN HÅKANSSON och hans kompis absolut måste till Paris direkt efter studenten. Vad som hände där kan nu avslöjas.

”Lilla sparven” sjöng inte.

[35]

En läkares dagbok. ULF HERRSTRÖMER fortsätter att dela med sig av sina spännande och tänkvärda minnen från läkarviken i Norrland på 60-talet. En fortsättning från Årsboken 2010.

[40]

Människor jag mött. ”Det var 1927 ...” Så börjar ett brev från den äldste deltagaren på årsmötet 2016. Kyrkoherde EINAR LUNDBERG bjuder oss på ett unikt perspektiv bakåt i tiden.

[42]

Efterlysning: Var är de försvunna Pro Patria-protokollen? SIMON BÜLOW skriver på en biografi över Rune Andréasson, student 1944 och skapare av Bamse.

[43]

In Memoriam. Ordförande sedan föreningens start. Hedersledamöter.

[44]

Protokoll från årsmötet 12 maj 2016.

[45]

Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare.

Funktionärer verksamhetsåret 2016-2017.

[47]

Verksamhetsberättelse.

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2015.

[48]

Varia 2016 av ULF G H MALMSTEN.

[52]

Frasses band – 50-talets ”rockstjärnor” från Hvitfeldtska. Det behövdes varken Elvis-frisyr eller elgitarr för att bli idol bland 50-talets danssugna skolungdomar. En av de flitigaste musikerna var hvitfeldtaren och trumpetaren *Lars-Olof Franzén*, som här porträtteras av CHRISTER HEDIN.

[64]

SISTA SIDANS tandemredaktörer frågar sig ”*Varför finns vi?*” och ”*Vad gör vi här?*”

Redaktionen: Årsboken produceras av Bo Eneroth (redaktör) och Sven Tesch-Hallström (redigering, grafisk form). Vidare medverkar Ulf G H Malmsten (varia), Claes Trefil (korrektur) och Thomas Svensson (In Memoriam). Foto: Ulf G H Malmsten m. fl.

Tryckning: Printpartners, Göteborg. Originaldesign Elizabeth Lindblom. Typsnitt Adobe Garamond, Futura och Futura Book. Papper: Munken Pure 120 g och 240 g. Tryckt med generösa bidrag från Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen.

Tack: Ett stort tack till alla som bidragit med artiklar, bilder och engagerat arbete.

Vad är det egentligen vi kommer ihåg när vi minns?

En självbiografisk betraktelse

Ja, vad är det vi minns? En del minns mycket, bekräftat inte minst genom de många detaljerade hågkomster som publicerats i vår årsskrift genom snart sju decennier. Andra har nästan inga minnen alls, vill inte ha några minnen eller har förträngt de minnen som fanns. Som akademiledamoten Torgny Lindgren nyligen hävdade i sina Minnen: "Äsch, jag har väl inga minnen", i varje fall inga av allmänt intresse. Vilket inte hindrar honom att dra den ena skrönan (sann eller inte) efter den andra.

JAN WESTIN

DET ÄR KLART att jag har minnen från skolan. Men att minnas skolan är också att komma ihåg hur det var att gå från barn till nästan vuxen. Skolminnen och uppväxtminnen blandas. När jag tänker tillbaka på mina skolår, 1946 till 1954, dominerar för mig minnesbilder från livet utanför skolan, trots att vi ändå använde större delen av vår vakna tid under terminerna till skolarbete. Vi hade ett litet lokalt kamratgång, som höll ihop på fritiden, det innehöll fler än klasskamraterna från Hvitfeldtska; med åren skiftade både kamraterna och våra förehavanden. Själv hade jag många intressen: jag var tidigt en samlare – allt från frimärken, apelsinetiketter, lagbilder ur Rekord-Magasinet, autografer, bilmärken, Alfa-bilder, pressade växter, till småningom böcker och skivor.

Jag var naturintresserad och bland de första fältbiologerna i Göteborg. Jag sprang på Ullevi och såg ÖIS och IFK spela fotboll, vi sparkade själva boll på Sankt Sigfrids Plan på vår- och höstkvällar och bildade dessutom (eftersom ingen annan insåg våra talanger) ett litet Jakobsdals idrottssällskap med klubbrekord på

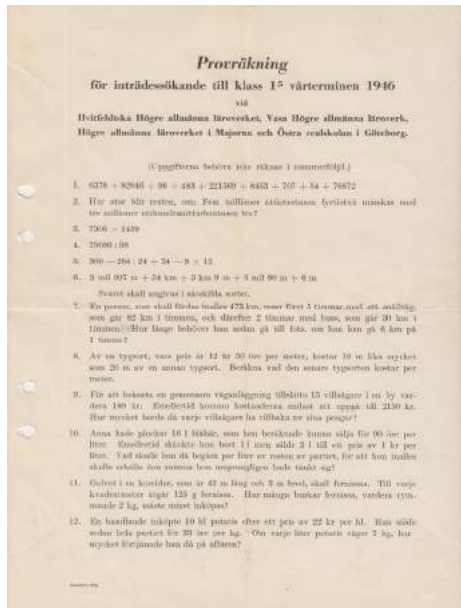
alla löpdistanser från 60 till 10.000 m. Alla tider uppmättes på gatustumpen framför läroverket. Redan från 13 års ålder började jag ge mig i kast med Den Stora Litteraturen, kånkade varje vecka hem en väska med böcker från Dicksonska biblioteket, jag betade av avdelning efter avdelning från A (Bokväsen) till V (Medicin). Jag läste och läste men det mesta var annat än det som stod i skolböckerna. Och somrarna, vilken uppsjö av minnen, sol, bad, natur, försiktig kontakt med det andra könet, de första inköpen av "två lösa Bill" och varje tisdag ett nytt nummer av Levande Livet.

Det tunna prasslande pappret runt apelsinerna togs till vara, slätades ut, bilderna klipptes ut och klistrades upp i en svart anteckningsbok.

Egentliga skolminnen

Det jag kommer ihåg från livet på skolan är till dels enskilda episoder, händelser och repliker, som av olika skäl bitit sig fast. Men också vad som kan beskrivas som en sorts övergripande känslor, kopplade till skolan och vistelsen där. På det här avståndet i tiden minns jag det definitiva som att de åtta åren i skolan var glädjefyllda: det var roligt att gå i skolan, lära sig nya saker, öka sina kunskaper, få nya kamrater.

Inträdesprovet 1946 innehöll säkert flera delmoment, det enda minne jag har kvar är det tryckta underlaget för provräkningen: inte så helt lätt.

För mig fanns det också en stolthet i att gå på Hvitfeldtska. Jag är gammal nog att ha varit med om inträdesprov till första klass på real-skolan, det var en stark känsla att klara det pro- vet, jag tror många kände sig privilegierade: vi kom faktiskt in! Jag var den förste i släkten som fick gå i läroverk och småningom ta studenten; förväntningarna från föräldrarna var stora, för- stås kopplade till den satsning som det innebar ekonomiskt och på annat sätt.

Andra har skrivit om att skolåren upplevdes som jobbiga på olika sätt, för att det var svårt att hänga med i studierna eller för att man kände sig utanför eller att man blev betraktad som mindre värd för att man kom från ett ar- betarhem eller t ex hade nedsatt terminsavgift. Jag minns inget sådant, men kanske var jag vid den tiden inte tillräckligt lyhörd. Det är säkert så att enstaka individer blev mobbade eller i varje fall upplevde sig som mobbade, men

ingen gjorde ju då någon större affär av detta, rätt eller fel. Jag tillhörde också dem som fick nedsatt terminsavgift, men såg inget problem i det, upplevde istället tacksamhet för att det var möjligt att få hjälp att studera. Kanske är detta en idealiserad bild, eller innehåller andra bilder av att man inte hörde hemma bland de finare kamraterna en viss överdrift.

Men är min bild av skolåren, nu nästan 70 år efteråt, sann? Skulle jag lämnat samma beskrivning om jag tillfrågats under pågående skolgång? Jag är inte säker på det. Det mesta upplevdes troligen ganska tradigt, men något alternativ fanns ju inte. Skolka existerade inte i min värld. Man gick till skolan, satt av sina timmar och lärde sig efter hand en hel del, till viss del för skolan, till viss del för livet. Några lärare var det en större glädje att vara elev hos, andra mindre. Ta det i lokalpressen upplåsta "drevet" (ordet fanns nog inte på den tiden) någon gång kring 1950 med anledning av gymnastiklärarnas användande av kort (Hul- tén) respektive lång (Gurka) rotting. Det var ju spännande att det skrevs om detta i tidningen, men inte berörde det oss nämnvärt. Skolan med dess ritualer av olika slag ruskades om ett kort ögonblick men återgick snabbt till sin normaltillovaro igen.

Ett gammalt klassfoto

Jag tittar på ett gammalt skolkort från klass 1⁵ eller möjligen 2^{5c} hösten 1947 och försöker tänka mig tillbaka. Vi var 27 elever, alla ser snälla ut, några mer alerta, andra mindre.

Sju av oss har kavaj, resten pulloverar eller slipovrar i varierande utformning. Vad säger klädseln om bakgrund, familjeförhållanden, förmåga att ta sig fram i skolan? Anders Norr- by skiljer ut sig redan här med sin för stora ka- vaj, han behöll envist sin personliga stil genom åren, men han blev en av mina bästa vänner. Han var nog den ende som var läkarbarn, någ- ra andra hade akademiskt utbildade föräldrar men de flesta av oss kom från medelklasshem, några få vet jag från arbetarhem. Min gamla

skolkatalog berättar att 16 av oss hade adresser i närområdet kring skolan, 14 kom från Örgryte, två bodde på Hisingen, två i Lerum, en i Askim. Det såg i princip likadant ut i de andra tre ettorna. Totalt av drygt 100 förstaklassare bodde endast tre eller fyra på Hisingen; säkert var andelen arbetarbarn liten. Vi hette Bengt, Lennart, Lars, Stig och Jan. Vi måste i många avseenden ha varit en väldigt homogen grupp.

Så vitt jag vet gick det mestadels väl för oss i livet, men några dog tidigt, ingen blev general, biskop, professor eller statsråd. Skulle man ha kunnat se det? På skolkortet två år senare hade alla utom tre kavaj och långbyxor – likriktningen hade slagit igenom eller hade vi bara blivit äldre? Jag har vid återträffar mött 10-15 av kamraterna igen, men bara 2-3 blev mina vänner genom alla år och nu är flera av dem borta. Jag har svårt att minnas stämningen i klassen under de första skolorna, men vi gjorde nog våra läxor pliktskyldigast, en del hade lätt för det, andra jobbade hårt för att hänga med,

men jag har ingen känsla av att det var i skolsalen som vi formades för livet, men kanske var det så: disciplinen, glädjen över att lära sig nya saker och ibland beröm för ett gott betyg. Någon enstaka gång klarade någon av oss inte kraven utan fick gå om en klass. Jag minns dock inte att vi gjorde stor sak av det.

Episoder och repliker

Några få starka episoder och repliker har fastnat i mitt minne från vistelsen i skolan, från lektionerna.

- Det måste ha varit i andra eller tredje klass. Lars "Zäta" Zetherström var klassföreståndare och lärare i vad som väl hette geografi på den tiden. Han hade lärt känna sina pappenheimer och en dag när jag läst på läxan särskilt dåligt beordrade han: "Vill Westin vara snäll och resa på sig!" Inför hela klassen, med allas blickar på mig i den amfiteatraliska geografisalen fick jag en rejäl omgång, avslutad med "Jag ska säga

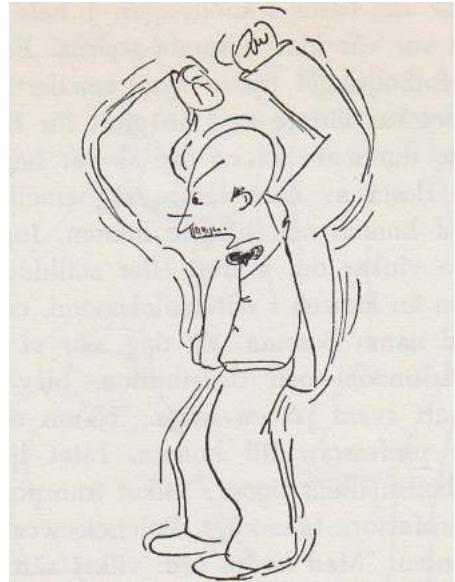
som det är: Westin är intelligent men lat!” Jag borde väl ha känt mig ”kränkt” men ordet var inte uppfunnet på 40-talet. Kanske kändes det bra i alla fall: lathet kan man ju i varje fall göra något åt, bristande intelligens är värre.

- I tyska hade vi några år i realskolan den äldre och lite lättretade adjunkten Gustav ”Rotas” Ekeröth. Han hörde till den gamla stammen, ville ha ordning och reda och inget flams och hams. Han var kortväxt, hallänning och skorrade lite på r-en och stod oftast nästan på tå, ivrigt viftande med pekpinnen. Nu föll det sig så att klassen i svenskan just hade läst Heidenstams Karolinerna och förstås noterat inledningsreplikens ”Visa ut galna Ekeröten!”. Så i ungdomligt övermod skrev några av oss just det på svarta tavlan inför en lektion med Rotas, texten inom en ruta och under den ”Låt stå!”. Han kom in med sin portfölj under armen, blev inte varse texten först, men insåg småningom vad vi fnissade åt. Han blev först vit, sedan knallröd, ställde sig vid sidan av katedern, började darra i hela kroppen och vevade med högerarmen. ”Ni är en samling av de värsta busar, de mest oförskämda kanaler, ja jag vet inte vad jag ska kalla er - ni är som några simpla drängar! Jag ska anmäla er för rektor”, tog sin väska och rusade ut.

Den amerikanske humoristen James Thurber har en historia, kallad ”University days”, där

han i ord och bild illustrerar lärarens vanmakt i liknande situationer. Precis så såg Rotas ut den gången. Hur det gick sedan har fallit bort ur minnet. Men jag har frågat några av kamraterna, som bör ha varit med; någon minns att

han har hört historien, men ingen känns vid att ha varit med. Minne eller konstruerat minne? Jag kommer så tydligt ihåg hur han skorrade på ”drängar”, det kan inte vara påhittat.

- Ett par år hade vi Herman Kihlman som klassföreståndare och lärare i franska. Han hade en alldeles speciell munart, betonade alltid första stavelsen starkt. Så han sitt namn så lät det som Härrman Kiiilman. Vi hade läst om Paris och det var rätt förnöjsam stämning i klassen när han avslutade lektionen med ”Och det ska jag säga er att om ni kommer till Paris någon gång så ska ni se upp, akta er för hitt-la-ha-flickorna!” Plötsligt insåg vi att vi hade många oanade upplevelser i livet framför oss. Jag har sedan dess alltid i Paris letat efter någon sorts hitt-la-ha-flickor men kan inte säga att jag säkert fått syn på någon.

*Kan detta möjligen vara de
Kihlmanska hitt-la-ha-flitkorna?*

• Det måste ha varit redan i första klass. Vi skulle "sjunga upp" som det hette för musiklektorn Torsten Holmsten, som använde rikligt med pomada i håret och som för alla förstås var känd som "Flottburken" eller bara "Flottis". Vi satt på de obekväma grå eller kanske ljusgröna långbänkarna i musiksalen och blev kallade fram en och en för att sjunga igenom någon enkel visa till hans pianoackompanjement. Småningom blev det även min tur, men vokalt framförande hade jag aldrig varit någon höjddare på, så Flottis såg klart missnöjd ut och fällde den evigt ihåglomna repliken "Ja det var ju inte så bra, Westin kan sätta sig längst bak". Och där satt jag i åtta år, hämmad i mina musikupplevelser för livet.

Om min lidnerska knäpp

Som jag minns det hade vi uppsatsskrivning ungefär en gång i månaden under gymnasieåren, jag skrev torrt och fyrkantigt om En kväll med Karusellen, Fult och vackert i Göteborgs stadsbild, Stiernhielms Herkules och Varför är njutningsmedlet alkohol från samhällets synpunkt farligare än många andra? Alltid fick jag B+ eller Ba. Men jag levde ett under gymnasieåren alltmer fristående litterärt liv; jag läste BLM och All världens berättare, försökte mig på små diktöversättningar, präglade av fyrtioalistisk livsångest, och prövade att få ihop mitt skrivande med mitt naturintresse. Så plötsligt föll

alltihop på plats: lektor Fredén hade låtit oss skriva om Upplevelser under en vårdag och alla hämningar släppte, pennan löpte själv över pappret, jag skrev som jag vore allra minst Harry Martinsson.

Vi fick tillbaka skrivningarna, Fredén kommenterade i bokstavsordning vars och ens framgångar och tillkortakommanden, som vanligt inför hela klassen och kom så till mig, jag hade bara Christian Vinge och Jerker Wistrand efter mig. "Ja, Westins uppsats var faktiskt väldigt trevlig att läsa den här gången. Jag vet inte vad som hänt men Westin måste ha fått en Lidnersk knäpp, han har visat en förmåga som jag knappt trodde fanns där". Betyget blev mitt första lilla a. Och sedan blev det så, en hämning hade släppts, jag kunde plötsligt använda alla ord jag tagit till mig av mitt flitiga – utanför skolschemat! – läsande.

Eftersom jag har en viss förmåga att samla på mig en massa fragment från mitt framfarna liv, så plockar jag fram en gammal hög med skrivningshäften från den tid jag hade Fredén som lärare, i ring L III och L IV. Men hur jag letar hittar jag inte den naturlyriska uppsats, som var upphovet till hans kommentar! Det

händer ibland att jag åstadkommer en så finurlig placering av ett dokument att jag sedan aldrig återfinner det, kanske har det blivit så. Men jag hittar andra kommentarer i häftena med rött i kanten: "Stelt, studera kommate-ringsreglerna" (Livet i ett bisamhälle), "Gan-ska obegripligt" (Kellgren som upplysningens förkämpe), "Disposition bra men språket har tyvärr sina brister" (Min Nobelpriskandidat) och "Segt och många syftningsfel" (Vad gör svenska folket under semestern), allt från tiden före knäppen. Sedan lät det betydligt bättre: "Ett utmärkt grepp på ämnet" (Strindberg som dramatiker), "Fint genomfört" (En min-nesvärd teaterföreställning) och "Bra!" (Den första lärkan). Men ingenstans min a-uppsats. Men jag har ju i 62 år varit övertygad om att han sa att jag fått en Lidnersk knäpp, jag kan ju inte minnas fel? Eller kan jag?

Själva "urknäppen"

Och vad är då en Lidnersk knäpp? I årsboken har vi tidigare snuddat vid ämnet. Men nu hit-tar jag ett gammalt nummer av Bonniers litte-rära magasin, som tar upp frågan och där Ho-

race Engdahl skriver "Bakom knäppen döljer sig den skrivandes behov av en andra födelse" och citerar Atterbom i *Svenska siare och skalder*.

Vid modrens bröllop med sin senare man, fick gossen, då blott sex år gammal, ej rum vid bordet; han gjorde då en liten vers till tröst. Det oaktadt var han – en-ligt berättelser – ända till sitt elfte år trög och oläraktig. Då föregick hos honom en hastig förändring. Han hade till informator den sedermera såsom predikant berömda Brag, efter hvilken en postilla finns utgifven. En dag, då de voro i skolkammaren, väckte han denne lärares uppmärksamhet genom en hörbar knäppning i sitt huf-vud, en liten smäll, hvarvid han skrek till, och kände en skakning ifrån nedre delen af pannan till hufvudets bakdel. Derefier kunde han i blinken sin läxa, och röjde alltsedan ett ypperligt mått af minne och fattningsgåfva. – Kunde man påhitta ett medel, att i slöa barns huf-vuden åstadkomma sådana smällar, så skulle detta för-anleda en grundligare revolution, än både krutets och tryckpressens upptäckt.

Bengt Lidner (eller Liedner som han först skrev sig) var ju elev vid latinläroverket ett par år kring 1770, men gick över till annan skola innan han fortsatte ut i sitt brokiga och efter-hand alltmer söndertrasade liv. Det är värt att notera att berättelsen om den ljudliga knäp-pen ursprungligen är hans egen och en av hans biografer (Carlén) försöker försköna tilltaget: "Lidner ljög icke i vanlig mening." "Men nog smäckte han friskt", tillägger Bengt Anderberg i samma BLM-nummer.

Men det intressanta tycker jag är den as-pekt Horace Engdahl tar upp, behovet av att kunna ange det förlösande ögonblicket, när en (blivande) författare – eller annan konstnär – upplever sig ha insett sin förmåga och kanske sin kallelse. Han refererar bl a till Selma La-gerlöf i *En saga om en saga*. Hon hade varit på en lektion i litteraturhistoria i Stockholm, gick och funderade på Bellman och Runeberg och om inte hennes upplevelser i Värmland ändå kunde utgöra en värld, lika väl värd att skildra som deras.

På detta sätt gick det till, att hon första gången fick syn på Sagan. Och i samma ögonblick hon såg den, började marken gunga under henne. Hela långa Malmkillnads-

gatan från Hamngatsbacken ända upp till brandstationen hävde sig mot himlen och sjönk ned igen, hävde sig och sjönk. Hon måste stå stilla en god stund, tills gatan hade kommit till ro, och hon såg förvånad på de förbigående, som gingo så lugna och inte märkte vilket under som hade skett.

Jag har stött på det här fenomenet i annat sammanhang, när jag försökte formulera mina erfarenheter av ledarskap i sjukvården i boken *Läkaren som chef och ledare* (2003). Den mest givande av alla de många handböcker om ledarskap som skrivits var för mig den amerikanske forskaren Warren Bennis klassiska bok *On becoming a leader* (1989). En av de teser han driver (delvis med hjälp av Harvardkollegan Abraham Zeleznik) är att "all great leaders are born twice".

Twice-borns generally suffer as they grow up, feel different, even isolated, and so develop an elaborate inner life. As they grow older, they become truly independent, relying wholly on their own beliefs and ideas. Leaders who are twice-born are inner-directed, self-assured, and as a result, truly charismatic.

Han påvisar en rad exempel på hur möjligheten/tvånget/åtagandet av en ledarroll kan åstadkomma en "knick i kurvan", det uppstår ett före och ett efter. Hämningar och hinder försvinner och det blir möjligt att leva ut sin ledarroll till fullo. Utan att göra affär av min egen utveckling, ledarskapshantering och olika former av försök att bedriva skrivande så har jag ändå i någon mån upplevt denna känsla. Ja, man måste våga vara sig själv, måste känna att skrivandet bär för att våga och orka skriva vidare. Och det kan nog för många vara ett definierbart ögonblick. Och det var nog också så för mig när lektor Fredén lämnade tillbaka min uppsats om vårdagen. Men har jag gjort som Lidner, skapat min egen berättelse eller hände det verkligen? Man undrar, det var nu så längesen.

Ja det var en lång utläggning om den Lidnerska knäppen och om avgörande ögonblick i skribenters och ledares liv.

Vad är det mer jag minns?

Påtagligt i varje fall för mig är att många av mina minnen är kopplade till det etnologer kallar för *materialiteten*. Tankar på föremål i skolvärlden får mig att minnas också det som finns runtomkring. Ingen kan ha gått på Hvitfeldtska utan att ha burit med sig ut i livet minnet av den stora Carl Larsson-tavlan i aulan. När jag efter många år återsåg aulan var det dock något annat som frapperade: var fanns det höga skrank med en talarstol i mitten, som – enligt min minnesbild – skiljde lärarna på podiet från bänkraderna med sömniga elever under morgonbönerna? Hade man bytt ut skranket eller var det jag som hade vuxit?

*Mitt försök att – efter 10 år som chef –
summera egna erfarenheter och
reflektera över ledarskapets villkor*

Jag minns den nyckelknippa, som vaktmästare Olsson bar som sitt signum; kanske finns det en liknande idag, men vi som var med på 40- och 50-talet minns den både som en symbol för skollivets strikta ordning, men också för den omtanke om eleverna som fanns hos honom. Jag minns dammet på skolgården när jag tillsammans med Jerker och de blivande prästerna i klassen höll backlinjen under de tidiga årens fotbollstimmar. Jag minns en del av innehållet i glasburkarna i biologisalen. Jag minns ljudet, som uppstod när klassföreståndaren slog ihop klassboken på katedern. Jag minns svettlukten i gymnastiksalens omklädningsrum. Jag minns det mörka kyffe, där föreningen Natura sedan decennier förvarade gamla herbarier. Jag minns att det var förbjudet att gå i högertrappan från entrén upp i andra våningen, men minns inte varför? Jag minns de få gångerna man hade ärende in på kollegierummet eller till rektor, alltid vaktad av fru Stare. Sista åren före studenten höll vi till i ett klassrum längst ner mot Molinsgatan – men var hade vi vårt tillhåll de andra sex åren? Var någonstans bedrev vi träslöjd? Jag kan inte återkalla innehållet i någon enda morgonbön, inte ens när den karismatiska Frankman talade. Jag minns, men verkligen inte särskilt detaljerat de gånger hela skolan hade ”friluftsdag” och vandrade till sportstugan i – ja, det var väl Aspen?

Karismatiska lärare – finns de kvar?

Årsböckerna är fyllda av anekdoter och minnesbilder av karismatiska lärare, Kalle Kött, Friedlander, rektor Ohlon, Gurka, Ipplet, Frankman och allt vad de hette. På samma sätt har jag från min läkarutbildning och läkartjänstgöring med mig historier och episoder, där särpräglade udda figurer kunde ogenerat utveckla sin särart till elevers eller underlydandes skräckblandade förundran. Men finns det sådana lärare längre eller är det ett utdött släkte? Är frihetsgraderna i dagens samhälle så snäva att särpräglade karaktärer inte klarar

sig, eller är lärarna för många och för mycket stöpta i samma form för att kunna göra oförglömliga intryck?

Jag vet inte om jag hade så många karismatiska lärare. Men Gustaf Fredén, som kom släntrande in i klassrummet med sin lite slitna kostym, lade den sladdriga portföljen ifrån sig på katedern och omedelbart anslog dagens tema, förmedlade verkligen en kärlek till litteraturen och det svenska språket som smittade. Till det kom att han hade en förmåga att lyfta fram även de elever, som satt inne med kloka tankar men kanske inte talade högst. Han var stillsam, inte märkvärdig men engagerad, på sätt och vis krävande men fick oss samtidigt att känna att vi deltog i en viktig dialog.

Att gå igenom resterna av mitt 70 år gamla skolherbarium väcker många minnen till liv, både från skolan och fritiden.

Arvid Hamdahl med sin godmodiga humor, sina säkert i årtal upprepade vitsar, sin lust för språkliga krumelurer och sin lustfyllda förmåga att lära ut latinska böjningsmönster och verbformer lever fortfarande i mitt minne. Han gjorde latintimmarna efterlängttade, han lyckades få oss att inse hur spännande det var att finna ut den exakta innebörden i de latinska

krångliga fraserna: det fanns alltid en lösning, det gällde bara att lura ut vilken den var. Och det var ju inte alltid helt lätt; jag minns hans glädje och beröm när jag efter en intellektuell kämpainsats lyckades skriva A på studentskrivningen; det var första och enda gången! Jag kan fortfarande höra hur han gick mellan bänkraderna och liksom smakade på orden och njöt av rytmen i Horatius formuleringar: "Exegi monumentum aere perennius", "Vides ut alta stet nive candidum/Soracte nec iam sustineant onus" eller "Nunc est bibendum, nunc pede libero/pulsanda tellus, nunc Saliaribus" etc.

Också Svante Sunesson minns jag med stor glädje, han var snarare motsatsen till karismatisk, men han var besjälad av sitt ämne, kammarlärare och samtidigt naturmänniska. Hans huvudintresse (och mitt) var förstås botaniken och där hade han massor att lära ut för den som ville lyssna. Vi var många som led med honom de två timmar som han i gymnasiet var tvungen ägna åt att förklara sexuallivets besynnerligheter. Men jag måste ha haft 30-40 andra lärare under de åtta åren i skolan; jag kan inte påstå att någon annan har efterlämnat ett oförlömligt intryck.

Vårt kollektiva minne av skolan

Till slut vävs mina hågkomster, de många minnesfragmenten, som redovisats i årsböckerna och kompletterats med ytterligare historier vid kamratföreningens möten, ihop till ett stort kollektivt minne. Varje generation har sitt minne, men årgångarna överlappar varandra. Och vi minns det andra har mints, vi bär historierna vidare till nästa generation, om de nu kommer att vilja lyssna på oss. En del har vi var och en upplevt, envar på sitt sätt. En del har vi hört andra berätta om, men tolkat till vår egen version, det är svårt att i efterhand säkerställa vad som är vad. Och vad som är sant och inte. Man måste också vara medveten om att vårt kollektiva minne är färgat av diverse bias. De kritiska rösterna, de som var missnöjda eller inte trivdes i skolan kommer sällan fram, var-

ken i årsbokens minnesbilder eller vid kamratföreningens träffar. Författare som Ronny Ambjörnsson och Tomas Arvidsson måste läsas för att komplettera bilden.

För att sluta med vad en annan ledamot av Svenska Akademien, Kjell Espmark, erinrat sig: *Minnena ljuger* skriver han och menar att många minnesbilder är falska, bygger på efterkonstruktioner och har ibland en helt annan innebörd än den vi tror oss ha kommit ihåg. Må så vara, skolans betydelse som formativ period i våra liv är ofrånkomlig och såväl denne skribent som många andra i vår generation finner en glädje i att erinra sig denna tid, att bejaka hur vi i skolans hägn utvecklades till någotsånär vuxna människor med en gemensam värdegrund (det ordet fanns heller inte på vår tid!), som varit en stark bas för vad vi senare åstadkommit i livet. Tack för det, Hvitfeldtska Högre allmänna läroverket för gossar 1946-1954!

LITTERATUR

Anderberg, Bengt: *Ett öde värre än döden. Tårarnas sargade poet i brännvindalen.* – *Bonniers litterära magasin* nr 1, 1992, sid. 8-11.

Atterbom, Per Daniel Amadeus: *Svenska siare och skalder*, del 5, sid. 369.

Bennis, Warren: *On becoming a leader*, 1989.

Engdahl, Horace: *Knäppskallar.* – *Bonniers litterära magasin* nr 1, 1992, sid. 6-7.

Espmark, Kjell: *Minnena ljuger*, 2010.

Lagerlöf, Selma: *En saga om en saga*, 1908.

Lindgren, Torgny: *Minnen*, 2010.

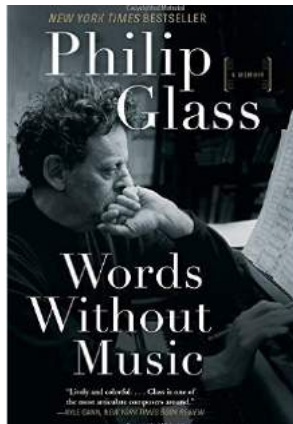
Jan Westin, student 1954 på latinlinjen, har genom åren kommit att bli en av årsbokens flitigaste och mest uppskattade författare.

Sant eller falskt?

Att skriva är att få syn på sina minnen. I Jan Westins anda bjuder redaktionen på några aktuella lästips.

* / Se artikel av Jan Westin sid 4

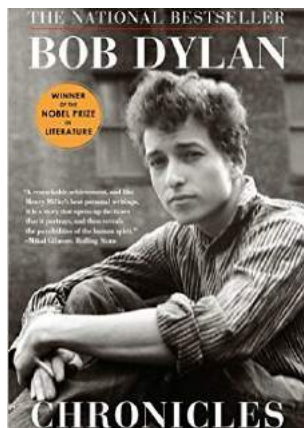
** / Se artikel av Christer Hedin sid 52

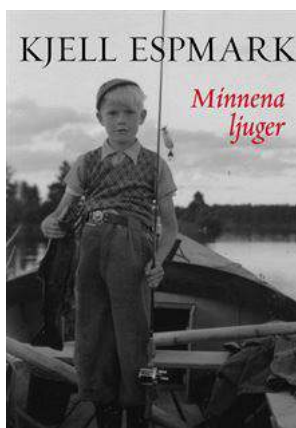
Philip Glass: Words without music

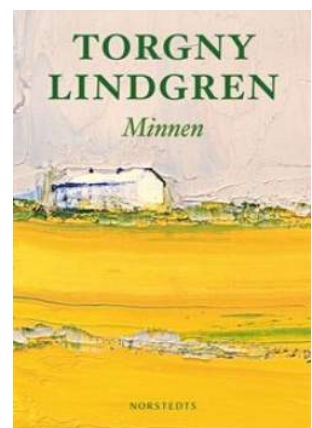
Leif Zern: Kaddish på motorcykel

Bob Dylan: Chronicles volume one

Kjell Espmark: Minnena ljuger*

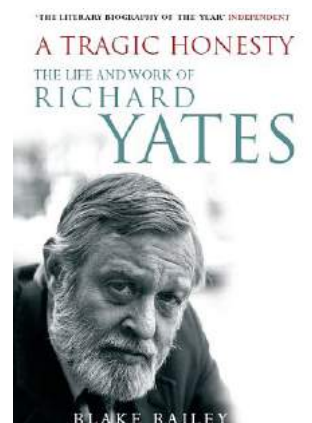
Torgny Lindgren: Minnen*

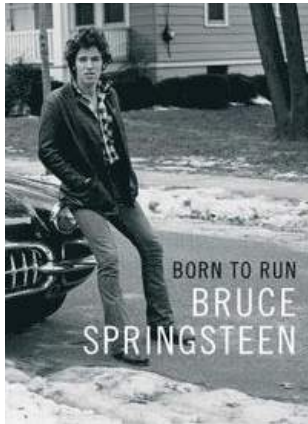
Bengt Liljegren:
Winston Churchill, del 1

Peter Englund: Jag kommer ihåg

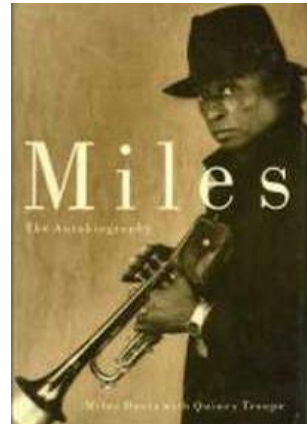
Blake Bailey: A Tragic Honesty. The Life and Work of Richard Yates

Bruce Springsteen: Born To Run

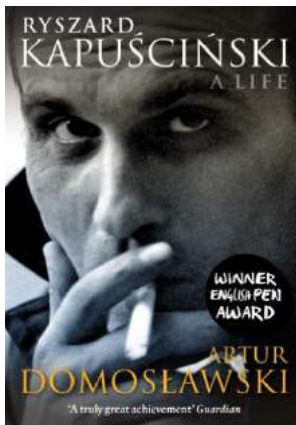
Stefan Zweig: Världen av i gar

Miles Davis: The Autobiography

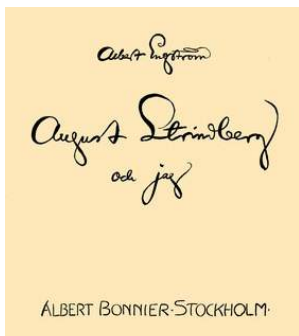
Kerstin Ekman: Då var allt levande och lustigt. Om Clas Bjerkander, Linnélärjunge, präst och naturforskare i Västergötland

Artur Domoslawski:
Ryszard Kapuscinski A Life

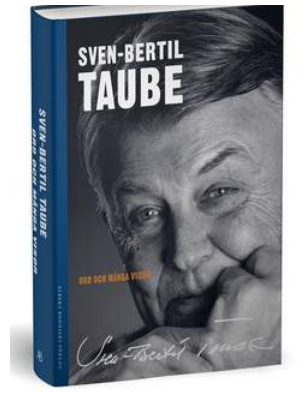
Jason Timbuktu Diakité:
En droppe midnatt

Albert Engström:
August Strindberg och jag

Lars-Olof Franzén:
Möte med mig själv**

Sven-Bertil Taube:
Ord och många visor

From Hvitfeldtska with love

"Det var både och, men totalt sett en rejält positiv skola. Jag tror inte att jag vantrivdes en enda dag." Tomas Arvidsson citerar sin yngre bror Svante, även han student på skolan. En stammande smålänning ger här sin kärleksförklaring till skolan.

TOMAS ARVIDSSON

ATT STRAX EFTER kriget komma från lilla Älmhult till Göteborg och börja småskolan var inte enkelt. Jag stammade på småländska och kallades stundtals för "baltjävel". Kålltorpsskolan låg i östra Göteborg. Skolans mer provinsiellt lagda mobbare förutsatte att allt som inte lät göteborgskt var änna tyket och skulle betraktas med stor misstänksamhet.

Den tidens sociologer beskrev Kålltorp som en arbetarstadsdel. Att då ha en pappa som var tandläkare uppskattades inte i alla hörn av skolgården. Ändå var pappa känd för sin milda behandling. Han var också generös med rabatter och tandvård på kredit när så tycktes angeläget.

Hösten 1952 började jag i klass 1⁵ på Hvitfeldtska. Första känslan var lättnad och något som liknade naiv stolthet över den grå skolmössan. Det fanns en oväntad tolerans, till och med vänlighet, hos de äldre eleverna. Alla var förstås pojkar. (Flickorna släpptes in först 1964 och det trots att några lärare varnade för att det var början till slutet.)

Jag tog realexamen 1957 och studenten på latinlinjens halvklassiska gren 1960. Hemma i familjekretsen sågs jag (med viss rätt) som det svarta fåret. Min mor (som ändå alltid trodde på mig) fick tyvärr aldrig uppleva att jag tog någon examen. Hon dog en septemberskimrande fredag när hon var 44 och jag tolv. Jag minns att vi den eftermiddagen spelade fotboll på skolgården under en rast. Jag missade en

uppenbar målchans när jag plötsligt fick för mig att något hade hänt mamma, men jag försökte döva känslan. Hon var sjuk i cancer och jag hade haft samma aning tidigare, tänkte jag. Pappa berättade det när jag kom hemcyklande till Munkebacksgatan. Vid 46 års ålder blev han ensam med fyra barn och gjorde en otroligt stark insats för oss. På den tiden var det absolut ingen självklarhet att man skulle ta studenten. Mina storasyster hamnade på Flickläroverket och min lillebror så småningom på samma skola som jag.

Under mina åtta år på Hvitfeldtska passerade bra och dåliga lärare, pedagogiska och några som trodde att pedagogik var en skamlig sjukdom. En av dem jag helst minns är Bertil "Osten" Ambjörnsson som undervisade i svenska och dessutom var min klassföreståndare under många år. Osten var kunnig, vänlig och filosofisk. Han hade ett ärr på ena kinden. När han någon gång lämnade saktmodet och blev arg, flammade ärrret rött.

På Hvitfeldtska gällde ordning och reda och tydliga krav. Ett sådant handlade om att passa tider. Jag kan fortfarande – vid 75 års ålder – mardrömma att jag springer över den oändliga skolgården mot klockan och mot vaktmästaren, "Dynamit-Olsson". Den senare skulle dra igen kopparporten och ge mig anmärkning för sen ankomst. Tredje anmärkningen medförde automatiskt sänkt betyg i ordning.

Varje skoldag inleddes med morgonbön (sedermera omdöpt till morgonsamling) i aulan. Längst fram över podiet fanns och finns ett av Carl Larssons monumentalverk, Ute blåser sommarvind, målat 1903. Verket är 3,25 meter högt och nästan elva meter brett. Det är en mycket värdefull och vacker sommarbild som visar glada barn på väg till examen i skolan. (Tavlan har beskrivits flera gånger tidigare i denna årsbok, bl a 2012 av Börje Moberg och Nils Friederich.)

I åtta år, alla skoldagar i veckan, satt jag i aulan och tittade längtansfullt på tavlan. En morgon i trettonårsåldern viskade jag till min

bäste vän Björn att jag hade räknat ut hur man skulle stjäla den.

"Va?" sa Björn som intresserat studerade några foton på unga, mycket lättklädda damer. Han hade foton i plånboken och hade klippt ut dem ur en relativt oseriös tidskrift. (Björn heter Albrektsson. Hans tidiga intresse för människokroppen dokumenterades 1971 i en doktorsavhandling i anatomi. Trots att han efter realexamen gick över till Vasa är han fortfarande min bästa vän.)

"Jag vet hur man stjal den", viskade jag och nickade mot tavlan.

Några minuter senare kände jag ett fast grepp om nacken. Dynamit-Olsson stod längst

"Vad har vi här då?" undrade Hesslén och Dynamit-Olsson förklarade att missdådaren var en typisk pratare-i-morgonbön, tagen på bar gärning.

"Men egentligen", sa jag, "så skulle jag hälsa från min farbror, Yngve Arvidsson i Hovmantorp."

Det var faktiskt sant. Min farbror, som var präst, kände Hesslén och hade flera gånger bett mig att vid tillfälle hälsa. Tillfället var nu.

Filosofie doktor Gunnar A Hesslén var allvarligt lagd, men jag noterade att ena mungipan rörde sig en millimeter uppåt. Från Dynamit-Olsson hördes en skeptisk harkling.

"Hälsa tillbaka, unge man", sa rektorn.

Längst till höger ses vår sympatiska gymnastiklärare Bertil Slättberg, kallad "Slättis".

bak i aulan och grep alla som pratade i morgonbön. Ryktet påstod att han varit brottare och var så stark att han samtidigt kunde lyfta två normaltunga elever i nackgreppet. Vaktmästaren gjorde sitt jobb och ledde upp oss till rektorsexpeditionen samt släppte in oss en efter en till rektor Hesslén.

Vänd mot vaktmästaren sa han: "Olsson, vi hoppar över anmärkningen." Olsson nickade sorgset och släppte ut mig i korridoren.

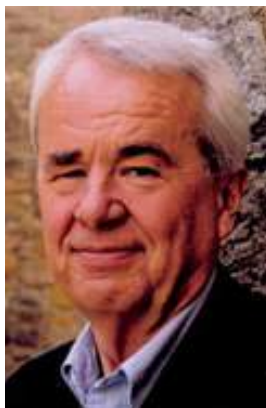
Sextio år senare skrev jag en deckare om hur man kan stjäla Ute blåser sommarvind och kamma hem åtskilliga miljoner när försäkringsbolaget köper tillbaka tavlan. Men Hess-

lén finns inte med i boken. Man vill ju inte korrumpera en så godhjärtad man.

Den sociala infrastrukturen på Hvitfeldtska speglade delvis det akademiska femtiotalet i Sverige. Det gjordes skillnad mellan lektorer, adjunkter och lärarkandidater. Vid första lektionen med en ny lärare var det vanligt att frågan om föräldrarnas (särskilt pappans) yrke kom upp. En förälder som var professor eller överläkare renderade ett förtjust "oj, så trevligt" från katedern. Jag tror till och med att föräldrarnas yrken en tid angavs i skolkatalogen. Där uppgavs tyvärr också under många år ett stigmatiserande "nedsatt terminsavgift" vid respektive elevs namn.

En lärare i tyska härmade min stamning. Hon gjorde det skickligt och klassen skrattade, även så jag. Vem skulle vågat låta bli? En gymnastiklärare (dock inte den sympatiska "Slättis") slog en gång ihop huvudena på min kompis och mig. Vi stod vid skyltfönstret till en godisaffär på Aschebergsgatan när han tog tag i oss bakifrån och röt "Era lymlar, står ni här med Hvitfeldtskas mössor och händerna i byxfickorna! Upp med dom och räta på ryggarna!" Men detta är trots allt bara små sprickor i minnets selektiva spegel av en väldigt bra skola. Utan att försöka etablera någon sorts samsyn jämför jag för säkerhets skull min bild med den sammanfattning som min lillebror, Svan-te, student på Hvitfeldtskas reallinje 1963, nu ger. "Det var både och, men totalt sett en rejält positiv skola. Jag tror inte att jag vanttrivdes en enda dag."

Jag drar samma slutsats. Vi lärde oss mycket. Att vi lär, inte för skolan utan för livet, är en lika trivial som sliten

Tomas Arvidssons senaste deckare, "Blåst på sommarvind: en kriminell historia", utspelas delvis på Hvitfeldtska.

sanning, men det är en sanning. "Non scholae sed vitae" som den fine latinlektorn Harry Erkell brukade säga. Ibland blickade han tankfullt ut över klassens mer eller mindre motive-rade, slängiga och fjuniga gymnasister samt la till ett fundersamt "discimus", följt av ett undrande frågetecken.

Tomas Arvidsson växte upp i Göteborg och utbildade sig till lärare i psykologi, pedagogik och biologi. Arvidsson blev 1971 anställd som utbildningsledare vid Högskolan i Kalmar. Efter framgången med TV-serierna om "Studierektorn" blev han chef för Sveriges Television i Värmland. Efter detta chefsjobb blev han VD för tidningen Östra Småland och gick senare över till dess konkurrent Barometern i Kalmar, en anställning som han slutade vid årsskiftet 1999/2000. Sedan dess verkar han som fristående krönikör och författare. Hittills har det blivit femton böcker, de flesta deckare.

Sommarlov

En söndag på Atlanten eller Navigare necesse est...

En skuta, en gång påmönstrad, är som en famnad kvinna för en sjöman, svår att glömma, även för den som ej ens rundat Hornet...

KLAS BORSSÉN

EN SÖNDAG I början av juli år 1960 klöv M/S Fredborg av Västervik, redad av Rederi AB Ragne i samma stad, makligt Atlantens vågor på sin rutt från Göteborg till Chicago via Montreal. I proviantförrådet döljer sig en hemlighet ...

Fritiof Nilsson Piraten, känd författare, gjorde samma resa hösten 1969 med ett annat av rederiets fartyg. Här upphör alla likheter oss emellan, ty här följer en sann berättelse, vävd på sagans varp och inte tvärt om vilket ju var Piratens signum (modus operandi).

Mången svensk skolpojke drömde på 50- och 60- talen om att besöka det stora landet i väst, där allt var "biggest in the world" – bilarna, husen, matportionerna och där man spelade jazz i alla gathörn. Åtminstone trodde klasskamraterna på Hvitfeldtska så, och även jag och många med oss.

Go west

Att ta sig dit var emellertid inte så enkelt. En möjlighet, som stod oss göteborgska skolpojkar till buds, var att under sommarlovet "mönstra" på ett fartyg "bound for the US". Om man var ouppmärksam vid Sjömansförmedlingens utrop om lediga jobb kunde man dock hamna i Persiska viken i stället. Men det är ju en annan historia.

Hur som haver, efter lite övertalning hemma ordnade det sig med påmönstring, och min Atlantfärd sommaren 1960 som obefaren jungman på M/S Fredborg blev verklighet.

Upprinnelsen till den händelse som här be-

rättas är, att gastronomin ombord på ett handelsfartyg är en "het potatis", faktiskt i klass med sjörapporten.

En söndag på Atlanten präglas vid normal väderlek av ett visst lugn. Dagmännen vilar ut efter veckans arbete, och de vaktgående ser till att fartyget håller anbefalld kurs och fart.

Men - veckan som gått hade uppenbarat något fullkomligt otänkbart, nämligen en svansförsedd fripassagerare i proviantförrådet. Som dessutom hade en faiblesse för hörnen på knäckebrödsskivorna.

Först försökte ekonomipersonalen med "läckerbitar" i förrådets alla fällor. Men odjuret var en listig rackare. Det smorde kråset, men utan att åka fast.

Från byssan, det vill säga fartygets kök (en välkänd sambandscentral), spreds informationen blixtnsabbt ut i hela fartyget.

"Musen låter sig ej fångas. Något måste göras."

Kommande "arbetsfria" söndag bedömdes som bästa tillfälle. Vi hade nu nått halvvägs över Atlanten mot första hamn "over there" dvs. Montreal. Besättningen var lagom utvilad efter alla besök med lastning och lossning i hamnarna längs Östersjöns stränder. I några av dem hade priset på vin, kvinnor och sång varit ohälsosamt fördelaktigt.

Men de flesta var ändå "fit for fight" denna söndagsförmiddag.

M/S Fredborg, byggd 1952 i dåvarande Väst-tyskland. Efter ombyggnader, förlängningar och många namnbyten slutade hon sina dagar utanför Ghanas kust 1978.

Den självklare ledaren för "dödspatrullen" var fartygets ekonomiföreståndare, det vill säga "Stuert" Eugen Persson, en hedersman, god arbetsledare och mycket omtyckt av ekonomipersonalen. Till sin hjälp hade han kocken och kockeleven, samt från däcksfolket "Båsen" Harry – en riktig sjöman som levde under devisen "ordning och reda pengar på fredag" – vilket på den tiden var lördag. Och då också gärna en "tuting" efter veckans slit.

Möjligheten att denna kvalificerade skara skulle förpassa musen "round the bend" bedömdes som mycket stor. Taktiken gick ut på att kocken skulle leverera hinkvis med kokhett vatten, som stuert med raska tag skulle pytsa ut på durken och under de hyllor där man ansåg att musen kunde gömma sig.

Sedan musen skrämts ut ur gömslet skulle kockeleven stå redo att sopa till den medelst en piassavakvast. När så den förvirrade musen landat på durken skulle båsen Harry stå redo med en stor hammare för att utdela det dödande slaget.

Musen som smet

Jakten började, men det gick så där. Villebrådet visade sig visserligen, men var förvånansvärt svårt att träffa. Flera självutnämnda experter kom dödspatrullen till hjälp nere i proviantförrådet. Motorman Johan menade, att den hammare som båsen hanterade var alldeles för klen. Han erbjöd sig att hämta en rejäl slägga från maskinförrådet.

Hjälpen avböjdes dock vänligt men bestämt av "Stuert". Jakten pågick under en hektisk timma. Utan framgång. Slutligen räddades musen "saved by the bell". "Råttfångarna" måste återvända till verkligheten då det var dags att och förbereda dagens höjdpunkt – söndagsmiddagen.

Och "Stuert" fick ladda sina musfällor på nytt och alla inblandade kunde sova på saken.

Tidigt nästa morgon gick "Stuert" ner i proviantförrådet – och vad fick han se: betet orört och i fällan en död mus! Vad hade egentligen hänt?

Efter en dag av diskussioner och resomang hit och dit enades besättningen: den stackars musen hade förstås tagit sig själv av daga i sin förtvivlan över söndagens oväntade behandling.

Som så många andra olyckliga sjöfarare fick musen sin grav i den svallande Atlanten. ...vivere non est necesse!

Klas Borssén, tog realexamen vid Hvitfeldtska 1961. Fortsatte därefter sin resa västerut till HAL i Majorna för erövring av vitmöss 1965. Däremellan ytterligare sjöexpeditioner med övningsskonerten HMS Falken och fyrmastskonaren Sonja av Göteborg. Hur gick det då för M/S Fredborg? Fartyget fann också sin grav i Atlanten dock något sydligare utanför Ghanas kust, på minst femton famnars djup... i oktober 1978.

Musen som röt.

Jag skriver med bläck

*"Vad fick vi med oss från skolan? Skriv om det!"
Så löd redaktörens beställning. Här kommer berättelsen.*

LARS LINDQVIST

ETT SVAGT LJUS silar in genom fönstret på den stora skolan. Den här morgonen ska vi skriva uppsats. Av min far har jag fått en kulspeppenna. Kulspeppennan är vid den här tiden en nyhet. Det går att skriva fort med dessa nymodigheter.

"Här skriver vi med riktigt bläck, säger magistern. Ord behöver bläck. Lägg bort den där pennan." Sedan dess skriver jag med reservorpenna.

Jag småspringer över skolgården. Sanden blåser upp i ansiktet. Gården är vid den här tiden inte asfalterad. Det stora uret på tegelväggen visar att det är en minut kvar. En minut till dess att låset i den trånga porten skall klicka till och stänga mig ute från den obligatoriska morgonbönen. Olssons, vaktmästaren, runda glasögon glimmar till bakom det lilla fönstret. Han kommer att kasta en blick på den senkomne. Klick!

"Sen ankomst" står det i den svarta klassboken med de stela pärnarna. Tre anteckningar och det blir sänkt betyg i Ordning. B!

Den morgonen slinker jag dock in i tid. Morgonbön med Kurt Frankman, licentiaten med den smattrande stämman, de bredaxlade dubbelknäppta kostymerna och fladdrande bröstnäsdukar. Magistern som lämnar efter sig en tung doft av herrparfym. Vad tänker han tala om idag? Är det sant att han varit upp-

täcktsresande? Dagens morgonbön handlar inte om Jesus. Utan om vandrarmyror i Amazonas. Om deras obändiga energi, offrande varandra, på sin väg från ingenstans till ingenstans. Eller?

Han trollbinder oss. Men så mitt i texten stoppar han. Myror och människor? Förklarar, fördjupar och avslutar. Han talar till oss tolv, trettonåringar som till vuxna. Och vi växer. Något fastnar. Något läggs djupt ner i pojkfickan. Osynligt, men inte borta.

Alla har vi sett den. Den stora målningen av Carl Larsson i Aulan. År efter år. Vi får en relation till knekten på hästen, till syrenbusken och den blyga blonda flickan. Vi räknar människorna i tavlan. Drömmer oss bort i sommarlandskapet. Sverige i våra hjärtan. Ljusa tunna färger. Kontrast, valör och komplementfärger. För många ett första bedövande möte med Konsten. Antingen vi förstår det eller inte.

Mitt under första världskriget byggs den stora skolan på stadens finaste tomt. Av rött tegel och dyr koppar. Större och högre än alla andra byggnader. Till och med högre än kyrkan i dess omedelbara närhet. Dyrare än alla andra skolor. Porten görs liten men tung, mycket tung att öppna för en småsiska. Och, lärartrappan! Trappan till höger som beträdes bara av de upphöjda och invigda. Lärarna. En nick, ett leende. Några brådska steg. Det korta mötet mellan lärare och elev innehåller många dolda budskap. Två förgyllda pojkhuvuden talar om för oss att både välstånd och respekt kan vinnas om man träder in i aulan förberedd och gör sitt bästa.

Vi läser latin. Vi har latin sex timmar i veckan. I tre år. Varför läser man latin? Varför undervisas det i latin? Var och en som inte läser latin ställer sig nog denna fråga. Vi som läser latin vet svaret. Salve amici! Vi går på Forum Romanum, blandar oss med människorna där. Höga röster. Pratar med senatorer. Ser slaverna, hör diskussionerna, ropen och badar i termerna. Vi bosätter oss i Pompeji, lyssnar till vrålen på Colosseum. Hoppas över medeltiden

och kysser med Catullus. Da mi basia mille! Vi lever i det antika nuet och tragglar De bello gallico och tycker inte att så mycket skiljer sig från nyhetsprogrammen i radio. Vi känner romaren Pontius Pilatus vända när han har att döma Jesus.

Inget nytt. Alltid detsamma. Samma problem. Samma människor, Samma konflikter. Samma svek. Samma, samma. Begreppet tid är relativt och skapar perspektiv. Caesar skriver med bläck.

Vi har inte sovit särskilt bra. Masonitskivorna som ligger utlagda mellan sätena i andraklasskupén är hårda. Framme! Det står Enafors på stationsskylten. Hämta skidor! Ta med ryggsäckarna!

Skolan anordnar fjällresor till jämtlandsfjällen på sportlovet. Ledare är "Gurka", gymnastikdirektören Folke Lindskog och hans unge kollega Dunberger. Lindskog är respektingivande men har hjärtat på rätt ställe. Dunberger är spänstig, kul och kan åka slalom. Något som vi bara hört talas om.

Det är åtta kilometer till Storulvån. Ingen väg, oplogat. Stugan är trevlig och saknar elektricitet. Vi sover i logement. En vecka, tunga träskidor, kängor av inlånad kvalitet, anorak, långkalsonger och tröja. Det är kallt, långt och hungrigt när vi lämnar stationsbyggnaden.

Uppställning! Inspektion, avfärd. Vi skall till Blåhammarstugan fram och tillbaka! Den som gjort den turen vet att den suger. Uppför, bakhalt, bara uppför. Brant och halt tillbaka. En rätt vådlig och inte helt riskfri skidtur på fjället för Gurkas pojkar. Det är sent när vi kommer tillbaka. "Vi gjorde det!" Gurka är stolt när han talar om "sina pojkar". Och vi med.

Omtanken, kraven, utmaningen och närhe-

ten till lärarna sätter sig i våra muskelminnen. Vi läser Tegnér på modersmålstimmen. Hans dikter är storvulna med rytm och känsla. Man anar hur hjärtat bultar i den sinnlige biskopen i Växjö när han låter bläcket flöda ur stiftet.

"Idag skall vi gå igenom Tegnér's dikt, 'Det eviga'." Jag försöker gömma mig bakom en

något större klasskamrat. Diktanalys, nej tack! Men, han, läraren upptäcker min belägenhet och hans finger pekar obarmhärtigt på mig. Stammande försöker jag nästla mig in i biskopens hjärna utan någon större framgång. Frågan går vidare till en mera avancerad kamrat. Textanalys blir något som mina barn inte slip-

per undan. Att lära sig läsa blir ett resultat av magisterns pekfinger.

Ären går på den stora skolan. De är ”det andra könet”. Tjejerna! Vi är pojkar. Det är bara pojkar på ett av Sveriges största, äldsta och ”finaste” läroverk. Tjejerna är någon annanstans. De finns på Flickläroverket, Rudebecks, Sam eller Nya Elementar. Vi möter dem på skoldanserna i gymnastiksalen på Hvitfeldtska, Vasa och Majorna.

Jo, några finns. Två eller tre kvinnliga lärare eller lärarkandidater att fantisera om. Tjejer behandlas med respekt. ”För dom. Dom är dom andra.” Och man vet ju inte riktigt hur sådana ska behandlas.

Lördagseftermiddagarna används för att lägga upp planer, borsta skor och pressa byxor. Det spelas dixiejazz i gymnastiksalen. En lärare övervakar. En Coca-Cola. Får jag lov? Nära, närmare, närmast. Upphetsningen är stor. Vi ses på Valand? Bio på Spegeln. Det finns soffor på balkong. På teckningslektionen, under överinseende av legendaren Harald Skogsberg, tecknar jag min egen bild av henne, jag och framtiden.

Vad blev det av oss? I bästa fall ”charmiga, kunniga slynglar”. Kanske? Till Läroverket kommer många pojkar. Riktigt många. Pojkar från olika bakgrunder. Porten till skolan är lika trång för alla. Lärarna är desamma för alla. Och huset är stort. Undervisningen är kompromisslös. Bra, bättre, bäst. Inget konstigt med det. Inga glidande skalor. Fusk har låg status även om den sporten utövas av några få. Skolan kan lyfta dem som kommer från mindre studievana hem och belöna dem som är bättre än de flesta. Den jämnar ut och delar med sig lika av det enda kapital den äger, kunskap och tradition.

Under några tidiga år arbetar jag i kanslihuset med skol- och kulturfrågor. I det trånga kafferummet trängs de som sedermera med få undantag kommer att bli statsråd eller generaldirektörer. En sak diskuteras aldrig: kvaliteten i skolan! Alla tar för givet att lärarna och skolan

levererar det som krävs. Tempora mutantur... Bläcket börjar ta slut. Och kanske också minnena från tiden på den stora skolan på höjden. Uppdraget från vår redaktör är: Skriv om vad vi fick med oss!

Ett ord kommer för mig. Allvar.

Lars Lindqvist, student 1961 L III3. Jur.kand. i Lund. Efter tingsmeritering bl.a. SAF, Regeringskansliet, Sveriges Radio, Volvo. Sedan 1992 verksam i egna företag.

En EP med Stan Getz, utgiven 1955 på det svenska bolaget Karusell.

Stan Getz, en av jazzvärldens stora, besökte runt 1960 Helsingborgs Läroverk för en konsert ihop med lokala förmågor. Stan var gift med skånska Monica Silfverskiöld i många år och kände sig väl något förpliktad att ställa upp. Här kommer en alldeles sanningsenlig historia:

LYFTET

AV INGMAR GLANZELIUS

Lars, en hungrig gymnasist i Helsingborg. Livets mening var att komma med i skolans jazzorkester ty där blev man äntligen sedd, och automatisk blev kontakten med tjejer som man inte vågade bjuda upp, eftersom handflatorna då skulle bli så blöta att de riskerade att halka av.

Lars fick hand om grytlocken som han slog ihop med god takt. Framåt kvällarna blev basisten så full att han måste gå, och kamraterna uppmanade Lars att ta basen.

Detta instrument var grunden för orkesterns hela erotiska svikt, rytmens irrationella generator. Det var ändå sällan fler än tio femton skolkamrater på mötena.

"Håll bara takten!" sa kamraterna, och Lars låtsades dra i strängarna och sa "dunk dunk dunk" på varje taktslag med allt större inlevelse.

(Läsaren uppmanas här att själv i takt upprepa ordet "dunk" under minst tjugo sekunder. Bra. Känns det att det är ett hjärta du håller i

handen?)

Lars lärde sig under dessa seanser att knäppa på strängarna med ena handen och dämpa dem med den andra så att ingen bestämd ton uppstod annat än ur hans mun. Han övade sig också att hänga över basen och i extatiska ögonblick lyckades han nästan sträcka sig ned till instrumentets stall.

Detta pågick ett halvår. Sent om kvällarna fick han överta basen, och det var en lycklig tid för Lars.

Dunk dunk dunk dunk. Citationstecken.

Nu kom Helsingborgs jazzklubbs stora insats för musiklivet. Understödd av musiklära-
raren och rektorn, båda hade spelat triangel i skolans marschorkester som ibland hade dragit en syndig foxtrot, inbjöds världens störste, tenorsaxofonisten Stan Getz att spela med stans musiker. Han var ändå gift med en skånska.

I en kokande aula satte sig Lars längst bak. Hur kunde flera hundra få plats i detta kyffe? Amatörerna tog tveksamt plats på estraden, förlägna men hårt lyckliga. Stan Getz gjorde själv försynt entré, och jublet reste sig.

Basfiolen låg ännu ensam på sin stol. Denna kväll hade ordinarie basisten bedövat sin iver så tidigt att han inte hunnit in på estraden. Nån ropade:

"Finns det ingen basist i salongen?"

Salongen började sakta susa. Inom kort tog suset alltmer form av ordet Lars. Strax därpå växte fram även ett utropstecken, och nu sjöng publiken likt en obönhörlig basfiol "Lars! Lars! Lars!"

När alls ansikten vände sej om såg de inte Lars som glidit ned från stolen. Armar ryckte i hans armar och två söta flickor klappade hans hår. Han samlade sista unset av sin medvetna kraft och ropade:

"Nej! INTE JAG!"

Armarna lyfte då upp honom och bar honom likt en avliden konung fram mot estraden. Där uppe hann han tänka tre tankar:

1. "Jag skulle kunna slå mig fri, men då vore livet slut. Både Birgitta och Cecilia skulle

lämna mej.”

2. ”Världens störste, och så en bedragare.”

3. ”Nu skall jag i strålkastarljus knulla med Marilyn Monroe.”

Innan Lars tänkt helt färdigt stod han där på estraden med basen i hand, Stan Getz blåste själv en himmelsk introduktion på fyra takter, ett lockrop från ånglar i motljus. Pianisten Nisse gjorde också fyra rekorderliga takter och rytmen skulle börja.

Trumslagaren lutade sig mot cymbalerna och slog, och Lars över basen.

”Dunk.”

”Dunk dunk dunk dunk.”

Efter ytterligare två takter

säger nåt.

Men inför en publik skulle en musiker aldrig avslöja en annan. Och inför en konsertarrangör eller liknande utanförstående övermänniska är musiker och musiker ett obrottsligt solidariskt stenblock.

Stan Getz vände sig om och tittade på Lars.

Han nickade vänligt. Han log inte, men nickade vänligt.

Blinkade han dessutom med ena ögat?

Lars såg också att han möjligen var en aning förvirrad. Inte ens han hade spelat med en sådan basist förut. För båda var mötet unikt. Snart blev det bassolo men Lars skrek åt trum-

Danspalatset Vauxhall på Första långgatan i Göteborg i november-december 1952. Kenneth Fagerlund trummor, Beppo Gräsman trumpet, Ingmar Glanzelius altsax, Bengt Hallberg piano, Gunnar Johnson bas, Hacke Björkstén tenorsax, Joppla Björling klarinett, Charles Willig ventiltbasun och Rune Gustafsson gitarr.
Foto: Kamerareportage.

tog Stan Getz sin gyllene saxofon ur munnen, vände sig om och tittade på Lars.

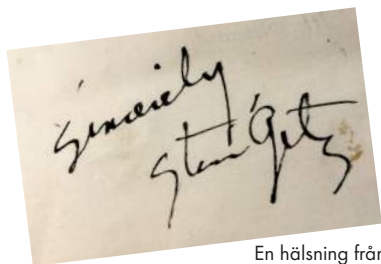
Nu förhåller det sig emellertid så, att musiker gärna spelar varandra spratt: lägger en flaska över pianistens strängar så det låter vil-davästernpiano, stoppar kalsonger i ett blåsinstruments klockstycke så det säger prutt och drar ut sladden för en gitarrist så att det inte

slagare att ta solot. När låten var slut nickade Stan Getz i applåderna till alla i bandet, också till Lars, som för att säga ”fint killar, nu kör vi en till”.

Vad låten hette har Lars glömt eller aldrig vetat. Under andra låten la han märke till att Getz hade fula armbågar när han spelade. Mot slutet hade konstens övernaturliga glupskhet

Bengt Hallberg, här som 18-åring våren 1950: "Omkring 1946-47 uppfattade jag Ingmar Glanzelius som den stora jazzstjärnan i Göteborg. Han spelade klarinett i Goodman-stil. Senare var det Glanzelius som förde in dom nya idéerna med bebop och så vidare."

En hälsning från Stan Getz, lika äkta som historien om "Lyftet".

Ingmar Glanzelius

gripit Lars.

"Tänk om jag faktiskt skulle ta och spela solo?"

Då stapplade den ordinarie basisten ut på estraden. Lars överlämnade kvickt instrumentet och smög ned.

Publiken applåderade! Som när en fotbollsspelare har skadat sig i en ofattbar bicykleta i krysset. Lars såg i en skymt att Stan åter nickade, nu bara åt honom, och vänligt.

Stan!

Sedermest blev Lars naturligtvis en av våra mest uppburna skådespelare, tillika facklig förtroendeman. Ännu kan man vakna varm i dagbräckningen av att han just sagt "dunk dunk", men vi är överens om att en människas fiasko i efterhand kan bli hennes mest storartade be drift. Jag har dock lovat att inte berätta vad Lars heter.

Ingmar Glanzelius, legendarisk jazzmusiker, copywriter, jazzkritiker, författare och dramatiker i Göteborg. I musikerkratsar går han under namnet Glanz och har varit med ända sedan tiden på danshaket Vauxhall. En ung Bengt Hallberg var en av hans beundrare. Ingen av dem gick på Hvitfeldtska, utan tog studenten på Vasa. Förbindelsen med Hvitfeldtska är ändå stark, genom att Glanz fungerat som en uppskattad mentor till Gilbert Holmström ända sedan tidigt 60-tal.

Fotnot: Novellen är tidigare publicerad i Ingmar Glanzelius bok *SJÄTTE SINNET ÄR DITT - Om jazz som personlig spegling*, utgiven av bokförlaget Atlantis 1995.

Nästa sida: exempel på Ingmar Glanzelius texter för musik och reklam.

Jan Johanssons första skiva på göteborgsbolaget Megafon. En EP som fick utmärkelsen Gyllene Skivan 1960 som årets bästa jazzskiva. I baksidestexten skrev Ingmar Glanzelius: "Han är inte så gammal

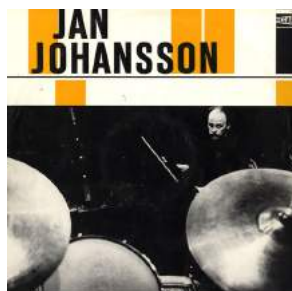
som hans musikaliska mognad kan antyda. Han är inte arg men lång. Inte narkoman och inte alkoholist, inte ens på lördag."

"8 bitar Johansson", Gyllene Skivan 1961. "Där är en osäkerhet med Jan Johanssons musik: man har bekymmer med att fästa dess rötter i kända

marker ... Jan Johansson antyder. Där är ännu en osäkerhet med Jan Johanssons musik: den är mångtydig, aldrig dogmatisk. Den kittlar och frestar ..." skrev Glanz i baksidestexten.

"Han är inte så gammal som hans musikaliska mognad kan antyda. Han är inte arg men lång. Inte narkoman och inte alkoholist, inte ens på lördag."

"Innertrio", tredje skivan på Megafon. Baksidestext av Glanz. Senare utgiven på CD kopplad med "8 bitar".

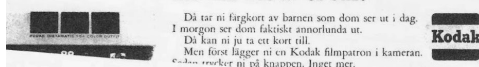
"Utan Misstankar" av Gilbert Holmströms kvintett, utgiven på Megafon 1965. Baksidestext av Glanz: "Hys inga misstankar att det har hänt något hemlighetsfullt innan den här musiken spelades, något som ni borde veta för att

kunna höra det ..." I nytgåvan 2013 på CD (Moserobie) skriver Gilbert "... special thanks to Ingmar Glanzelius, our most special mentor since the 60's!"

Om 15 år kramar han någon annan.

Skaffa en Kodak Instamatic® kamera medan det är er tur.

Ingmar Glanzelius skrev många annonser för Kodak, alltid med en klurig twist i texten. Fotograf var oftast Björn Breitholtz.

Fördelar & faror med en god språkundervisning Eller: Paris nästa!

Min latinklass hade fördelen att ha lektor Ahlborn i franska under hela gymnasietiden; ett faktum som bland annat innebar ett ökat intresse för fransk film, fransk populärmusik och också fransk samhällsdebatt.

JAN HÅKANSSON

DET LÅTER KANSKE främmande för en nutida läsare att en entusiasmerande lärare kan ha en sådan uttalad effekt, men jag vill påstå att de av mina klasskamrater som i likhet med mig diskuterade Sartre, lyssnade på Brel, Brassens och Piaf och tog ställning i Algerietfrågan, faktiskt kunde peka på en entusiasmerande franskundervisning som bidragande orsak till intresset för fransk film och kultur.

Vi var några stycken ”frankofiler” som hyste planer på att direkt efter studentexamen (och sommarjobb, förstås) förfoga oss till La Belle France i allmänhet och till Paris i synnerhet – på vilket sätt var dock inte så klart. Själv var jag ägare av en risig Renault 4CV som jag (till vissa delars av skolledningen irritation) använde för transporter till Hvitfeldtska (förutsatt att jag hade ett par klasskamrater till hands för att putta igång den, vill säga), men inte ens i ungdomligt övermod kunde jag tro att den skulle klara en resa till Paris – och framförallt inte returren hem.

Min tilltänkte co-pilot, Sven Åke Frygner, kom upp med den galna idén att fråga sin far som just köpt en splitter ny Ford Taunus, om inte jag som äldre, erfaren bilförare kunde få låna den!

Och då hände det otroliga – Frygner pères svarade ja! Jag fick förtroendet att ratta den ännu inte ”inkörda” Forden med instruktionen att just jag och inte sonen (med splitternytt körkort) körde bilen.

Tilläggs bör att bilen återlämnades utan en repa i lacken – undantagandes en liten buckla som uppstod när Sven-Åke prompt skulle imponera på en ung dam i Lausanne och vara chaufför, men det är en annan historia.

Eftersom Sven-Åke var en ivrig biljardspelare och välkänd i dessa kretsar fick han i uppdrag att betala handpenning på ett nytt biljardbord i Hasslinghausen i Tyskland, när vi nu ändå nästan passerade Ruhrområdet på väg till Paris – lån av reseradio och bidrag till bensin ingick i överenskommelsen.

Om man tittar på bilkartan så ser man att färdvägen passerar Hamburg, eller rättare sagt, går igenom staden; utrustade med tvåmanstält och sovsäckar som vi var och övertygade om att lämplig campingplats borde finnas nära spår-

Författarens Renault 4CV ratades som färdmedel för resan till Paris. Trots att denna bilmodell kallades ”4 tassar” och älskades av fransmännen.

vagnslinje som kunde ta oss in till ”det ruskiga Marseille”, i detta fall stadens nightlife-distrikt ”Grosse Freiheit”, så blev första etappmålet förstås Hamburg!

Bakom ratten på den nya Forden kände jag mig som en göteborgsk Stirling Moss (dock med det undantaget att bilen de första hundra milen under inkörning inte fick köras fortare än 80 km i timmen) – men stor sak i det, Europa låg öppet framför oss, solen sken och livet lekte.

Väl framme i Hamburg hade solen gått i moln, men campingplatsen låg där den skulle och tältet var uppsatt och vi hittade spårvagnen som tog oss in till centrum.

Det mörknar fort i augusti och upplysta restauranger med bompamusik fanns det gott om – öl och wurst lockade och vi valde en i högen. Tack vare idoga studier i det tyska språket (där till tvingade av magister Sven Törnkvist som doktorerade på konstiga plattyska dialekter) och detta parat med visst intresse för sociala sammanhang med öl, så kunde vi sjunga med i de förekommande tyska dryckesvisorna som utgjorde merparten av orkesterns repertoar. Vi upptogs snabbt i gemenskapen och pratade tyska allt mer flytande – speciellt som vi till bordet hade en stor tysk med mäktig basstämma och givmilt sinnelag: vänner från Norden skulle bjudas på öl!

Öl har, som vi vet, en viss diuretisk effekt, varför jag så småningom kände ett behov av att uppsöka de nedre regionerna (där toaletterna låg) – vår nyfunne vän var av samma mening och visade vägen. Det var varmt och stimligt på krogen och väl nere på toaletten lättade tysken på jacka och skjorta och jag fick se att han hade intatuerade SS Sigrunor på halsen – och nu kommer vi till det första exemplet på faran med god språkundervisning, nämligen en förmåga att på det främmande språket uttrycka känslor och åsikter – en i många fall välsignelsebringande kunskap. Dock inte vid detta tillfälle; jag kunde inte avhålla mig från att delge min sångarvän min uppfattning om SS och nazister i allmänhet, vilket fick honom att utbryta i oöversättligen nordtyska förbannelser och, vad värre var, måtta ett slag med en skinkstor högernäve mot mitt huvud!

Eftersom han var minst dubbelt så stor som jag, var en snabb reträtt av nöden – är man mindre brukar man vara snabbare – vilket jag bevisade genom att ducka, springa upp för trappan till restaurangen, rycka till mig min rock vid bordet, ropa något oförståeligt till Sven-Åke och rusa ut från krogen med den store tysken i hämlarna. Det var alltså mörkt och jag visste inte var jag var, så jag sprang bara allt vad jag kunde (och bra mycket fortare än vid terrängvarvet runt Hvitfeldtska) och när jag tappat all anda jag hade kvar, förstod jag att jag hade skakat av mig den phule tysken som inte bara hade dubbelt så många kilon att släpa på utan också under kvällen hållt i sig många fler öl än vad Sven-Åke och jag hade hunnit med. Men ... nu visste jag absolut inte var jag befann mig, klockan hade passerat midnatt, varken spår eller spårvagnar stod att finna och jag var inte så där alldeles klar över var campingplatsen befann sig. Goda råd voro dyra, eller rättare sagt, obefintliga, – det regnade så smått, men jag hade min sommartrenchcoat (minns fortfarande att den var av märket Christonette) och när jag fann en sidotrappa till en kyrka eller kapell av något slag, så kurade jag ihop mig där för att invänta morgonen.

Jodå, det blev morgon, solen sken, jag hittade spårvagnen och kom ihåg hållplatsen intill campingen – där jag fann en något upprörd Sven-Åke som satt och funderade på om han skulle låta efterlysa mig på radio!

Litet bråttom hade vi dessutom att nå Hasslinghausen nere i Ruhrdistriktet och beställningen av biljardbordet och långt att köra var det också, så ehuru något däven tillika snuvig, satte jag mig bakom ratten på Taunusen med sikte på Autobahn A1 mot Ruhrgebiet.

Att få köra en ny bil på dessa mycket osvenska vägar (hemma var det ju enklifiligt eller grusväg!) var förstås en upplevelse – jag har alltid tyckt om att köra bil och kan än idag uppleva "flow" när motorn spinner och kilometrarna rinner undan. Så sent som i somras körde jag nonstop från Ruhr till Göteborg, vis-

serligen för att trafikhinder fått mig att missa färjan från Kiel – men i alla fall!

Vår färd utmed A-ettan var först ganska händelselös, mycket trafik och en mängd lastbilar, och jag körde inte så värst fort utan höll mig oftast i högerfilen. Något vi tyckte var underligt var att lastbilarna framför oss började stanna vid sidan av vägen; vi såg grupper av chaufförer diskutera med varandra vid rastplatserna; vi hade ju fått låna en ny reseradio, men mottagningen var dålig inne i bilen, den lokala radiostationen knastrade mest, så vi beslöt att köra åt sidan för att i det fria få bättre mottagning.

Färdkamratens pappas splitternya Ford Taunus 17 M lånades välvilligt ut till äventyrarna mot löfte att den skulle återlämnas i oskadat skick.

Detta lyckades nästan.

Framför oss stod en lastbil med radion högt uppskruvad och i förarhytten satt chauffören med tårarna rinnande nedför kinderna – ursäkt, vad står på försökte vi fråga, men han svarade bara "der Willy spricht!"

Det tog oss en stund att få igång vår radio och börja lyssna till det sedermera berömda tal Willy Brandt höll den 16 augusti inför hundratusentals berlinare (med uppmaningen till de östtyska trupperna "schießt für allem nicht auf Eure eigenen Landsleute"). Vi hängde väl inte med i talet så noga, men förstod ju att Ulbricht byggde en mur genom Berlin, att landet befann sig i nära nog krigstillstånd och att vi var

på väg söderut, inte hemåt.

Näväl, vi hade ett uppdrag (köpa biljardbord) och ett mål (lyssna till Piaf i Paris) vilket överskuggade eventuella farhågor – färden gick vidare och efter överlämnande av handpenning till fabriken i Hasslinghausen och en övernattning någonstans unterwegs, bestämde vi oss för att gena över Belgien mot Frankrike. En påminnelse om världsläget fick vi på resan söderut när vi såg amerikanska militärkolonner på väg mot Berlin (president Kennedys sent påkomna förstärkning av Västberlin)

Det visade sig vara ett dåligt belgiskt vägval, en tvåfilig hårt belastad riksväg; regnade gjorde det och varenda lastbil i landet verkade köra i samma riktning som vi. Jag minns, att när vi vid tretiden på natten stannade vid ett lastbilsfik utmed vägen för att dricka kaffe, så var bardisken fylld med chaffisar som just skulle börja dagens körningar med kaffe och konjak. Vetgirig som jag är, frågade jag en vägens riddare vart han skulle och hur många uppehåll han beräknade ha under resan: Sydfrankrike var destinationen och han gjorde uppehåll för dryck, lunch och eftermiddagskaffe fyra gånger inklusive morgonfikat. Medan vi pratade, drack han två glas innehållande brun vätska och med användande av enkel matematik (mycket enkel i mitt fall) kunde jag räkna ut att han en normal dag petade i sig motsvarande en 37:a snaps under en resa på 70 mil (medelhastigheten var låg på 60-talet). Mycket imponerande, på sitt sätt!?

Mot Paris var det – vi stannade faktiskt i Reims och besåg katedralen, kulturellt tränade som vi var, men högerfoten var tung på gaspedalen och längtan stor. Första intrycket kan inte sägas vara annat än nedslående, gråa små städer och trista förorter – första chocken kom när jag närmade mig centrum och insåg att parisare kör parisiskt; fem sex filer runt Triumfbågen utan någon synbar markering av riktning, filbyte eller hastighet! Med en lånad, alldeles ny bil innebar detta en enorm utmaning av min körförmåga, för att inte tala om

mina franska nerver! Tilläggas bör att man vid denna tidpunkt hade för vana att vid parkering på slät mark lämna växeln i friläge, utan att använda handbromsen, för att underlätta för bilen framför eller bakom att knuffa sig ut/in från parkeringsplatsen. Alltså hade de flesta bilar litet buckliga kofångare, men stor sak i det, tyckte parisarna, litet spill får man tåla. Alldeles åt h-e tyckte förstås jag, uppfostrad i svensk luthersk anda att ta väl hand tillhörigheter, kläder och fädda pengar.

Vi hade ju planerat att åka igenom stan och campa i Bolognerskogen under vår vistelse i Paris och jag körde direkt dit; vi satte upp tältet och liksom i Hamburg tog vi oss in till centrum med kollektiva transportmedel (en ganska så lång resa).

Oj, vilket tryck det var i centrum – fullt av folk, försäljare, flickor, feromoner, fordon samt föroreningar! Dessutom beväpnad polis och soldater på post utanför officiella byggnader – konflikten i Algeriet gjorde sig påmind direkt – vi var ju pålästa om bakgrundshistorien, hade bl a läst Henri Allegs bok *La Question* som beskriver de metoder = tortyr som general Massus trupper använde i kampen mot FNL-gerillan och den politiska roll som de sk Le Pieds Noir spelade. Några år tidigare hade det ju varit demonstrationer i Göteborg till stöd för de Gaulle, och fransk politik var något som diskuterades i svenska tidningar. Utan att förfalla till nostalgiska uttalanden om kunskapsnivåer så kan jag, som gammal skolfux, påstå att den grad av omvärldsanalys (obs modeord) som många av mina kamrater på Hvitfeldtska var mäktiga, vida överstiger vad dagens studenter på universitetsnivå kan prestera. Jag var redan i realexamensklassen -57 medveten om t ex Stalins och Hitlers massmord, bakgrunden till konflikten i Vietnam, den panarabiska vågen i Mellanöstern och så vidare; detta icke minst tack vare min dåvarande historielärare, Lars Trone, som var intresserad av nutidshistoria och förmedlade detta intresse till sina elever på ett sätt som fick dem att leta böcker i ämnen

som i vanliga fall inte ingick i 17-åringars bibliotek. Tänk om dessa insikter hade funnits hos studenterna också tioåret år senare!

Det där med att campa långt ute skogen verkade plötsligt inte alls så tilltalande; när vi på första dagens afton, trötta och litet vingliga, kom tillbaka till tältet blev vi dessutom avrådade att lämna bil och tillhörigheter där, detta av en dam som visste vad hon talade om (hon tillhörde det nattliga gardet i parken och var snäll mot unga "landsortspojkar på besök i Paris", som hon trodde vi var – tack till lektor Ahlborns franskundervisning!).

Den råd lyder är vis, speciellt på natten i Bolognerskogen, så nästa morgon packade vi bilen och gav oss in i centrala Paris, litet på vinst och förlust, även om Sven-Åke pratat med en bartender kvällen förut uppe på Pigalle som rått oss till att försöka hyra ett rum på något av de många obskyra hotellen i trakten. Men först måste vi ju bli av med bilen och även om kostnaden för parkering var ringa jämfört med idag, så hade vi inte råd att betala reguljär p-avgift för de 8-10 dagar som vi planerade att stanna. Jag hade kört utmed Boulevard Clichy mot Place Pigalle (man kunde väl sin Piaf) och parkerat runt hörnet på Rue André Antoine (tidigare Rue des Beaux Arts, om ni vill veta) och såg att det fanns ett garage under en av fastigheterna på höger sida; vi gick ner i garaget och träffade på vakten och kom på idén att fråga om vi inte kunde betala honom för att parkera Taunusen innanför alla andra bilar – bilen skulle ju inte användas under besöket? Jomennisst, mot betalning i "vänster ficka" backade han in bilen på en omöjlig yta utanför sin lilla skrubb och vi var ett problem och ett antal francs fattigare.

Händelsevis låg (och ligger fortfarande!) en bar som då hette Chez Antoine mitt emot garaget – vi stegade in, utbytte några fraser med bartendern och gick fram till jukeboxen vid ena kortändan, stoppade i 5 francs (lika mycket som en drink kostade, faktiskt), tryckte på knappen och Piaf började sjunga. Ett bra val,

skulle det visa sig, för ett par ”damer” började prata med oss, bartendern berättade att hans mamma ursprungligen kom från Kairo och atmosfären blev mycket parisisk, om man säger så! Vi såg att personer (nåja, män) passerade genom baren på väg från eller till våningarna ovanför och Sven-Åke kom på idén att fråga om det måhända fanns något litet chambre de bonne som vi kunde hyra för en vecka eller två; det visade sig att bartendern själv bodde i ett dylikt på översta våningen. ”Prata med Danielle, (hotellets alttallo) så får vi se om hon kan ordna nåt.”

Sven-Åkes stora A i Franska bestod provet – jodå, två artiga studenter kunde visst få hyra rummet intill hennes eget (jag återkommer till detta faktum längre ner) och inte behövde det kosta så mycket heller. Sverige var räddat, eller snarare Paris i vårt fall; vi skulle bo på Place Pigalle, i hjärtat av Piafs värld, som vi hört så mycket om! Men var befann sig Edith Piaf själv, hon skulle ju sjunga på Olympia?

Det visade sig att hon var inlagd på sjukhus (Murphy’s Law existerade redan på 60-talet, även om vi inte visste om det) och vi som hade bespetsat oss på att få se och höra henne på scen i Paris! Den enda trösten i bedrävelsen var att det visade sig att en av de arbetande damerna i ”huset”, jämgammal med Piaf och enligt egen uppgift ”copine” från förr, hade goda kontakter med sjukhuset och kunde lämna detaljerade rapporter om Piafs hälsotillstånd varje eftermiddag i baren. Även för de övriga, yngre damerna var Piaf förstås en ikon - vi befann oss i hennes hemtrakter och i hennes milieu, som en sociolog skulle uttrycka det; så länge vi spelade Piaf på jukeboxen och artigt konverserade damerna (vilket självfallet var det enda vi vågade göra) accepterade de vår närvaro i deras ”hem” i baren.

Vi hade alltså fått rummet högst upp intill Danielle som fungerade som en blandning av städerska, receptionist och Mädchen für Alles (pardon my French) – något som hon bevisade senare på kvällen då först Sven-

Åke och sedan jag inbjöds till hennes boudoir (nåja, lilla rum, då) för att tacka för hjälpen à la mode Francaise, om man säger så. När vi framåt midnatt stod i vårt rum och tittade ner på gatan från vår lilla franska balkong kändes det verkligen att vi befann oss ute i den stora världen – vi såg skärmytslingar mellan ett antal svartmuskiga män, knivar blänkte till, sirener ljud, folk sprang gatan upp mot Montmartre och man väntade sig nästan att Eddie Constantine skulle komma runt hörnet och röja upp!

Uppgörelserna mellan olika gäng eller grupper hade väl med kriminell verksamhet att göra, men också med politisk aktivitet – Algerietkriget (som det faktiskt kallas) pågick ju för fullt och fransk militär och fransk polis (eller snarare kravallpolis) fanns överallt, och i kvarteren runt Pigalle rörde sig många ”araber”. Kravallpolisen gjorde täta razzior med brutala ingripanden; jag har som tur är, bara vid ett fåtal tillfällen i livet tvingats bevittna sådana stormtrupsaktiga attacker som faktiskt skedde mitt i centrala Paris. För den historiskt intresserade bör jag väl nämna att FLN och Algeriet fick sin självständighet i mars 1962; de Gaulle hade ju avvärjt en militärkupp i april -61 och i augusti var läget spönt och männskor rädda och nervösa, också i Paris.

Tala om ”in medias res” – för oss var det nästan för mycket – vi hade demonstrerat för de Gaulle -58 i Göteborg men hade för övrigt bara följt händelseförloppet i tidningarna. Att vara påläst är dock inte fel, vilket vi märkte när vi några kvällar senare i baren kom i samspråk med några unga fallskärmsjägare på permission från Algerietkriget (något underlig permission – de var i full uniform med skarpladdade vapen under stolen och beredskap att ingripa hela tiden). Speciellt en av dem pratade jag mycket med – han var bara något år äldre än jag, en föräldralös parisare uppvuxen i slummen, värld vid 16 års ålder till främlingslegionen och veteran i nordafrikakonflikten.

Trots att han tillhörde de beryktade ”paras”

var han en vänlig själ och när han fick veta att jag kom från Sverige blev han glad eftersom han samlade på frimärken (sic!) och ville ha tag på svenska dylika. Jag kom ihåg att jag hade nåt kuvert med 1800-talsmärken från min korta period av frimärkssamlande i 13-14-års-åldern och lovade förstås att skicka dessa till hans regementsadress i Nordafrika. Soldaterna besökte baren (och etablissemangen, antar jag) ett par kvällar i sträck och vi började prata med ett par av dem om förhållandena i Algeriet och vad de "tyckte" om vad som hände. Kanske inte så väl valt ämne i den rådande situationen, men som elev från Hvitfeldtska är man ju påläst och välinformerad.

Nåväl, vår trevlige bartender såg orolig ut och gjorde miner åt oss att byta samtalsämne och underbefälet, som ändå inte hade sagt ett ord till oss under besöken, verkade irriterad men ett par av soldaterna berättade om sina känslor inför vad de anade skulle hända i Algeriet; det gjorde nog sitt till att vi alltid spelade Piafs Non, je ne regrette rien (dyrt nöje, som ni minns) på jukeboxen: en sång som blev legionens "kårsång" under uttåget från Sidi bel Abbès, så vår förtjusning i Piaf spelade positiv roll under hela parisvistelsen.

Tilläggs bör att jag efter hemkomsten postade mina frimärken till M.Cohen (jag fattade aldrig vad han hade för militär grad) som svarade och tackade och gärna ville ha några fler. Mitt nästa brev kom tillbaka med returnerande post – han var kanske död eller sårad; långt senare läste jag att dödstalet för hans regimente låg på fyra soldater per dag under den här perioden – ett förhållande som var svårt att begripa för en svensk student från lilla Göteborg. Vår politiska diskussionslusta fick alltså inte några konsekvenser i samröret med unga "paras" men det skulle bli värre några dar senare...

När vi planerade resan så hade vi pratat med ett par klasskamrater om att mötas i Paris vid bestämd dag och tid, vi hade läst om möten med personer från olika världsdelar vid Piccadilly Circus i London och tyckte att det gick lika bra med Triumfbågen i Paris. Jojomensan, herrar Feuer och Gullström hade på olika sätt förfogat sig till den franska huvudstaden och vi träffades enligt plan, skröt om våra upplevelser och drack varandra till. När jag tänker tillbaka slår det mig att vi tyvärr drack för litet vin- ja, alltså, för litet i bemärkelsen val av dryck. Här var vi i vinlandet Frankrike och drack öl, whisky och rom och cola – mycket korrekt, tycker jag nu; får väl skylla på att det vid denna tid bara fanns två typer av vin i Sverige: billiga viner (i dubbel bemärkelse) och för dyra viner (för oss i alla fall).

Resultatet av sommarvärme, dryckjom och ungdom kan ni räkna ut – jag vill inte beröva den läsande allmänheten ett moraliskt

exempel utan berätta vad som hände senare på kvällen den första dagen (eller måhända den andra) på väg tillbaka till hotellet. Jag minns efteråt att jag hade passerat Moulin Rouge (dit vi aldrig kom, för dyrt ställe) och skulle snedda över gatan, tittande till höger som den vänstertrafikant jag var och slirade ut på körbanan mitt framför en taxi, då jag plötsligt rycktes tillbaka, föll omkull och slog ryggslutet i trottoaren! Ovanför mig stod en stadgad dame ur det lätta gardet som skällde ut mig för mitt livsfarliga beteende: "unga stollar skall inte vela omkring i trafiken och bli påkörda av taxibilar" – helt rätt och en djäkla tur för mig att madame hade uppsikt över unga män på vingelstråt. Jag utgöt mig i franska tacksägelser (Ahlborn igen) välsignade hennes rådiga ingripande, fick en strikt tillsägelse att gå hem och klarade faktiskt av detta uppdrag utan vidare

Ett av resans viktigaste mål var att få höra Edit Piafsjunga live på Olympia. Men "Lilla Sparven" hade tyvärr fått hosta och låg på sjukhus.

missöden.

Kontrafaktisk historia är ju populär numera – om inte... – tänk om... För min del har jag sedan mycket unga år förundrat mig över det chansartade i livet – egentligen borde man ju vara död för länge sen med tanke på vad som kunde hänt? Listan över händelser med presumtiv dödlig utgång blir lång, om man ser tillbaka, eller hur? Vi var ju existentalister gudbevars (trodde vi då) och skapade våra liv varje dag, men det bör nog tilläggas att för detta skapande krävs det nog ett stort mått av tur – eller åtminstone avsaknad av otur.

Som jag nämnt förut stod vår bil parkerad i källarvåningen tvärs över gatan och på samma sida, litet längre upp, fanns också en bistro av något slag, med betydligt lägre priser än i vår "Nightbar". Alltså frekventerade vi också detta ställe och träffade där en ung ingenjör med nordafrikansk bakgrund; intressant för oss förstås, med tanke utvecklingen i Algeriet. Att vistas på pubar och barer är, som ni vet, mycket lärorikt, in more ways than one, och vi pratade med honom om saker som inte stod i läroböckerna; ett slags Cours de Civilisation Francaise på Pigalle! Stämningen i Paris vid denna tid, var som jag nämnt, ganska spänd – den polisiära närvaron var påtaglig, razzior med identitetskontroller förekom regelbundet och det var ju inte några vanliga poliser som satt i piketerna. Just i den här vevan talades det mycket om övervåld och historien om att man i Seine hittat lik med bakbundna händer (algerier alltså) var allmänt känd, även om inrikesministern, en viss M. Mitterand, tvådde sina händer (något som han var specialist på sedan lång tid tillbaka).

Vi kom överens om att träffas nästa kväll som var en lördag, vilket vi gjorde – det blev ganska sent, fullt med folk, ett djåkla liv i baren och plötsligt: piketerna hade kört fram, kravallpoliser posterats ut och ett antal poliser kom in på bistron. Det här var första gången som Sven-Åke och jag befann oss inne på en bar som kontrollerades – tidigare hade vi sett

det från hotellrumsfönstret eller ute på gatan, men det var inte något som direkt berörde oss, tyckte vi. Vi hade ju våra svenska pass och var allmänt trevliga och upprymda, tyckte vi och dessutom hade vi ju inte "gjort nåt", tyckte vi. Det visade sig att poliserna inte tyckte detsamma – de frågade vad vi gjorde där och påpekade att vi befann oss på ställen där inte unga svenskar borde vara, hade de känt till Karl Gerhard hade de nog använt uttrycket "i de ruskiga kvarteren i det ruskiga Marseille". Nåväl, skit samma, vi svarade hövligt men bestämt att vi var där vi var, så det så. De vände sig sedan till vår bekanting, ingenjören och började fråga ut honom, vad han gjorde där, varför han var där och så vidare... Han råkade kanske svara som vi hade gjort, i vilket fall blev en polis förbannad, började vifta med batongen och förklarade att han måste följa med till stationen; han tryckte ner honom på golvet och gav honom ett slag över kroppen. Men si då... reagerade förstås vi, är man uppvuxen med Biggles och fair play vet man att så här betar sig inte en lagens tjänare – vi protesterade högljutt, frågade efter polisens namn och nummer och sade att vi kunde vittna till ingenjörens fördel. Då tog det hus i helvete – polisen ifråga blev ännu mer förbannad och närmade sig oss med batongen i högsta höjd, utstötande ytterst franska hotelser om vad man gjorde med studenter som mopsade sig mot polisen.

Räddningen uppenbarade sig i form av ett polisbefäl som kom in i lokalen och som stoppade den vildsinte konstapeln, gav order om att ingenjören skulle föras ut till piketen och sedan började fråga ut oss om vad i h-e vi trodde vi höll på med!

Vi började förklara bakgrunden men avbröts av frågan: Var bor ni? På andra sidan gatan, sade vi. Va fan säger ni! sade han. Får jag se på era id-handlingar – men ni är ju utlänningar! Nja, svenskar, tyckte vi. Vadå då?

Nu kommer vi till faran med god franskundervisning, om den är så god att talaren misstas för inföding och tillerkänns rätt att uppföra sig

som en sådan! Det visade sig att étran­gers inte fick bo på ett Hôtel av det slag som det här handlade om, det rādde en form av undantags­ tillstånd i Paris och bestämmelserna om regis­ tering av utländska medborgare hade ju inte skett i vårt fall! Illa, mycket illa! Gentlemen som vi var (redan då) förklarade vi att ingen skugga fick falla på den unga damen på ho­ tellet – det handlade om ett rent missförstånd och var det någons fel så var det vårt; vi hade bara sagt att vi var studenter, vilket ju var med sanningen överensstämmande. Kanske upp­ skattade sergeanten, eller vad han nu var, att vi urskuldade fransyskan som de facto begått felet (att inte ta passet), i alla fall så spände han ögo­ nen i oss och förklarade med myndig stämma: ”Ni lämnar Paris i morgon bitti och Frankrike under dagen” (vi skulle vidare till Lausanne i Schweiz enligt resplanen).

Detta lovade vi på stående fot, kanske med darrande ben – tackade artigt och gick snabbt ner för gatan till vår bar. Vi tyckte nog att det var litet häftigt att ”på politiska grunder” bli ”utvisade ur stan, dessutom utan anteckning i passet. Samtidigt var det ju litet ”snullet” att vår sejour i Paris förkortades på detta sätt och till detta kom en sak: ni minns att vi hade gjort upp med garagevakten om att bilen kunde stå inträngd i ett hörn och inte behövde flyttas. Först måste vi nu på kvällen i alla fall packa och säga adjö i baren (det gick ganska lätt, vi kunde ju sanningsenligt skylla på polisen vilket inte gjorde oss mindre populära) sedan försöka sova några timmar (man behövde inte vara så värst nykter för att vara laglig chaufför i Frankrike, men ändå) och sen prata väl med garaget.

Vi lade ihop våra tillgångar och fick ihop till en muta till vakten; när han hörde att polisen var inblandad steg vi hans aktning och han svor bara litet när han genomförde den nödvändiga logistiska manöver som gjorde att vi fick fram en orepad Taunus för vår avresa. Jag minns inte så mycket av bilkörningen ut ur Paris – morgo­ nen var tidig och vi var trötta och det var lång väg till gränsen till Schweiz och vägstandarden

var helt olik dagens, knöckfullt med lastbilar på vissa sträckor och hela tiden möten med fran­ ska dödspiloter som inget bättre visste än att testa om de kunde köra om på backkrön, vid skymd sikt, blockerad körbana eller annat hin­ der – gärna i bilar med få hästkrafter och dåliga bromsar! Nåväl, vi kom till Lausanne enligt Sven-Åkes plan (möte med ung dam därstädes för hans del) och vi färdades den långa vägen hem genom Tyskland som de globetrotters vi nu kände oss som – ”man har väl seglat” alltså, fast i annan form. Vi var hemma och jag kunde tacka Sven-Åkes pappa för lånet av bilen och återlämna den i gott skick – all’s well that ends well.

Den här berättelsen har ingen sens moral – men möjligtvis ett budskap om den betydelse de personlighetsdanande åren på Hvitfeldtska hade haft för oss när det gällde språkkunskaper, allmänbildning, vidsyn och tolerans. När jag nu tänker tillbaka, är jag faktiskt litet stolt över de två nyblivna studenterna ute på sin första seglats på okänt hav, om än i bil!

Efter realexamen 1957 och studentexamen på latinlinjen 1961 återfanns författaren på Studentkåren under ett antal år inom Tongångarne, Filosofspexet och Sexmästeriet; blev sedermera fil mag, anglofil, lärare och studierektor på Elof Lindälvs gymnasium i tre decennier. Ordförande i Kungsbacka Teaterförening lika länge och numera ordförande i Teaterhistoriska Samfundet, Stiftelsen för Scenkonstens Historia i Göteborg och sedan 2015 ordförande/klubbmästare i Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare.

Ur en läkares dagbok

Ulf Herrströmer bjuder på minnen från sina läkarvikariat i Norrland på 1960-talet. Som avslutning kommer en text där författaren berättar mer om sig själv och sitt författarskap. Ulf skriver både limerickar, haiku-dikter och deckare.

ULF HERRSTRÖMER

Strunta aldrig i döda åkersorkar

DENNA HÅGKOMST FRÅN mina provinsialläkarvikariat kan jag, till skillnad från de övriga, tidsbestämma till 1967, närmare bestämt sensommaren det året. Provinsialläkarna, den tidens distriktsläkare, hade ofta helgjour även i ett angränsande distrikt, och sjukbesöksresor kunde därför bli många mil när doktorn alltså var borta från läkarstationen. Om möjligt försökte man därför få akutpatienter att själva ta sig till läkarmottagningen med lämpligt färdmedel. De sjukaste tog sjuktransporttaxi eller fick ambulanstransport.

Den aktuella söndagsmorgonen kunde jag inte be patienten att komma till läkarstationen eftersom det handlade om dödsfall och flera fall av svår hosta på ett av kommunens ålderdomshem, numera benämnt äldreboende. Den unga föreståndarinnan, som nyligen tillträtt sin tjänst, var en nyutexaminerad sjuksköterska från Stockholm. Hon berättade att hemmets äldste, en 102-årig tidigare ganska frisk man hade börjat hosta ett par dagar tidigare och nu på morgonen snabbt fått tilltagande hosta och stigande feber och nyss förlorat medvetandet och avlidit. Senaste veckorna hade några äldreningar och flera i personalen varit förkylda men inte 102-åringen, och nu på morgonen hade tre av de gamla börjat få liknande hosta som den nyss avlidne. Föreståndarinnan oroade sig förstås och önskade att jag genast kom dit på akutbesök för att bedöma dödsfallet och undersöka de tre som hade tilltagande hosta.

Trots slingrig grusväg gick bilfärden till ål-

derdomshemmet snabbt. Efter en inledande snabb undersökning av den döde fortsatte jag med att lyssna på lungorna hos de tre med tilltagande hosta och feber. Kunde inte notera några lungljud typiska för lunginflammation och inte heller någon s.k. lungdämpning utan bedömde att hostan hittills kom från lufrören.

Samrådde därefter med föreståndarinnan, som varit med vid mina undersökningar, och fick därefter även se vilka läkemedel man hade i hemmets medicinskåp. Av antibiotika fanns vanligt penicillin i både tabletter och till injektion. I min läkarväska hade jag förstås även detta men dessutom dåtidens bredaste antibiotikum, kloramfenikol, som dock gav mycket allvarlig biverkan om man överskred en viss dos. Både föreståndarinnan och jag hade nyligen deltagit i utbildning om infektionssjukdomar och vi tänkte högt och samrådde men hade inga bra svar, förrän den unga sköterskan plötsligt berättade att hon samma morgon upptäckt tre döda åkersorkar på en gräsmatta utanför hemmet. Vaktmästaren hade klippt och även krattat ren denna gräsmatta bara någon dag tidigare.

Blixtnabbt, utan att ens ha behövt läsa det finstilta under infektionskursen, utbrister jag HARPEST! Föreståndarinnan instämde genast. Samtidigt som jag låter de tre svårt hostande patienterna påbörja behandling med kloramfenikol ur min läkarväska ringer jag jourhavande läkare vid närmaste infektionsklinik och berättar om mina fynd vid ålderdomshemmet denna morgon och insatt behandling och får omedelbart samtycke till min diagnos och behandling.

Redan efter två dagar började de tre hostande snabbt förbättras i både feber och hosta och tillfrisknade helt och inga fler äldreningar blev sjuka på ålderdomshemmet närmaste tiden i dessa symtom. De döda sorkarna på gräsmattan hämtades in till Länsläkaren för undersökning och vid närmare genomgång av hemmets lokaler hittades ytterligare två döda, ruttande sorkar bland vedträn i vedboden. Högst san-

nolikt hade infekterat damm från sorkspillning kommit in i hemmet med ved och via damm därefter smittat åldringarna med harpest via lufrören. Analys av sorkarna från hemmets gräsmatta visade, som väntat, infektion av harpest och hemmets föreståndarinna fick av mig ett välförtjänt tack för att hennes upptäckt och besked om de döda åkersorkarna var det som ledde mig till rätt diagnos och behandling.

Digerdöden

Att jag exakt kunnat tidsbestämma detta minne om harpesten beror på att det i särklass kraftigaste utbrottet av harpest i vårt land inträffade under just 1967 med drygt 2700 inrapporterade sjukfall, främst i Norrland, och våra fyra fall på ålderdomshemmet var bland de första det året. Harpest konstaterades i Sverige för första gången 1931 med 27 inrapporterade fall och sedan dess har antalet inrapporterade fall inte något år kommit ens i närheten av 1967 års siffror. Numera har vi dessutom tillgång till ett mycket effektivt och ganska biverkningsfritt medel mot denna infektionssjukdom, som även kallas tularemi och där den aktuella bakterien, kallad *Yersinia tularensis*, är nära besläktad med *Yersinia pestis*, den bakterie som orsakar böldpest som härjade i Europa på 1300-talet under namnet Digerdöden.

Läs och minns som läkare även det finstilla och förakta inte din magkänsla.

En senhöst under en av mina återkommande helgjourer som vikarierande provinsialläkare, den tidens distriktsläkare, blev jag en söndags-eftermiddag uppringd av en orolig mor från en liten by en dryg mil öster om läkarstationen. Kvinnan berättade att hennes yngsta dotter, 8 år gammal, under förmiddagen hade insjuknat i feber och huvudvärk och nu sedan någon timme hade börjat få röda hudutslag över hela kroppen. Hennes temperatur hade nyss mätts till 39 grader. Enligt modern gick röda hund

i byn sedan några veckor bland barn i granngårdarna, och eftersom flickan nu verkade må riktigt dåligt, undrade hon om det tillkommit någon medicin mot sjukdomen på senare tid. Jag förklarade att ingen botande medicin fanns mot denna virussjukdom men att rikligt med dryck och dessutom febernedsättande preparat kunde lindra flickans besvär. Samtidigt fick jag en magkänsla att något inte stämde i moderns berättelse. Stationens sjuksköterska hade nyligen berättat för mig att befolkningen i en del av byarna i trakten var ganska svagbegåvad till följd av inavel och något sade mig att det den oroliga moden berättade kanske inte stämde helt. Därför blev mitt besked till kvinnan att jag genast skulle komma på hembesök och undersöka hennes flicka.

Bilfärden gick snabbt på en fin och ganska rak grusväg. Så fort jag kom fram och såg flickan fick jag nästan en chock. Hennes hudutslag var inte alls typiska för röda hund utan istället utspridda punktformiga hudblödningar, helt typiska för ett mycket sällsynt, livshotande tillstånd som kallas Waterhouse-Friedrichsens syndrom. Denna mycket ovanliga sjukdom beror på en blodinfektion med farliga bakterier, vanligen meningokocker som är de som kan orsaka hjärnhinneinfektion. Denna sorts blodinfektion kallas meningokocksepsis och kan behandlas med antibiotikum. Jag tackade min magkänsla som lett mig helt rätt.

Vid detta tillstånd sjunker blodtrycket snabbt, främst till följd av att våra binjurar drabbas av inre blödningar vilket medför ett livshotande chocktillstånd med trycklöshet och död. Våra binjurar tillverkar vårt livsviktiga egna kortison och även adrenalin, som båda bland annat håller uppe ett lagom högt blodtryck för

blodcirkulationen. Snabb injektion av kortison direkt i en lämplig blodåder krävs och, liksom alla allmänläkare, hade jag medlet i min läkärväska och lyckades genast spruta in tillräcklig dos i en av flickans blodådror. Dessutom gav jag henne likaså en injektion av ett antibiotikum effektivt mot meningokocker men hade, mellan dessa två injektioner, även rekvirerat ambulans för transport till närmaste infektionsklinik för fortsatt behandling och då med dropp med ytterligare kortison och antibiotikum och nödvändig vätsketillförsel.

Flickan klarade sig, glädjande nog, helt utan men och kunde åka hem från sjukhuset redan efter en vecka. I sällskap av sin mor kom hon kort därefter på ett uppföljande återbesök till min mottagning och mådde då helt bra och hade normala provsvar på både blod och urin. Man hade med sig en fin blombukett till mig. Moderns uppgifter om att flera barn i grannbyarna då hade eller nyligen hade haft röda hund visade sig vara helt korrekta.

Liksom andra läkare hade jag under utbildningen läst och lagt på minnet även det finstilla i läroböckerna och dessutom hade jag vågat följa min magkänsla, och dessa värdefulla erfarenheter tog jag sedan med mig i mitt fortsatta arbete som läkare.

Från infektionskliniken och med hjälp av smittskyddsläkare försökte man på sedvanligt sätt att spåra eventuella smittvägar av meningokocker runt flickan såväl i hennes by som i angränsande områden, men man konstaterade inga fler insjuknanden med infektion av denna bakterie. Flickan bedömdes därför ha varit ett isolerat fall med en trolig ökad mottaglighet och känslighet för just denna infektion som hon troligen smittats av någonstans under resan när familjen några dagar före hennes insjuknande hade besökt släktingar i en närbelägen stad. Några utbrott av meningokockinfektioner konstaterades emellertid inte i den staden vid den tiden, så smittskyddsläkarens utredning kunde därmed avslutas.

Glöm inte att hålla viss uppsikt i bilens backspegel.

En sensommar på väg i min bil på landsvägen tillbaka till läkarbostaden en sen fredagseftermiddag mötte jag en "Volkswagenbubbla" som kom körande i så hög fart, att jag fortsatte titta efter den i backspeglarna och såg då att bilen plötsligt körde över vägkanten och ut på en åker och rullade runt flera varv och stannade, vajande på ena sidan på högkant kanske fyrtio meter ut på åkern. Själv stannade jag genast vid vägkanten och sprang mot bilen på åkern så snabbt jag kunde eftersom jag såg att bilföraren hade börjat försöka ta sig upp genom den övre bildörren och därmed riskerade att krossas om hans bil välte ner från sitt labila läge. När jag ropade så högt jag förmådde för att varna föraren för att kliva upp genom dörren tittade han mot mitt håll och stannade upp i sina rörelser. Väl framme vid bilen höll jag tag i den så kraftigt jag kunde och föraren kunde då ta sig upp och sedan ner på marken utan att bilen välte. Han blödde kraftigt från ett jack i pannan och verkade först vara något omtöcknad. Eftersom jag var helgledig hade jag ingen läkärväska med mig men med ett stort plåster från plånboken kunde jag tillfälligt stoppa blödningen i pannan. Den unge bilföraren var nu vid fullt medvetande och berättade att han var batterist i ett lokalt dansband och hade varit på väg till en dansbanespelning på kvällen dagen därpå. Till sammans lyckades vi så välta ner hans bil på rätt köl. Den var knappast bucklig men båda dess yttre backspeglar var avbrutna. Bilen var full av trummor och cymbaler som låg huller om buller. Föraren låste så bilen, vi tog oss till min bil och körde därefter till läkarmottagningen där jag och min hustru, som är sjuksköterska, rengjorde såret i pannan och sydde ihop det. Den unge mannen gick så med på vårt förslag att stanna kvar hos oss över natten för vila och återhämtning.

Efter kvällsmaten bäddade vi en säng åt ynglingen i ett av de många rum som bru-

kade finnas i gamla provinsialläkarbostäder, och under natten turades min hustru och jag om att regelbundet kontrollera den unge mannens blodtryck och puls, eftersom det rädde osäkerhet om hur kraftigt han hade slagit i sitt huvud. Därför kan eventuell utveckling av en hjärnblödning efter ett slag mot skallen och i avsaknad av röntgen endast uteslutas med sådana regelbundna kontroller. Då han inte säkert varit medvetlös hade han heller ingen säker hjärnskakning.

Efter en natt med lugn sömn och normala värden på blodtryck och puls för vår gäst samt en lätt gemensam frukost körde vi till olycksplatsen och gick fram till ynglingens bil. Han låste upp bilen som startade direkt, och han klarade att försiktigt köra upp den från åkern som saknade omgivande diken och hade måttligt sluttande kanter mot landsvägen. Som tack för vår hjälp fick jag en kraftig kram av dansbandsmusikern som sedan försiktigt körde iväg söderut längs Höga kusten mot kvällens spelning sedan han först lovat hålla noga uppsikt bakåt i den inre backspegeln, ringa oss så fort han kom fram till platsen för kvällens spelning och låta ta bort stygnen i pannan efter en vecka.

När ynglingen ringde sent på eftermiddagen mådde han bra och såg fram mot kvällens spelning även om en av hans trummor hade visat sig vara trasig, och han tackade oss ännu en gång för hjälpen och vi hade fått ännu ett lärorikt minne och kunde glädjas åt att en allvarlig olycka ändå hade slutat ganska lyckligt.

Några ord om mig själv

Föddes i mars 1937 i Floda vid sjön Sävelången i Skallsjö församling men familjen flyttade året därpå till Johanneberg här i staden där jag växte upp med mamma Märtha, pappa Milton och mina två äldre syskon Bernt och Berit.

Pappa föddes i USA, South Dakota, 1898 i en småbrukarfamilj som utvandrat till USA från Blädinge i Småland. När de fattiga tor-

parna efter flera år blivit smått förmögna på majsodling i Indian Falls flyttade de 1902 tillbaka till Blädinge och köpte Blädingehus, en herrgård med tillhörande sjö, Salen. Pappas sju äldre syskon flyttade tillbaka till USA före första världskriget men pappa hindrades av dess utbrott, flyttade till Göteborg, gifte sig och startade en marängfabrik 1929 och hans maränger kallade Tip-Top blev mycket populära och lättsålda. Blev själv populär bland klasskamrater som ofta fick följa med mig till fabriken för att packa, eller kanske mest äta, maränger.

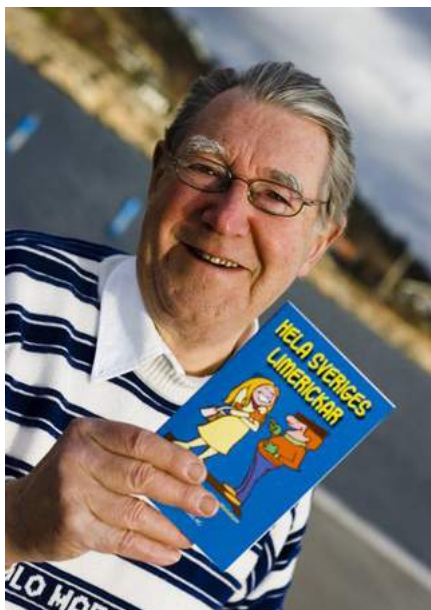
Tog studenten här på Hvitfeldtska 1956 på reallinjen tillsammans med fina kamrater som Bertil Steen och Per Lundborg, och alla i "Essans" klass fick riktigt skapliga betyg. Vi var många i klassen som hösten det året började studera medicin i Göteborg.

Har många fina och roliga minnen från vår fina skola. Allra tydligast minns jag en kemi-lektion när vi i boken hade hunnit fram till guld och vår eminente lärare Ido Leden grusade klassens högt ställda förväntningar på detta fina grundämne med följande kortfattade avfärdande: "Om guld har jag bara det att säga att det är ett sällsynt uselt reduktionsmedel!" och därefter bläddrade vidare i boken till klassens stora besvikelse.

Själv blev jag först specialist i Rehabiliteringsmedicin vid Sahlgrenska och efter korta läkarvikariat på Eriksberg och Arendalsvarvet arbetade jag som företagsläkare i Nordstan vid först SJ, sedermera Statshälsan och slutligen Previa AB i nära trettio år. Blev då specialist även i Företagshälsovård och, när husläkarreformen infördes, även i Allmänmedicin eftersom jag redan skaffat mig kompetens för detta med mina många provinsialläkarvikariat i Norrland under studietiden på 1960-talet. Om fyra minnen från mina patientkontakter under dessa vikariat berättade jag, som ni säkert minns, redan i Årsboken 2010 och i denna årsbok kan ni läsa ytterligare tre sådana, som jag tycker, minnesvärda dagboksanteckningar.

Från 65 till 70 års ålder avslutade jag mitt yrkesarbete med allmänmedicinsk mottagning vid Torggatans läkarmottagning och som "tripelspecialist" klarade jag då nästan alla patientbesök utan att behöva remittera till och konsultera några kollegor.

Min kära hustru Mona, neurokirurgsjuksköterska, och våra tre barn känner redan till min här berättade historia, men för våra fem barnbarn är det mesta av detta nyheter och kanske intressant läsning när vi i den äldre generationen inte längre finns kvar att besvara

deras frågor.

1996 vann jag, med min allra första limerick, första priset i en limericktävling utlyst av kommittén för Medicinarspexet i Göteborg och sponsrat av några läkemedelsbolag, och fick läsa upp min vinnarlimerick i Stenhammarsalen och fick pris och fint diplom. Förstod att jag hade lätt för detta och fortsatte skriva och gav vid pensioneringen ut min första limerickbok och sedan en till och så även en polisroman, Telefonrösten, som översatt till engel-

ska numera säljs runtom i världen på Amazon.

När jag vann i limericktävlingen kommenterade mina syskon att de inte alls blev förvånade. De påstod att jag rimmat redan som liten parvel. Så, till exempel, när mamma och pappa nattade mig under kriget, hade jag flera kvällar sagt: "Nu drar vi ner rullgardinen så vi slipper se de fula svinen!" Huruvida jag med detta syftade på nazister som krigade eller annat elände förmäler inte historien.

Sedan 2008 skriver jag på poeter.se, en diktarsajt på internet. När Tomas Tranströmer 2011 tilldelades Nobelpriset i litteratur utlyste sajtens redaktion en diktartävling i Tranströmers anda bland medlemmarna. Hade själv läst några haikudikter av poeten och prövade själv på diktformen med mitt bidrag till tävlingen. Kallade min tävlingshaiku "Kanske en orkans början". Den handlade om kaosteori och fjärilseffekten och, av tusentals tävlingsbidrag, lyckades den komma med i den antologi man tog fram kallad "181 dikter till Tranströmer" och som den store poeten fick i julgåva av redaktionen vid ett hembesök inför julhelgen 2011. Till min glädje och stolthet har jag där efter fått infört några av mina nya haikudikter i flera av Årsböckerna.

KANSKE EN ORKANS BÖRJAN

*belt omedveten
om vår kaasteori
lyfte fjärilen*

— ULF HERRSTRÖMER

Det kom ett brev:

”Människor jag mött”

Det senaste årsmötets äldste deltagare, prosten Einar Lundberg, hörde av sig med sina minnen från förr. Han började på skolan 1927 och tog studenten 1936. Många kända och okända människor passerar revy i hans minnesbank.

EINAR LUNDBERG

Det var hösten 1927. Med hjärtat i halsgropen skyndade jag iväg till morgonbönen på den stora skolan, Latinläroverket, med ca 1000 elever, idel pojkar. Det gällde att komma i tid och att finna platsen i bänken för klass 1 B. Rektor var i regel närvarande, *Gustaf Mellén* de första åren, sedan *Sven Em. Ohlön*. Beträktelse hölls av någon kristendomslärare. *Sven Sjöblom*, ”Fenn” kallad för sitt läspljud, valde gärna ord ur ”Ordspråksbouken”, som han sade, för sin betraktelse, och så den noble *Knut Herman Rydin*, senare skolledare i Alingsås. Psalmer sjöngs, t.ex. ”Jag lyfter mina händer upp till Guds berg och hus. Från dem han hjälpen sänder och skickar ut sitt ljus”.

Vår klassföreståndare *Erik Lindström* undervisade i modersmålet och tyska. En ung, sympatisk man, som snart fick rektorstjänst i Uddevalla. Vi var ca 40 i klassen, placerade i bokstavsordning efter efternamnet. Min bänkkamrat hette *Svante Löfgren*. Hans far var politiskt aktiv, liberal, och sonen gick nog i hans fotspår. Men även om lärare och elever i viss mån får ägna sig åt författande, så övergår jag nu till att berätta om genuina författare jag mött.

Kjell Hjern, f.1916, trädgårdsmästarse son och lyriker. En färgstark man med hetsigt temperament. Han kunde bli gräsligt arg, när han mötte oärlighet, högfärd, orättvisor, lumpenhet. Då var han inte go’ att råka ut för - men i regel var han snäll, en bra kamrat. Jag minns honom särskilt från en diskussionskväll uppe på den terrasserade geografisalen på Latin, där

han drabbade samman med *Bo Giertz*, då rese-sekreterare för Kristliga Gymnasistförbundet, på besök i Göteborg och vårt läroverk.

Hjern påstod bland annat att Gud ljög, när han hotade med döden. Adam och Eva åt av det förbjudna trädet, men de dog inte! Giertz förklarade: Syndafallet innebar att hela mänskligheten gick miste om saligheten hos Gud och hemföll åt lidande, fördömelse och till sist helvete. Men samtidigt lovade Gud frälsning från allt ont genom ”kvinnans säd (Jesus Kristus) som söndertrampar ormens huvud”. Aposteln Paulus uttrycker saken så: ”Ty den lön som synden giver är döden, men den gåva som Gud av nåd giver är evigt liv, i Kristus Jesus, vår Herre (Rom. 6:23). I honom, hos honom finns syndernas förlåtelse, evigt liv och salighet. Vi får alltsammans när vi i tron tar vår tillflykt till honom.

En som inte märktes så mycket i vimlet av pojkar var *Bertil Gedda*, den skicklige lyrikern. Han verkade blyg och tillbakadragen, tycktes liksom smyga sig fram. Jag kom aldrig i kontakt med honom.

Lite mer lärde jag känna *Bengt Anderberg*. Hans far hette Niklas och var redaktör och medarbetare i Göteborgs Morgonpost och Af-tonposten. Han skrev bland annat betraktelser i schartauansk anda under pseudonymen *Peregrinus*, ”Främling”. Bengt tog helt avstånd från sin pappas tro. Själv skrev han grovt realistiska-sexualistiska verk som ”Kain” och ”Kärlek 1-14”. Jag skrev och kritiserade honom och fick svar, helt avvisande. Han berättade flera gånger i radio om sig själv och sin livssyn.

Jag hade då bearbetat Schartaus ”Tretton predikningar” till modernt språkbruk för att göra det lättare för nutida läsare att tillägna sig den. Jag skickade den till Bengt, som svarade och tackade, men förklarade att han inte kunde dela sin fars tro: ”Jag behöver ingen Gud. Jag klarar mig på egen hand.”

Sommaren 1947 firade jag semester en vecka på Trillevallens Turiststation vid Vål-

listefjället strax söder om Åre. Jag hade några härliga dagar där med långpromenader och besök på Vålådalens Turiststation. Vi var fyra som gjorde sällskap och som bildade en samtalsgrupp på kvällarna: två damer, jag och den unge författaren *Hans Petersson*. En av damerna var frikyrkligt fostrad och hävdade vuxendop. Jag fick tillfälle att lägga fram den lutherska synen på dopet som en Guds nådeshandling. Hans P slog sig senare ner i Göteborg. Vi träffades, men hade inte intresse för fortsatta kontakter. Han skrev två romaner: "Bröderna" och "Den uppdämda ravinen". Dessutom ungdomsböcker om Stina och Lars.

Jag hade förordnanden i Göteborgs domkyrkoförsamling och S:t Pauli, blev komminister i Kungälv och slutligen kyrkoherde i Gunnarp, Halland. Jag gifte mig med missionär J. A. Helldéns dotter *Marta* och fick tre barn. Marta drabbades av cancer och dog 1999.

Bland kyrkfolket i Göteborg fanns en kvinna, *Inga Borg, f. Collins*, av skotsk släkt som flyttat till Sverige. Hennes far var sjökapten. Hon var född och uppvuxen på Styrö, där min far varit kyrkoherde och blivit begravnen. Hon gick i skola på Lyceum för flickor i Göteborg. Hon läste mycket, både svensk och utländsk litteratur, skrev själv poem och små berättelser. Hon studerade juridik så långt det gick i Göteborg, hade tillfällig anställning på posten. Men så kände hon kallelse till att bli diakonissa, sökte och kom in som elev på Ersta diakonissanstalt i Stockholm. Till utbildningen hörde städning och rengöring. En gång, har hon berättat, gällde det pulpeten där prästerna arbetade och bland annat skötte sina reservorpen. Ett anslag kom upp med texten: "Se hur härligt bänken blänker! Hoppas ni det rätt betänker. Ty den möda är ej ringa, som det kostat syster Inga. *Dick Helander*" (Anstaltens direktor).

Emellertid blev hon nu tveksam om sin kallelse, tyckte inte hon var värdig att kallas "Herrens tjänarinna". Samtidigt var hon full av tankar och känslor. Hon kände att hon ville ut-

trycka sig i skrift. Resultatet blev två romaner: "Jag känner dina gärningar" 1943 och "Vaknatt" 1948, båda på Albert Bonniers förlag. Böckerna fick fina recensioner i pressen. Hon fullföljde med att skriva noveller för Svenska Dagbladet och Expressen.

Inga reste rätt mycket. Särskilt älskade hon Italien, gästade San Michele på Capri och Ischia, ön utanför Neapel. Hon gifte sig med distriktslantmätare Bertil Borg. De fick inga barn och maken dog 1989. Genom gemensamma bekanta hade Inga och jag lärt känna varandra, och när min hustru Marta dog bjöd Inga mig till sig på middag. Talesättet att vägen till mannens hjärta går genom hans mage besannade sig. Vi hade också så mycket gemensamt: Styröanknytningen och inte minst: båda fostrade i varmt kyrkliga hem. Vi gifte oss och Inga flyttade till mig i Jörlanda. Hon var emellertid inte stark, hade några år tidigare drabbats av TIA, en lindrig form av stroke. Vi hade det i alla fall gott tillsammans tack vare hemtjänst och hemsjukvård, kunde t.o.m. resa till Stockholm och vara med på ett barnbarns bröllop. Vi älskade båda Einar Billings psalm:

"Nu gläd dig, min ande, i Herren, upp jubla, min själ i din Gud. Låt ängslan och sorg vika fjärran på Guds, den allsvåldiges bud. Vål andra må sucka och kvida, men du, som har Gud vid din sida, dig höves blott lovsångens ljud."

Men Ingas hälsa försvagades och hon avled 17 juni 2015.

Komminister Einar Lundberg, student 1936.

EFTERLYSNING:

Var finns Pro Patria-protokollen?

Jag skriver på en biografi över Bamses skapare Rune Andréasson (1925–99, student 1944) som satt i styrelsen för gymnasistföreningen Pro Patria 1942–44. Bästisen Åke Falck, sedermera legendarisk tv-producent, var ordförande m.m. Det är en mycket intressant tid i Andréassons liv. Efter krigsutbrottet 1939 blev han en starkt engagerad antinazist och där lades grunden till den humanism som genomsyrar "Bamse – världens starkaste björn". Jag är därför mycket intresserad av att hitta Pro Patria-protokollen från åren 1939–44.

Vid ett Pro Patria-möte den 29 januari 1943 protokollförde Åke Falck att det talats om ett planerat Norge-möte som "anbefalles" å det varmaste: "Frivilligt erbjöd sej herr Rune Andréasson och undertecknad att leda en Norge-insamling på läroverket." Detta protokoll är det enda jag kunnat läsa i sin helhet – tack vare en avskrift i Lars Herlitz' (1929–2001) opublicerade manuskript "Pro Patria och antifascismen" (nov 2000).

En obruten serie av Pro Patria-protokoll från stiftandet 1891 till och med 1962, femton foliovolym, har funnits deponerade i Gamla Hvitfeldtares arkiv i avvaktan på att föreningen eventuellt skulle återuppstå (GLÅ/GHå 1968:108f, 1969:109, 1990:6, 1998:35). Hösten 2004 refererade Johan Lönnroth till protokollen i ett kåseri på temat "Skolan som politisk häkkittel" (GHå 2004:28): "Den viktigaste källan vi har är de oftast mycket utförliga protokollen från Pro Patrias medlemsmöten." I januari 2008 fick jag veta av Bengt Ahlgren (GH:s arkivarie sedan 2005) att Pro Patria-protokollen inte längre går att hitta, vare sig från 1930/40-talet eller från något annat decennium. Jag kontaktade därför Johan Lönnroth som sade sig ha tittat på protokoll hemma hos Rune Jungen inför sitt kåseri. Jungen i sin tur berättade för mig (maj 2008) att han lånat

med sig dessa protokoll ifrån GH:s arkiv och sedan återlämnat dem, utan att längre minnas vem som då var arkivarie. Det är samtidigt oklart om detta tillfälliga lån rör just de årgångar som intresserar mig.

Varken Lars Herlitz' änka, Clas Håkan Thomasson (GH:s arkivarie 1999–2000) eller Bo Lindahl (dito 2000–05) har kunnat upplysa mig om var materialet hamnat. Har även frågat Landsarkivet, Region- och stadsarkivet och Universitetsbibliotekets handskriftsavdelning (våren 2013).

Eftersom biografen är planerad att utkomma hösten 2017 är det hög tid att försöka gå till botten med den här gåtan. Jag tar tacksamt emot alla tänkbara tips. Även andra tips/minnen om R.A. välkomnas!

Simon Bülow

Tel. 0701-31 88 27 | bulowster@gmail.com

15-årig Rune Andréasson, klädd i toga, under Pro Patrias 50-årsfirande våren 1941. Källa: Rune Andréassons klipp-samling, Svenskt Seriearkiv.

In Memoriam

Abnoff, Nils Tore Magnus, konstnär, lärare och rektor Valskole konstskole, Göteborg, grafiker, född 1917 i Helsingborg, student 1935, död 2016 i Göteborg.

Börjesson, Stig Arne, född 1917, död i Göteborg 2015.

Eriksson-Öst, Ove, civilekonom, född 1921 avliden i Stockholm 21/4 2016.

Faxén, Nils Bertil, tidigare rektor på Högskolan i Borås, född 1928, student L IV⁴ 1948, död 22/8 2015.

Fällman, Mats O., upptäcksresande, stiftare av RVS, London. Född 1942, student L^{III} 1962, död 2015.

Gasc, Michel Georges André, lärare i franska bl.a. på Hvitfeldtska gymnasiet samt lektor i fransk litteratur Göteborgs universitets romanska institution, född 1943 i Lodève i Frankrike, avliden i Göteborg 2016.

Guner, Karl Otto Valdemar, född 7/7 1919, student vid Hvitfeldtska, Ring III¹ 1939, avliden 2016.

Hagard, Bertil, född 19/12 1922, student vid Hvitfeldtska Krets VI 1941, död i Göteborg 2016.

Hedin, Måns Axel, docent, övertandläkare i Falun och Gävle, medarbetare i Årsboken, avliden i Gävle 2016.

Helgesson, Göran Lars Helge, adjunkt, född 1929, student klass L IV⁴ Hvitfeldtska 1949, död 2015.

Hellwer, Per Lennart, student R IV^a Hvitfeldtska 1947, död 2014 i Askim.

Ivarsson, Nils Allan, född 1932, död 2014 i Göteborg.

af Klint Viktorsson, Gösta Börje, född 1946, student R IV^c 1965 Hvitfeldtska, avliden 2016 på Lidingsö.

Kolmodin, Carl Gustav, läkare, född 1927, student R IV^a Hvitfeldtska 1945, död 2016 i Göteborg.

Kågerud, Anders Christer, läkare, född 1944, student 1963, avliden 2016 i Askim, Göteborg.

Leire, Sten Gunnar, jur. kand. född 1923, student L IV⁴ a 1942, död 2016.

Ljungblad, Carl Ulf Göran, läkare, överläkare, specialistläkare, född 1943, student R IV^c Hvitfeldtska 1963, död 2016 i Göteborg.

Nordlund, Bo, född 1935, sjökapten, mångårig elev som gick till sjöss och blev lärare med tiden på Navigationsskolan, död 2016.

Norrbj, Sven Anders, överläkare, född 1935 i Stockholm, student L IV⁴ Hvitfeldtska 1954, avliden 2016 i Göteborg.

Lorentzon, Mogens, född 1928, student 1947, död 2016.

Philipson, Nils-Bertil, född 1922 i Göteborg, svensk entreprenör i vinhandelsbranschen, jurist, grundare av Munsänkarna 1958, han grundade också vinakademien 1982, död 2016.

Rippe, Nils Bengt Stefan, född 1950 i Göteborg, läkare, professor i njurmedicin vid Lunds universitet, död 20/10 2016.

Rolander, Lars, född 1942, död 26/4 2016.

Sandblad, Håkan, journalist, svensk radioproducent, född i Uppsala 1942, avliden i Göteborg 2015.

William-Olsson, Tom, född 1939, student 1958, överläkare, död 2016.

Wrange, Jarl Herman, disponent, född 16/5 1924, realexamen klass 5b 1940, död 2016 i Göteborg.

Denna lista, upprättad av Thomas Svensson, gör inte anspråk på att vara komplett. Uppgifterna är huvudsakligen hämtade från Göteborgs-Posten.

Ordförande sedan föreningens start

Elis Malmeström	1947	† 1977
Bengt J Lindberg	1952	† 1975
Urban Ohlander	1958	† 1992
Ebbe Hagard	1962	† 2008
Lars Himmelmann	1982	
Bengt Olof Bengtsson	1988	† 2012
Hans Josefson	1998	
Jan Håkansson	2015	

Hedersledamöter

Lars Himmelmann	1988
Folke Wiesel	1988
Märta Wiesel	2008
Christer Holmström	2011
Hans Josefson	2015

Tidigare avlidna hedersledamöter

Elis Malmeström	1952	† 1977
Sven Emanuel Ohlon	1953	† 1973
Bengt J Lindberg	1958	† 1975
Urban Ohlander	1962	† 1992
Gunnar Dellborg	1965	† 1990
Torsten Wassén	1967	† 1974
Erik Sundberg	1970	† 1981
Tage Wikström	1973	† 1987
Leif Possenius	1978	† 2006
Sven Colliander	1978	† 1979
Arne Börjesson	1980	† 1988
Ebbe Hagard	1982	† 2008
Folke Dahlberg	1988	† 1995
Björn Hultgren	1990	† 1992
Sven Åhman	1992	† 1993
Göran Behre	1992	† 2015
Kristian von Sydow	1995	† 2008
Arne Eklund	1997	† 1999
Bengt Olof Bengtsson	1998	† 2012
Bengt Åberg	1998	† 2009
Erik Ljungman	1998	† 2013
Gunnar Olsson	1999	† 2005

Protokoll vid årsmötet

12 maj 2016

Årsmötet hölls i Hvitfeldtska Gymnasiets Norra Aula, torsdagen 12 maj 2016. Närvarande var ett sextiototal medlemmar, studentjubilarer och lärare, bland dem rektor Mikael O. Karlsson.

§1 Öppnande

Mötet förklarades öppnat av ordföranden, Jan G Håkansson.

§2 Protokolljustering

Till protokolljusterare valdes Ulf Hanning och Lars Hegelius.

§3 Val av mötets ordförande

Jan Håkansson valdes till ordförande för mötet.

§4 Val av mötets sekreterare

Till att föra dagens protokoll valdes Hans Josefson.

§5 Dagordningen

Dagordningen, bilaga 1, fastställdes.

§6 Årsmötets behöriga utlysande

Årsmötet förklarades behörigen utlyst.

§7 Styrelsens verksamhetsberättelse

Styrelsens verksamhetsberättelse, bilaga 2, framlades och godkändes av mötet.

§8 Ekonomisk berättelse (bilaga)

Kassören, Carl-Eric Blomqvist, föredrog den ekonomiska berättelsen, bilaga 3.

§9 Revisionsberättelse och beslut om ansvarsfrihet för styrelsen (bilaga)

Föreningens revisor, Hans Torring, föredrog revisionsberättelsen, bilaga 4, varefter mötet på revisorernas förslag beviljade styrelsen ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

§10 Fastställande av budget inkl årsavgift, f n 300 kr.

Budgeten föredrogs av Carl-Eric Blomqvist. Trots att verksamheten 2015 visade ett positivt resultat beslöt emellertid mötet på förslag av Flemming Sinclair höja årsavgiften från 250 kr till 300 kr. Oförändrad för studerande.

§11

Förslag av styrelsens arbetsgrupp till mindre stadgeändring förelåg, bilaga 5. Mötet beslöt antaga de sålunda ändrade stadgarna.

§12 Val av föreningens ordförande

Vid härefter företaget val omvaldes Jan Håkansson med acklamation som ordförande.

§13 Val av styrelsens ledamöter och suppleanter

Därefter omvaldes Tomas Albrektsson, Bo Eneroth, Carl-Eric Blomqvist, Ulf Malmsten, Moa Möller, Hans Herlitz, Ulla Nordström och Aiysha Varraich som styrelseledamöter och nyvaldes Joar Svanvik.

Som styrelsesuppleanter omvaldes Tim Gustafsson, Ylva Olaison, Eva Thalén och nyvaldes My Adra, Salman Varraich och Arne Ruth.

Det noteras, att Mikael O Karlsson, rektor och gymnasiechef, och Peter Larsson, rektor samt elevrådsrepresentanten Frida Weinitz Carlsson är självskrivna som ledamöter.

§14 Revisorer

Hans Torring och Klas Borssén omvaldes som revisorer medan Arne B. Johnson omvaldes som suppleant.

§15 Val av valkommitté

Valkommittén Folke Hjalpers, sammankallande, Flemming Sinclair och Jonatan Adolfsson omvaldes.

§16 Hedersledamot

På förslag av styrelsen utsågs med acklamation föreningens förre ordförande, 1998 - 2014, Hans Josefson, till hedersledamot. Han tackade med värme och några väl valda ord för denna hedersbetygelse, som uppskattades djupt.

§17

Under punkten övriga frågor besvarade rektor Peter Larsson frågor om draperiet framför Carl Larssontavlan och om instrument i aulan.

§18 Mötet avslutas

Ordföranden förklarade mötet avslutat, varefter förflyttning skedde till matsalen. Dessförinnan berättade dock huvudrektor Mikael O. Karlsson för de närvarande jubilarerna om skolans nuvarande verksamhet och framträdande position i utbildningsverksamheten i Göteborg. Avslutningsvis visade han till stor glädje för de närvarande såväl rektorsexpeditionen som kollegierummet.

Vid protokollet *Hans Josefson, scr*

Justeras; Ulf Hanning och Lars Hegelius

Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare

Rektorsgatan 2 · 411 33 Göteborg · Vxl. 031 - 367 06 00 · Tel. svar 031 - 367 06 35

Föreningens hemsida: www.gamlahvitfeldtare.se

Föreningens adress: gamlahvitfeldtare@gmail.com

Skolans hemsida: www.goteborg.se/hvitfeldtska

FUNKTIONÄRER VERKSAMHETSÅRET 2016-2017

STYRELSEN

Ordförande / Klubbmästare

F. Studierektor Jan Håkansson (student 1961)
Gyllenkrooksgatan 3, 412 82 GÖTEBORG
Tel. 031 - 724 50 51 Mob. 0705 - 74 01 23
janghakansson@hotmail.com

Vice ordförande

Professor Bo Joar Svanvik (student 1962)
Carlandersplatsen 1, 412 55 GÖTEBORG
Tel. 031 - 16 50 18
joar.svanvik@gu.se

Årsboksredaktör

Civilekonom Bo Eneroth (student 1964)
Stationsterrassen 16, 296 36 BÅSTAD
Tel. 0708-13 69 99
bo.eneroth@gmail.com

Kassör

F. Rektor Carl-Eric Blomqvist (student 1959)
Karsgårdsvägen 39, 439 31 ONSALA
Tel. 0300 - 602 20, Mob. 0708 - 78 35 49
carl_eric_blomqvist@hotmail.com

Sekreterare / Biträdande klubbmästare

Dr Ulf G H Malmsten (student 1966)
Lövviksvägen 21, 436 55 HOVÅS
Tel. 031 - 28 37 54, Mob. 0708 - 63 32 38
ulf.malmsten@gmail.com

Arkivarie

Adj professor Hans Herlitz (student 1965)
Karlfieldtskatan 6, 412 68 GÖTEBORG
Tel. 0760 - 09 35 47
hans.herlitz@medic.gu.se

Rektor

Peter Larsson (student 1988)
Hvitfeldtska Gymnasiet, 411 33 GÖTEBORG
Tel. 031-367 06 08 Mob. 0709-10 46 05
peter.larsson@educ.goteborg.se

Gymnasieskolenhetschef

Mikael O Karlsson (student 1976 i Lycksele)
Hvitfeldtska Gymnasiet, 411 33 GÖTEBORG
Tel. 031-367 07 01 Mob. 0706-17 14 18
mikael.o.karlsson@educ.goteborg.se

Ansvarig för medlemsregistret

Ulla-Maria Nordström-Holm
Havsbadsvägen 2, 430 31 ÅSA
Tel. 0340 - 65 52 82, Mob. 0702-00 37 99
ulladane@hotmail.com

Ansvarig hemsida

Moa Möller (student 2009)
Landalagängen 10, 411 30 GÖTEBORG
Tel. 0703 - 32 34 35
moa.viktoria.moller@gmail.com

Övriga ledamöter och suppleanter

Civilekonom My Adra (student 2004 i USA)
Syster Ainas Gata 3, 413 23 GÖTEBORG
Tel. 0737-23 92 65 my.adra@mail.com

Skådespelerska Ylva Olaison (student 2005)
Wadmansgatan 10, 412 53 GÖTEBORG
Tel. 0735-10 15 81 ylvaolaison@hotmail.com

Professor Tomas Albrektsson, (student 1965)
Kämpegatan 11, 431 39 MÖLNDAL
Tel. 031-16 68 20 Mob. 0705-91 66 07
tomas.albrektsson@biomaterials.gu.se

Tim Gustafsson (student 2012)
Åkerrensgatan 11, 416 53 GÖTEBORG
Tel. 0733-10 97 71
tim.gson@gmail.com

Eva Thalén (student 2003)
Såggatan 32B, 414 58 GÖTEBORG
Tel. 0707 - 66 94 39 Mob. 0737 - 75 27 15
evathalen@hotmail.com

Dr Arne Ruth (student 1964)
Tomtebogatan 45A, 11338 STOCKHOLM
Tel. 0293 - 401 59 Mob. 0704 - 90 94 64
arne@ordalag.com

Stud Salman Varraich (student 2009)
Mor Annas Väg 6, 43892 HÄRRYDA
Tel. 0301 - 305 16 Mob. 0737 - 76 01 50
salman.varraich@gmail.com

Stud Frida Weinitz Carlsson
fridaweinitzcarlsson@hotmail.com

REVISORERNA

Revisor

Civilingenjör Hans Torring (student 1959)
Doktor Lindhs Gata 4, 413 25 GÖTEBORG
Tel. 031-29 82 87 Mob. 0705-31 50 91,
Lantställe 0303-531 88, hanstorrying@drlindh.se

Revisor

Konsult Klas Borssén (realexamen 1961)
Lunnefågellängen 17, 426 69 V. FRÖLUNDA
Tel. 031-29 03 25, klas.borssen@comhem.se

Revisorssuppleant

Arne B Johnson (student 1958)
Borraregatan 5, 412 79 GÖTEBORG
Tel. 031-82 71 63, arne.b.johnson@gmail.com

ÅRSBOKSREDAKTIONEN

Årsboksredaktör

Bo Eneroth (student 1964) *se styrelsen*

Redaktör

Sven Tesch-Hallström (student 1964)
Lagmanshejdevägen 46, 239 30 SKANÖR
Tel. 040-47 24 68, Mob. 0708-47 24 67
sven.tesch@telia.com

Redaktör, minnesord

Thomas Svensson (student 1978)
Nämndemansgatan 52, 504 45 BORÅS
Mob. 0730-79 17 03 masthugg@hotmail.com

Redaktör, Varia

Dr Ulf G H Malmsten (student 1966) *se styrelsen*

Redaktör, Humor

Klas Borssén (realen 1961) *se revisorerna*

VALKOMMITTÉN

Sammanställande

Tekn lic Folke Hjalms (student 1959)
Nilssonsberg 26, 411 43 GÖTEBORG
Tel. 031-84 28 33, 031-772 41 35
Mob. 0705-91 56 02
folke.hjalms@cit.chalmers.se

Tandläkare Flemming Sinclair (student 1962)
Pärt-Antons gata 140, 426 79 V. FRÖLUNDA
Tel. 031-29 82 96
flemming_sinclair@hotmail.com

Jur stud Jonatan Adolfsson (student 2009)
Kobbarnas väg 20B, 416 64 GÖTEBORG
Tel. 0762-23 19 99 jonatan.adolfsson@gmail.com

Stöd din egen Kamratförening!

De flesta av våra medlemmar betalar regelbundet den facila årsavgiften. Några har tyvärr inte hörsammat detta. Och ändå får ni Årsboken tillsänd om än med inbetalningsavi. Om du känner dig manad att betala årsavgiften - **300 kr** - sätt då in denna på PlusGirokonto **4 24 08-5**. Betalningsmottagare Gamla Hvitfeldtare Göteborg. Så slipper du att bli subventionerad. Studenter under 26 år betalar 100 kr och studerande på skolan 50 kr.

Glöm inte att meddela namn, examensår, adress, telefon och e-mail på inbetalningsavin.

Vi mottager med glädje såväl bidrag som donationer för att kunna hålla föreningen vid liv.

Icke att förglömma - "ragga" nya medlemmar!

Gå med i gamla Hvitfeldtare på Facebook och följ oss på hemsidan!

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2015

Styrelse

Jan Håkansson, *ordförande, klubbmästare*
Joar Svanvik, *vice ordförande*
Carl Eric Blomqvist, *kassör*
Ulf G H Malmsten, *sekreterare*
Bo Eneroth, *Årsbokens redaktör*
Bengt Ahlgren, *arkivarie*
UllaMaria Nordström Holm, *tjänst. med. registret*
Moa Möller, *ansvarig hemsida*
Aiysha Varraich, *till förfogande*
Tomas Albrektsson, *till förfogande*
Hans Herlitz, *till förfogande*

Suppleanter

Ylva Olaison, *till förfogande*
My Adra, *till förfogande*
Eva Thalén, *till förfogande*
Tim Gustafsson, *till förfogande*
Pontus Motin, *till förfogande*

Självskrivna ledamöter

Mikael O Karlsson, *gymnasieenhetschef*
Peter Larsson, *rektor*

Revisorer

Hans Törning, Klas Borssén och
Arne B Johnson, *suppleant*

Valkommitté

Folke Hjalmer, *sammankallande*,
Flemming Sinclair och Jonatan Adolfsson

Medlemsantal

Mot slutet av 2015 var antalet medlemmar 558, varav 17 ständiga och fyra hedersledamöter. Därtill kommer omkring 430 medlemmar i Facebook-gruppen *Gamla Hvitfeldtare*.

Medlemsavgift

250 kronor under 2015. För yngre (upp till 26 år), aktiv student 100 och gymnasist fram till ett år efter studentexamen (motsv) 50 kronor.

Ekonomi

Hänvisas till särskild redogörelse.

Årsboken

Årsbok 2015 presenterades 3 december 2015 vid release-party med trettiofem deltagare, i sal, där för länge sedan klass 5' hade sitt rum. God stämning. Glad musik framfördes av Gilbert Holmström, tenor-saxofon, och Rolf Jardemark, gitarr. Redaktionen bestod av Bo Eneroth (redaktör), Sven Tesch-Hall-ström (redigering och grafisk form). Övriga medarbetare var Claes Trefil, Ulf Malmsten, Klas Borssén och Tomas Svensson.

Styrelsesammanträden

Styrelsen har 2014 haft fem protokollförda möten, tre under våren och två under hösten.

Föreningsmöten

Tre föreningsmöten hölls under 2015:

VÅRMÖTET avhölls tisdagen 10 mars 2015 med 60 medlemmar. **Johan Lindberg** kåserade över Från strumpa om halsen till interferon- α (alpha). Johan, som tog studenten 1959 i Ring L IV⁴, halvklassisk gren, är läkare, universitetslektor och forskare inom infektionssjukdomar. **ÅRSMÖTET** avhölls torsdagen 7 maj 2015 med 103 medlemmar. **Bo Nordlund** berättade om *LATINARE* och *SJÖKAPTEN, från skoldamm till världshav!* Bo var elev vid skolan 1946-53. Då gick han till sjöss, blev senare sjökaptan och lärare vid Navigationsskolan och Chalmers Lindholmen. **HÖSTMÖTET** avhölls torsdagen 5 november 2015 med 55 medlemmar. **Hans Herlitz** kåserade över *Från risdiet till bränning av njurnerver - 70 års perspektiv på behandling av högt blodtryck*. Hans, student 1965 i R IV⁴b, biologisk gren, blev läkare, njurmedicinare och professor.

Elevstipendium

Delades ut i Vasakyrkan vid läsårets avslutning, juni 2015, till Gabriela Ekenberg S2EF och Jonathan Erman H2A. De belönades för helhjärtat engagemang för skolan och kamraterna samt goda studieresultat.

Skrivarstipendium

Delades ut i Vasakyrkan vid höstterminens avslutning, december 2015, till Cornelia Gustafsson IB3A, för uppsatsen "Tidens roll och effekt i romanen Ålskaren av Marguerite Duras".

Hvitfeldtska-dagen

Ägde rum torsdagen 30 april 2015. Föreningens traditionella utställning fick fler besökare, inte minst elever, än tidigare år. Några nya medlemmar rekryterades.

Gåvor

Styrelsen tackar varmt alla välvilliga givare av bidrag till elevstipendiefonden och tryckning av årsboken, inte minst Kungliga och Hvitfeldtska Stiftelsen.

Övrigt

Vi fortsätter arbeta med hemsidan, medlemsregistret och rekrytering av nya kamrater. Det är angeläget få in fler e-post-adresser till medlemmarna, så kostnader för utskick kan minskas.

Styrelsen för

Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare.

Jan Håkansson
Ordförande

Ulf G H Malmsten
Sekreterare

VARIA 2016

ULF G H MALMSTEN

Årsbokens Redaktionskommitté.

Vilka är det som ordnar med vår årsbok? Huvudredaktör är Bo E Eneroth. Bland övriga deltagare kan nämnas Sven Tesch-Hallström, Gilbert Holmström, Björn Clarin, Christer Hedin, Thomas Svensson, Claes Trefil, Bertil Steen, Jan Westin, Klas Borssén, Ulf Herrströmer, Sten Wennberg, Ulf Malmsten m fl bidragande författare. Då och då möts redaktionen å "Jungan", dvs Junggrens Café, Avenyn. Så blev det en skön onsdag medio september, då Gilbert Holmström förevisade sin nya skiva, *Holmström & Jardimark Quartet, Blue Age*, fylld med den skönaste musik.

Redaktionskommittén samlad till möte på "Jungan"

Jan Westin och Bertil Steen gillar läget

Ingen Varia utan berättelse om våra föreningsmöten:

VÄRMÖTET 10 mars inföll när våren begynte skönjas och förnimmas i våra sinnen. Vi gästades av operasångerskan och lyriska sopranen *Negar Zarassi* (student 2003). Negar underhöll och fängslade oss med sin vackra sång.

ÅRSMÖTET ägde rum 12 maj, när våren var som vackrast. Stämningen var god och på topp, när Hans Josefson (student 1959) valdes till ny Hedersmedlem i Gamla Hvitfeldtare. Hans, som under femton år tjänat oss väl som ordförande, tog med rörelse emot äran och diplom. Dessvärre hade den tilltänkte kåsören, *Roy Andersson* (student 1963), fått akut förhinder.

Värmötet 2016: Negar Zarassi bredvid före Rektor Christer Holmström.

Filminspelning tvang honom till närvaro annan ort. Situationen räddades av ordföranden Jan Håkansson, som med den äran fängslade deltagarna med anekdoter ur sitt rika förråd. Två av våra äldsta medlemmar, Ulf Edenholm (student 1942) och Einar Lundberg (student 1936), hedrade årsmötet med sin närvaro. Einar, senare präst och kyrkoherde i Gunnarp (Halland), sände oss ett långt brev med rubriken *Det var hösten 1927* som hälsning att publiceras i Årsboken. Brevet kan läsas på annan plats i årets upplaga, sid 40.

Intresserade elever köpte skolslipsar

Hvitfeldtska-dagen

Denna avhölls i år, för trettonde gången, den 29 april. Skola och skolgård var fulla av elever och besökare, fulla av förväntan. Gamla Hvitfeldtare hade även i år väl besökt utställning i ett av klassrummen i första våningen. Åtskilliga elever, nuvarande och "gamla" tog med iver och glädje del av expositionen. En del tog chansen och köpte skolslipsen.

Gamla Latinare

Som vi minns, hette vår förening så, fram till 1979, då namnet ändrades till vårt nuvarande. Hur många erinrar sig, att det fanns en systerförening i Stockholm med samma namn? Denna förde successivt tynande tillvaro. Lades så småningom ned. *Men se, den har åter uppstått!* Funnits länge! I juni 1998 antogs stadgar, och *Gamla Latinare i Stockholm* var åter på banan. Den är nu livaktig förening med 42 medlemmar, varav 35 (83 procent) har mejl! Man brukar ha två årliga möten. Maj 2016 möttes medlemmarna i Svenska Akademiens vackra lokaler. Höstmötet, 7 november, planeras till Militärsällskapet i Stockholm. Vid mötena avnjuts gemensam måltid, och föredrag hålls. Höstmötet avhandlar intressanta personer inom Riksdagen, Försvarsdepartementet och FOA. I början av april möttes styrelsens tre ledamöter och Ulf Malmsten till enkel måltid.

Gamla Latinare, Stockholm, styrelsen 2016. Från vänster: Sven Sjölander, 1953, Göran Lagerholm, 1957, och Jörgen Thulstrup, 1955. Samtliga Reallinjen.

Några elever och lärare som utmärkt sig

Några konstnärliga storheter: *Gilbert Holmström* (student 1955) deltar med liv och lust i Årsbokens arbete. Som ovan nämnts, kom tidigare i år ny skiva ut: *Holmström & Jarde-mark Quartet, Blue Age*, fylld med den skönaste musik. *Nehar Zarassi*, se ovan. Man har också kunnat läsa om *Laleh Pourkarim* (student 2001, Musikprogrammet), som släppt sitt nya album *Krystaller*. I intervjuer beskriver hon sina promenader i Hammarkullen och runt Hvitfeldtska. Skådespelaren *Ylva Olaison* (student 2005), regissören *Anton Källrot* (student 2000) m. fl. i filmkollektivet *Ögat* medverkar i långfilmen och dramakomedin *Det moderna projektet*, som hade världspremiär vid Göteborgs Filmfestival 2016. Filmen, som utspelar sig på den bohusländska landsbygden, har också beskrivits som ett komiskt, poetiskt drama, vilket utmanar idén om självförverkligandet som drivkraft och skildrar hur man kan frigöra sig från individualistiskt tänkande och nå högre sanningar. *Ylva Olaison* har i andra sammanhang tolkat Leonard Cohen, Dolly Parton och Neil Youngs musik

Åsa Fablén, som är lärare i samhällskunskap och historia vid vår skola, valdes i maj 2016 till ordförande i *Lärarnas Riksförbund*, den ena av de två stora fackföreningarna för lärare. Hon har skrivit om betydelsen att ha en skola där alla får studiero, känner sig trygga och ser me-

Gossarna i RIV⁴d och Märta Wiesel uppställda på skoltrappan

ningen med att studera. "Ett litet land behöver stora kunskaper."

I april firade 24 av de ursprungliga 29 gossarna i Ring R IV⁴d (matematisk gren) sitt femtioårsjubileum. Rektor *Mikael O Karlsson* ledde rundvandringen i skolan, där väl bekanta miljöer återsågs, föredrag om *grafen Kjell Jeppson*, och diplom delades ut till de nya jubelstudenterna. Tio år tidigare hade klassen "adopterat" *Märta Wiesel* som en i klassen. Hon var naturligtvis med hela kvällen, även vid middagen å The Royal Bachelors' Club. Diplom gavs även till vår mycket avhållne klassföreståndare *Folke Wiesel*, som på grund av sjukdom inte kunde delta. Klasskamraten *Ulf Malmsten* (Årsbokens Variaförfattare), som var inlagd på sjukhus, gladdes åt gossarnas sköna (!) sång över telefon! Hälsningar sändes också till övriga frånvarande kamrater.

Någon vecka senare firade sjutton ynglingar från Ring R IV⁴b (biologisk gren) sitt 50-årsjubileum. Rektor *Peter Larsson* ledde rundvandringen. Deras kväll avslutades med middag i Odd Fellows vackra lokaler.

Övriga nyheter från vår skola

Renoveringar, som pågått något år, fortsatte under våren. Tyvärr dök stort problem upp vid höstens begynnelse. Hussvamp upptäcktes i Bamba! O, oblida öde! Stort tält av något slags party-modell monterades upp på skolgården, där elever utspisas under höstterminen. Måltider kan dock fortfarande lagas i skolans kök.

Efter avslutat redaktionsmöte å Junggrens Café Avenyn, i september, promenerade vi förbi fastigheten Engelbrektsgatan 35. Under många år hemvist för vår förre rektor Tage Wikström med fru Estrid, "Essan". Tankarna

flög: "... allt var inte bättre förr, men mycket var enklare. Och inte hörde man talas om hussvamp ...!"

Nu finns det så oerhört mycket att glädjas åt, livet på Hvitfeldtska är inte alls enbart problem. På skolans hemsida, <www.hvitfeldtska.se> kan man studera film. I sökrutan skriver du "Filmen om Hvitfeldtska"

Tips på adresser till den skönaste musik:

Blue Age förevisas på Jungan

<<http://www.youtube.com/watch?v=tS6dcwBKP34&sns=em>>
- <<https://www.youtube.com/watch?v=sBxZMcZLR2c>>
- <https://www.youtube.com/watch?v=M04y_bPIRAg>

Där kan man avnjuta Hvitfeldtskas kör och orkester i Händels Messias (Halleluja-kören), *Mozarts Requiem* respektive Adolphsons *Nu kommer kvällen*. Dirigent: Martin Bagge.

Skolan har i dag omkring 2100 elever. Ryktet förtäljer, att Hvitfeldtska är ett av de gymnasier i Sverige som har högst söktryck!

Frasses band - 50-talets "rockstjärnor" från Hvitfeldtska

"... men snart är det lördag, skoldans på Latin" sjöng Monika Brynnel i en kuplett till melodin från Gershwins Summertime under en av Konstföreningens vårkabaréer på Hvitfeldtska. Det var 1950-tal och skoldanserna var de enda ljuspunkter som lyste upp gymnasisternas tillvaro. Särskilt lockande var skoldanserna om det var Frasses band som spelade.

CHRISTER HEDIN

FRASSE VAR LARS-OLOF FRANZÉN, elev på latinlinjen, student 1956, senare kulturjournalist med betydelse för hela rikets uppfattning om nyutkommen litteratur och författare till självbiografin *Möte med mig själv*, som kom ut år 2007, två år före hans död. Denna artikel om hans orkester i Göteborg är byggd på hans memoarer, tidningsartiklar om orkestrens framgångar och samtal med dem som var med och ännu är i livet. Gilbert Holmström har bidragit med värdefulla kommentarer.

Elev i busklass

Lars-Olof Franzén var prästson och växte upp i Mjölby. Hans far fick tjänst i Mölndal och vårterminen år 1952 blev "Oa", som han kallar sig själv i memoarerna, elev på Hvitfeldtska. Han började i klass fyra av den femåriga real-

skolan och placerades i en klass som tillskapats för inflyttade och kvarsittare. Lars-Olof Franzén skriver om sig själv i tredje person: "Han förstår snart att det är en ökad klass, ett ställe för överblivna och svårhanterliga, till vilka han

Tre musiker som debuterar med Frasse: Lars-Olof Franzén (trumpet), Bengt Wickman (sax) och Carl-Gilbert "Gibbe" Brodén (bas).

inte anser att han hör. Lärarna är avvisande." (s 111) Det är ingen överdrift. Jag gick själv i klassen under, 3:5 e, och vi hade gymnastik tillsammans med Franzéns klass, eftersom det skulle vara två klasser åt gången i gymnastik. Någon gymnastik blev det sällan eftersom all tid gick åt till diskussion om elevernas busfasoner, felaktiga kläder och påstådda sjukdomar.

Lars-Olof Franzéns musikaliska begåvning blev tidigt uppmärksammas i skolan. Han berättade för kamraterna att han spelar trumpet och de uppmanade honom att ta med trumpeten till skolan. När de fick höra honom spela ville de att han skulle gå till Flottis Holmsten för att han skulle få vara med i skolorkestern. Genom den fick han kontakt med andra jazzintresserade och nämner först Gibbe, Carl-Gil-

Göran Mannheimer, en av Lars-Olof Franzéns flitigaste trumpetkollegor.

bert Brodén, som sedan följer honom genom åren, till Frasses band och Stadsteatern. Gibbe "vill också ha några att lira med utanför skolan, men det kommer att dröja ett tag innan det första bandet bildas och dess sammansättning är länge växlande och osäker".

Hösten 1952 börjar Lars-Olof Franzén på gymnasiet latinlinje. I samma klass går Bengt Ståhl, som är son till direktören på Riksbanken och framstående pianist. Gilbert Holmström har fascinerats av alla anknytningar till Riksbanken. Pianisten Claes-Göran Fagerstedts* far var Riksbanksdirektör i Göteborg före Ståhl och hans egen mor verksam i myntråkningen.

**/Claes-Göran Fagerstedt flyttade senare till Stockholm och blev motorn i gruppen Jazz Club-57 med Bernt Rosengren som tenorstjärna.*

Satt jazzen i väggarna?

Lars-Olof och Bengt spelar hemma i Bengts lägenhet på Molinsgatan 9, så att Bengts far blir rasande, "eftersom han tror att grannarna kommer att klaga". (s 117) De får spela på annat håll och det blir i Katrinelunds ungdomsgård, där de får tillfälle att repetera. Carl-Gilbert Brodén följer honom troget genom åren. Lars-Olof Franzén "är förstetrumpetare och tar till sig rollen som orkesterledare". Det är ett embryo till Frasses band, men många är utbytta när det kända bandet framträder under följande år. Bengt Ståhl är pianist i Katrinelundsgänget, "med cigaretten hängande i mungipan", men försvinner sedan ur bilden. Bengt och Lars-Olof får 1953 sommarjobb tillsammans i Västergötland men gemenskapen slutar i en schism, enligt memoarerna: "Närheten mellan dem tar ett för Oa oväntat slut." (s 152) Andra källor berättar att Bengt ville koncentrera sig på studierna för att bli läkare.

Under år 1953 dyker Ingmar Glanzelius upp i Lars-Olof Franzéns liv. Han får stor betydelse. Lars-Olof beundrar honom som musiker, eftersom han har turnerat med Stan Getz och andra stora jazzmusiker. Men han beundrar också Ingmar Glanzelius som kulturskribent. Han har lämnat musiken för att göra karriär i reklambranschen och för att skriva jazzkritik. Ingmar Glanzelius skriver 1953 i *Ny Tid* att Lars-Olof Franzén har en "varm och stor ton, skojig experimentlusta och rytmisk attack". (s 127) Ingmar Glanzelius blir en mentor och storebror till Lars-Olof. Kamraterna kallar honom Lillglanz. Ingmar Glanzelius får stort inflytande på bandets musik under åren som kommer.

Bandet börjar formas

År 1953 börjar det "riktiga" bandet bildas, men flera medlemmar byts ut under det första året. Lars-Olof Franzén och Carl-Gilbert Brodén utgör den fasta kärnan. De är båda lysande musikaliska begåvningar och har mycket gemensamt. Frasse och Gibbe tog båda studen-

ten på Hvitfeldtska 1956, Frasse på latin- och Gibbe på reallinjen. De spelade tillsammans långt efter studenten och höll kontakten genom livet. Gibbe besökte Frasse på sjukhuset bara några veckor innan han dog. Båda kommer från kristna hem, Frasses far var präst i statskyrkan och Gibbes familj var pingstvännar. Lars-Olof berättar i memoarerna om familjernas första sammanträffande: "Far följer med till Gibbes studentfest och träffar hans föräldrar för första och enda gången." De har inget gemensamt: fadern har en nedlåtande syn på frikyrkliga. (s 177)

Lars-Olof Franzén skriver mycket om musik i sina memoarer. Musik och litteratur var hans största intressen. Litteraturen blev hans levebröd, men under ungdomen tjänade han också en del på musiken: "När de spelar får de mellan tjugofem och femtio kronor var så han klarar sig utan den månadspeng på fem kronor som föräldrarna ger honom." (s 145) Ibland kan minnesbilder komma fram i drömmen och då vet man inte riktigt när den bakomliggande händelsen har inträffat. Allt tyder ändå på att det som blev "Frases band" på skoldanserna började ta form under våren 1954. Frasse och Gibbe är med som vanligt men nu framträder också Bengt Wickman påaltsax för första gången. Han debuterar i Frasses band under en våltalighetstävling på Hvitfeldtska.

Bengt Wickman, student på Hvitfeldtska år 1957, kallades "Putte" i likhet med en känd förebild (även om den "riktiga" Putte Wickman spelade klarinett). Han återkommer flera gånger i Lars-Olof Franzéns memoarer. En gång upplever "Oa", den unge Lars-Olof, i drömmen hur Putte bjuder på rom i pausen under en spelning. Det var tydligen vad som bjöds i pappa Wickmans barskåp. Lars-Olof ser i memoarerna tillbaka på konstföreningens kabaré våren 1954 med kommentarer om sig

själv och sina musiker.

Våren och vintern innan han fyller arton år (1954) är full av framträdanden. På Hvitfeldtska finns en konstförening som ordnar en kabaré med sketcher, frågesport och en sångtävling mellan fyra flickor som alla sjunger blues. Hon som vinner heter Monica Brynnel och kommer att bli proffs. "Jag sätter mig längst bak i aulan och ser Gibbe, Putte (som egentligen heter Bengt Wickman) och Oa stå i gången nedanför podiet och spela. Det låter som cooljazzen nått fram till dem med låtar som Gerry Mulligan skrivit och spelat in med sin piano-

Bob Dahlquist, son till den folkäre Lasse Dahlquist.

lösa kvartett. Nu hörs det att Oa har lyssnat på Chet Baker. Putte är ivrig medaltsaxen och har en säker musikalitet. Inte helt cool. Gibbe med kontrabasen är trygg och lyhörd." (s 163)

Frases band var inte lika pianolöst som Gerry Mulligans. Under våren var Håkan Westerlind, klasskamrat med Putte och likaledes student på Hvitfeldtska 1957, med som pianist. Åke Lindström spelade trummor.

Framgångar i orkestertävling

År 1954 var livligt med många engagemang och ännu mer blir det följande år. Lars-Olof Franzén anmäler bandet till GT:s och Lise-

bergs talangtävling på våren 1955. Det är en stor händelse och Lars-Olof Franzén får mycket beröm för sin insats: "Det blev trumpetaren Lars-Olof Franzén som vann GT:s pris och därmed blev förklarad för den göteborgska skolungdomens främsta jazzsolist", stod det i tidningen den 18 februari 1955. Tävlingen ägde rum på Rotundan och flera solistpris delades ut. "Förutom orkesterledaren själv fick tre av hans grabbar priser. Gibbe Brodén på ventiltbasun, Bengt "Putte" Wickman på altsax och Bosse Kristiansson på tenorsax tävlade med framgång i sina instrumentgrupper" står det i artikeln. Vokalister tävlade också och där vann Monica Brynnel.

"Priset för bästa pianospel gick till Per-Erik Lundborg, vars fader, musikdirektör Gösta Lundborg, kan sträcka på sig för sonens bravader", skriver GT. Per-Erik Lundborg gick också på Hvitfeldtska

och blev en framstående musiker trots att han som ung drabbades av en hjärntumör, som opererades bort genom att skallbenet lyftes av för att läkarna skulle komma åt tumören. Allt gick bra och han blev en framstående musiker.

Håkan Westerlind var pianist i Frasses band under orkestartävlingen och han får ett varmt erkännande trots att han inte fick pris. I "Jazzspalten" skriver GT-författaren: "Han fick inget pris, och det är av den anledningen vi skall diskutera hans insatser lite. Tyvärr visade han inte sin allra bästa sida under själva tävlingen, vilket var tråkigt, för hans "ordinarie" spel skulle gjort honom till en minst sagt farlig konkurrent för vinnaren Lundborg." Han fick på så sätt en belöning som kan jämföras med solistpriset.

Framgångsrik period

Håkan Westerlind fick uppleva ytterligare en hedersbetygelse under kvällen. Det är en händelse som sätter spår i memoarerna. När Lars-Olof Franzén hade fått sitt pris som främsta solist, blev han uppmanad av Malte Johnson att spela tillsammans med dennes rytmsektion "för att bekräfta sin talang". Men Oa känner sig väldigt osäker och ber att få bli ackompanjerad av sin egen pianist, Håkan, fast med Johnsons basist och trumslagare. För säkerhets skull väljer han den enklaste av alla låtar, "I got rhythm" i B-dur" (s 164). Det är en bekräftelse på Håkan Westerlinds betydelse för Frasse och bandet.

Signaturen Chick i GT överlämnade priset till Lars-Olof Franzén som bästa jazzsolist, en silver-skål av Wiven Nilsson. Han skriver i sin tidning att "I Got Rhythm var väl den bästa melodi

Sex man och en bas.

Håkan Westerlind, Bengt Wickman m fl.

Franzén kunnat välja – det var ju just för att han hade rytm (och musikalitet) som han fick sitt pris". Den hyllade citerar en del av texten i memoarerna, kanske det som betydde mest för honom. Det stod att "han har fin balans – och eftersom han lär vara i närmast total avsaknad av stjärndrömmar och divalater så kan han gå långt. Om han nu vill ägna sig åt musiken". Han kommenterar själv detta: "Men han visste att musiken inte var hans framtid." (s 164)

Framgångarna var alltså stora under våren 1955 och Lars-Olof Franzén skriver i sina memoarer att spelandet "går mot sin kulmen och på nyåret när han går i tredje ringen köper han en ny begagnad trumpet". Bandets anseende har fått en betydande skjuts genom framgång-

arna i talangtävlingen på Rotundan. Under våren blir de ombudda att spela på en studentskiva med en bekant gäst: "Gilbert Holmström som är där är en proffsig, ung saxofonist som ska bli tandläkare." (s 165)

Gilbert Holmström själv undrar hur Frasse kunde minnas så fel. Det var nämligen hans egen studentskiva den 7 maj 1955! Hans föräldrar hade hyrt Hantverksföreningen på Erik Dahlbergsgatan, samma lokal som senare skulle bli Jazzhuset. Gilbert Holmström anser sig inte ha varit särskilt proffsig vid denna tidpunkt. Han fick sin första altsax julen 1956. Lars-Olof uppvakts där av en flicka (Ann Hegnell) som vill dansa med honom och för att han skall få tillfälle att dansa släpper han de andra lösa: "Jovisst, både Håkan och Putte kan få breda ut sig i några sololåtar som trio eller kvartett."

Fler tävlingar

I september är det åter dags för en tävling mellan orkestrar, denna gång i Burgårdens aula. Femton orkestrar ställde upp, men enligt signaturen Chick i Göteborgs-Tidningen var det bara fem som bjöd på musik, resten var mest buller. "Hygglig jazz fick man dock höra emellanåt", bland andra av Lars-Olof Franzéns band, även om orkesterledaren får sval kritik; han spelade lite håglöst enligt recensionen i GT den 14 september 1955. Andra får beröm: "Franzéns pianist Håkan Westerlind gjorde några bra saker." Och signaturen Chick fortsätter: "I alla fall skall Bengt Wickman få en klapp på huvudet för sina framsteg."

Fredagen den 18 november 1955 anordnades vältalighetstävling i Hvitfeldtska läroverkets aula. Det var en årlig tradition. Stockholms-Tidningen stod bakom detta riktäckande arrangemang och i Göteborg samarbetade de främst med Ny Tid, som brukade bevaka tillställningen. Affischen utlovar en stark jury: Teaterchefen Karin Kavli, skådespelaren Gunnel Broström, redaktören David Hallén, författaren Karl-Axel Häglund och läroverks-

adjunkten Arvid Hamdahl. Men den namnkunniga juryn och den ungdomliga vältaligheten är inte det enda som bjuds. För att locka publik utlovar affschen också attraktiv musik: Lars-Olof Franzéns sextett med Eva Ekberg.

Robert Dahlquist börjar

Den recensent som skrev om orkestertävlingen på Burgården i september ansåg att det fanns för lite blås i Franzéns band. På den punkten skulle det bli ändring. Bandet förstärktes med en stor musikalisk begåvning och skicklig klarinettist, som dock vanligen spelade tenorsax i bandet: Robert Bob Dahlquist, son till Lasse Dahlquist. Jag hade glädjen att vara klasskamrat med Bob Dahlquist i Böskolan, eftersom familjen Dahlquist bodde på Påskbergsgatan 4 i Jakobsdal, på berget bakom Liseberg. (Enligt uppgift kallades gatan av taxichaufförer för Lasse Dahlquists gata.)

Under vår tid i Böskolan infördes "bamba" och när vi hade ätit gick Robert och jag ut i parken mellan skolan och Örgryte Nya kyrka för att fördriva tiden till nästa lektion. Han var tystlåten och något trögpratad men intresserad av skolan och samhället så det var vad vi samtalade om. En gång blev hela klassen bjuden till Brännö där vi fick uppleva skärgårdslivet och höra pappa Lasse sjunga. Några gånger fick jag följa med honom hem efter skolan, men efter en kort stund kom hans mamma och sade att pappa behöver vila, så det var bäst att jag gick hem.

Vi blev sedan klasskamrater på gymnasiet och hade sällskap hem från skolan under fyra år. Bob Dahlquist var ingen högljudd person. Han samtalade stillsamt om livet, så småningom också om musik och berättade att alla hade tjatat på honom under uppväxten för att han skulle spela något instrument. Det gjorde att han vägrade, men under åren i realskolan frestades han att pröva en klarinett och tyckte genast att det var det roligaste han hade gjort. Bob Dahlquist var allvarlig men inte dyster. Han skrattade inte ofta men hade som alla eftertänksamma en finstämd humor, som man måste vänja sig vid för att uppfatta.

Bob Dahlquists bästa ämnen var – förutom musiken – matematik och fysik och det blev han själv lärare i. Han dog år 2005, nyligen fyllda 67 år. Den sista gång vi hade kontakt var efter händelserna den 11 september 2001. Han vände sig till mig med förtvivlan över att någon kunde ta religionen så allvarligt att de ville döda. Bob hade själv haft märkliga upplevelser under korta perioder av psykisk ohälsa, berättade han, och då haft hallucinationer av att vistas i himmelska trädgårdar. För honom var det uppenbart att religiösa idéer härstamade från sådana upplevelser. Om alla bara insåg det, ansåg han, skulle den religiösa fanatismen försvinna. Robert Dahlquist ville ge mig uppdraget att föra denna insikt vidare och det smickrar mig att han tilltrorde mig ett så stort inflytande. Tyvärr är jag rädd att politiska krafter som utnyttjar religionen är så starka att klarsynta insikter och återhållsamma uppmärksamningar har begränsad effekt.

Mot nya framgångar

Bob Dahlquist blev en betydande förstärkning för Frasses band under år 1956 och bandet fick allt fler engagemang. Frasse och Gibbe skall ta studenten och memoarerna vittnar om hur två intressen kolliderar under våren 1956: "Veckorna svänger mellan skolplikter och musik." (s 172) De går på bio tillsammans kvällen före skrivningen i franska, men skrivningen är lätt.

Mellan skrivningarna och de muntliga förhören rullar spelningarna på som vanligt. På Valborgsmässafton spelar de på Frasses favoritställe, medicinarnas kårhus Villa Medici. Studentförhören går bra och festen blir lyckad med mycket musik. Gibbe är med och spelar trots att han skall upp i muntan nästa dag.

Frasses band har en fast sammansättning, men medlemmarna är inte livegna utan kan medverka i andra grupper också. Efter studenten blir Lars-Olof Franzén inkallad till vapenfri tjänst på brandkåren, men det hindrar inte att bandet av och till spelar tillsammans. Några dyker upp i andra sammanhang. I september 1956 är det tävling mellan skolorkestrar på Burgårdens samrealskola. Pressen rapporterar: "Björn Clarins kvintett inledde och därmed kom publiken i god stämning. Kapellmästaren själv utmärkte sig på pianot som en originell och alltigenom kul 'lirare'."

Men det var en medlem av Frasses band som utmärkte sig mest: "Altsaxofonisten Bengt Wickman gör stora framsteg. Han tog hem Ess-Pe-Hå:s första solistpris under onsdagens amatörörkestertävling i Burgårdens aula. ... I hans orkester fanns Göran Mannheimer på trumpet, Håkan Westerlind piano, Gilbert Brodén bas och Åke Lindström trummor." I februari 1957 är det åter dags för vältalighets-tävling i Hvitfeldtska läroverkets aula. Den gången är det förutom Karin Kavli och David Hallén två nya i juryn, skådespelare Per Oscarsson och adjunkt Kurt Frankman. Bland medverkande vältalare fanns Sture Hegerfors och affischen utlovar att "Lars-Olof Franzéns orkester spelar".

Tävling på Majorna

I mars 1957 har stadens amatörorkestrar en uppvisning på Majornas läroverk. Ingmar Glanzelius recenserar i Ny Tid den 20 mars och berömmar Göran Mannheimer, som hade med sig "ett rutinerat gäng, Gibbe Brodén hade en trygg kontrabas, Bob Dahlquist (son till sin far) en mogen och skön tenorsax, Bengt

klassegrade i TV-jazzens kvalomgång

I B-KLASSEN vann Lasse Lindströms orkester överlägset

Lasse Lindströms sextett, Colings Traditional Jazzmen och Jan Fribergss kvintett segrade i var sin klass vid gårdagens kvaltävlingar i TV-jazzen på Amiralen i Malmö. Den 27 november åker de tre banden till kvartsfinalen i Göteborgs konserthus.

Gårdagsjazzandet med elva tävlande band filmades av TV-teamet Jan Andersson — Björn Malmroos — Lars Holmqvist och sändes i ett 8-15 minuter långt TV-program på lördag.

Juryn bakom TV-jazzens malmö-förutskott var Amiralens kapellmästare Olle Nilsson, Estrad-skriften Lasse Resberg och kapellmästaren och tävlingsledaren Arthur Österwall. Här får ni veta vad juryn ansåg om banden och vilka låtar de spelade:

B-klassen (debutanter)

LASSE LINDSTRÖMS SEXTETT

A Little taste-Spectacular.

Fint modernt band med avancerad repertoar, komplicerade melodier för amatörer. Trevligt skrivna arrangemang. Roligt spelande tenorist. Fin drive i kompet bas-trummar.

HELGE AHLBENS ORKESTER

Morpo-She's just my size.

Hade valt för snabba tempi. Klarade inte av dem. Resultat: otrymiskt obalanserat. Annars hyggligt ensemblespel.

Dixie-klassen DIETRICH BUNSE

Walkin'-Stompin' at the Savoy.

Ensemblen låt mager, solona var alldeles för långa. Kapellmästaren-vibrafonisten var bra, bäste solisten i sin klass.

COLINGS TRADITIONAL JAZZ-MEN

Georgia Grind-Black bottom stomp. Det mest genuina dixielandbandet i klassen med rätta greppet om ämnet. Hyfsat komp och en alldeles charmant trumpetare, tävlingens ende solist med verklig geist.

THE NEW ORLEANS HOT SIX

Weary blues-Savoy blues.

Även här för snabba tempi med följd att trummisen sackade mer och mer och det ryckte och slet i hela bandet.

TRADITIONAL PREACHERS

All of me — Royal Garden Blues.

Bandet hade drive och bra solister. Modern trummis och egendomlig klang på kompet, som var utan bas. Cornettisten och klorinetisten spelade bra tillsammans men sämre ensamma.

STORYVILLE JAZZBAND

Once in a while-The mooche. Temperamentalst band. Klarinetten stämde dåligt i The mooche, låten för långdragen, innehållt töckte inte den pretentiösa ramen. Fin ensembletrumpetare och bra komp.

A-klassen (semi-proband)

JAN FRIBERGS KVINTETT

Always—Mean to me.

Skön avspänd jazz, musikaliskt framförd. Lät mycket om så liten grupp. Trivsam utan att vara sensationell. Fin ventilbasunist, kul pianist, enda tveksamma punkten trumslagaren.

BJÖRN WENNSTRÖMS ORKESTER

The preacher—Soft winds.

Hyfsade ensemble.

KOMETEN KRONKVISTS OKTETT

Broadway—Falling in love with love.

Kunde gjort mer av bandets fem blåsare, nu antingen unisont eller jämntjockt arrangerade. Kallt i klangen, dålig leadtrumpetare. Pluspöng för basist och trummis. Inga vidare solister.

LEIF UVEMARKS ORKESTER

Applecore—Sweet and lovely.

Bandet som blåsmässigt klingade bäst i tävlingen. Föll på Sweet and lovely, som inte hade i en jazztävling att göra.

Två band som anmälts till tävlingen ställde inte upp, nämligen Georg Hahns orkester och Star Swingers. Gott och väl två timmar tog det innan de 1200 som infunnit sig för att avlyssna de tävlande kunde ge sig upp på dansgolvet till tonerna av Amiralens ordinarie dansorkester.

Dansutet mottogs utan större protester och det kan konstateras att de för kvällen bästa orkestrarna i respektive klasser gick vidare.

J. A. SSK

KVP 3/11-58

Imponerande kl på Malmös TV

MALMÖ (Vinberg)

Malmöorkestrar är kl semifinal i TV-jazzen. Fribergss kvintett (A), Lindströms sextett (B), Colings Traditional Jazz (dixie).

Det första försöksheatet, Malmös Amiralens på en Arthur Österwall, Lars Resberg, och Olle Nilsson, A kapellmästare, hade 11 band i bland.

Den 27 november i Göteborgs konserthus möter de tre Malmö som är bäst i det väst försöket. Göteborgarna får svårsligt.

* Övrigt jämnt

Fin standard, imponerande Österwall. I B-klassen och var det inte så svårt att hinna. Betydligt hårdare i A-ta till omröstning till slut mina 10 år som överstejar har jag inte varit med om till jämnhet.

Jan Fribergss seger var dock kutabel, även om kometen kvists och Lef Uvemarnas hade in minst lika mycket ner från de dansglada 1000-tarna i Sveriges största dansgata. Konditor Lasse Lindström och trummar har spelat en grabbar i ett år cirka. Hy avancerat modern skola.

Det gör även kontorist Friberg 125 år och trumma hans kvintett. Har spelat två sammans.

* Världens största?

Studeranden Hans Carling och blåsar) refsade ihop sitt gäng strax före en jazztävling knappt ett år sen och blev fyra det håller styvt på banjo- och nettraditionen.

På lördag blir det en kvart i jazz i TV. Nästa uttagning, medborgarhuset och sen skall ligare nio platser besättas.

Sammanlagt 130 band deltar i klasserna som är världens största. Det ryktas att en i Chicago skulle ha varit större Österwall.

*

DELTA GARKORT

för

orkestermedlemmar

i TV-jazzen

Söndagen den 2 Nov. kl. 18.00 på Restaurant Amiralens Malmö

Anmälan hos Arthur Österwall

Ur Gilbert Holmströms klippsamling

Wickman en slarvig och bitvis charmig altsax och Håkan Westerlind ett piano, som satsar friskt – det kan bli fint när det klaffar med Hallberg-fraserna”.

Det är inte den enda tävlingen som engagerar medlemmar av Frasses band. Det pågår en jazzfrågesport mellan lag från stadens skolor och Hvitfeldtska är med till finalen i Rotundan den 16 april 1957. Laget består av Bob Dahlquist, Olle Larnevid och Bengt ”Putte” Wickman. I finaltävlingen är Ingmar Glanzelius frågeledare och Malte Johnson enmansjury. Hvitfeldtska vann före Vasa läroverk och Kjellbergsska flickskolan. Bengt Putte Wickman berättar för tidningen att han trodde Kjellbergsska skulle vinna och blev glatt överraskad över att det gick så bra för Hvitfeldtska. Robert Dahlquist var som vanligt ödmjuk och tonade ned värdet av segern: ”Vi vann på tur, tycker jag, vi chansade på uppräkningsfrågorna och fick rätt. Någon bra insats gjorde vi inte, vi var för kvällen rätt svaga.” Men artikeln intygar att laget var väl värt den rungande applåd som avslutade prisutdelningen – ”en applåd fullt värdig tre ungdomliga jazzvetare”.

Våren 1957 är det dags för flera medlemmar i Frasses band att ta studenten. Allt går bra för Bengt Wickman, Håkan Westerlind och Robert Dahlquist. Det spelas mycket på deras studentfester och orkesterspelen fortsätter med full fart när inte skolans plikter kolliderar med spelningarna. Under 1957 får Lars-Olof Franzén kontakt med andra musiker, bland dem trumslagaren Tommy Nilsson, som satt ihop ett band för att turnera i folkparkerna. Tommy Nilsson berättar på sin hemsida att han spelat med Göran Mannheimer och Bob Dahlquist. Gibbe är med Frasse på det mesta, bland annat spelningarna på Chalmers varannan onsdag under sommarmånaderna 1958 och 1959.

TV-jazzen

Under 1958 anordnar TV en tävling mellan jazzorkestrar i tre klasser: halvprofessionella band, nystartade band och dixieband. Bengt

Putte Wickman ställde upp i klassen för nystartade med en kvartett, som vann sin klass. Expressen skriver den 21 november 1958: ”Över altsaxofonisten Bengt Wickman flödade ett milt beröm från jurytrion, där presidenten Arthur Österwall sade: ’Wickman är en lovande ung man, som utan vidare spelade sitt band till första plats.’ Wickman, rosenkindad yngling, är inte släkt med Putte W.”

Juryen var allmänt mycket nöjd med orkestrarna från Göteborg: ”Klassen på ungdomsjazzen är betydligt högre i Göteborg än i Stockholm. Det var juryn enig om.” I Ny Tid är det Ingmar Glanzelius som kommenterar tävlingen. Han anser att Bengt Wickman ”blåste en kraftig altsax” och fortsätter: ”Känsliga musiksiffror på pianisten Håkan Westerlind, en smakfull, säker herre med polityr.” I klassen för professionella grupper återfinns Tommy Nilssons orkester. Ingmar Glanzelius är inte nöjd med allt men det finns ljuspunkter: ”Däremot fortsätter Bob Dahlquist sin framgång på tenor, för kvällen mullig i tonen.” Aftonbladet skriver att ”Bengt Wickmans altsaxspel var välbalanserat och idérikt”.

Gilbert Holmström kan komplettera bilden: Anders Söderlings trio från Borås med den blinde pianisten Åke Johansson vann i A-klassen. Lasse Lindströms sextett från Malmö med undertecknad på altsax vann B-klassen. Båda banden gick vidare till finalen i Stockholm. Av en tillfällighet passerade Björn Clarin Götaplatsen på speldagen och observerade affischen för konserten med bland annat namnet Gilbert Holmström. Såg det enbart som ett skruvat skämt att det tydligen i Malmö fanns en namne till hans gamla bännkamrat som spelade altsax! Björn blev inte nyfiken och missade konserten.

TV-jazzen ger signaturen Chick i Göteborgs-Tidningen tillfälle att kommentera läget för jazzmusiken i Göteborg vid slutet av år 1958. Söndagen den 30 november har Jazzspalten en stor artikel under rubriken ”Bengt Wickman ljuspunkt i tråkig göteborgsjazz”. I

Lindström, med sin sextett segrade i B-klassen, vann även
etets Kul i tre-jazz i vintrens. Här ovan sextetten efter vilt
ttat värn: frv runt basen Gilbert Holmström, Lasse Lindström,
omas Fehling, Olle Rehde, Olle Svensson och Claes Fehling.

Tre malmöband vann TV-jazzens "kvalmatch"

TV-jazzen, landets största mönstring av amatörörkestrar, startade på söndagen med en kvalificeringstävling för Sydsverige på Amiralén i Malmö. Av 13 anmälda band ställde 11 upp till ett två timmar långt "jazz battle", som slutade med att tre malmöband vann sina resp klasser och avancerar vidare till semifinal i Göteborg den 27 november, nämligen Jan Fribergss kvintett, Lasse Lindströms sextett och Colings Traditional Jazz Men.

Evenemanget hade lockat cirka 1.000 personer, dvs omkring dubbelt upp mot det normala en söndagskväll. De fick vara med om en omväxlande kväll med livlig cirkulation på estraden och massor av unga duktiga och entusiastiska musiker som visade sig på styva linan. Allt medan TV-folkets starka strålkastare duschade dem med floder av ljus och TV-komaren flitigt surrade — vi lär få se resultatet i ett program på lördag.

Överste tävlingsledaren Arthur Östericoll skötte speakerjobbet, men högtalarsystemet bar tyvärr mycket dåligt fram hans budskap och den ganska gröttiga akustiken

gjorde inte saken bättre. Så publiken hade lite svårt att hänga med i svängarna när han presenterade orkestrarna.

Österwall, den stockholmske jazzkritikern Lasse Resberg och Amiralén-kapellmästaren Olle Nilsson fungerade som jury, och man kan ju tipsa att trion hade en rätt knivig uppgift. Det var nämligen sk "jämna skågg" i alla tre klasserna och hög standard över lag.

Med "Always" och "Mean to me" säkrade Jan Fribergss band segern i den avancerade A-klassen: en rutinerad och avspänd kvintett med tenorsaxofonisten Stig Olsson som bästa solist (han stod också för arrangemangen), med Sven Arne Nilsson på ventillbasen och en rytmsektion med Olle Larsson, piano, Kjell Nilsson, bas, och kapellmästare Friberg själv som diskret men effektiv trumslagare.

Lasse Lindströms sextett hade den lilla oturen att hamna på estraden som tävlingsens allra första band men hade inga svårigheter att klart överglänsa konkurrenterna i B-klassen. Lindströms band är en snärtig liten grupp med drive i spelet och begåvade solister som altsaxofonisten Gilbert Holmström, tenoristen Thomas Fehling och trumpetaren Olle Rehde. Kompet är högklassigt med Lasse själv på trummor, Olle "Fuzzy" Svensson, bas, och Claes Fehling, piano. A "little taste" och "Spectacular" hette segerlåtarna.

I dixieklassen var konkurrensen kanske skarpast, med fyra band som tutsade för glatta livet och visade prov på fin upplåttnings. Malmöbandet Colings Traditional Jazz Men spelade "Georgia Grind" och "Black Bottom Stomp" och placerades av juryn ett pinnhål över kollegerna. Orkestern består av Hans Carling, kornett, Göran Garén, klarinett, Per-Anders Falk, piano, Peter Nyström, banjo, och Nils Ove Månsson, trummor.

De tre segrarbanden går nu alltså vidare till semifinal i Göteborg, där konkurrensen förmodligen blir ännu livligare. Något av dem kanske lyckas hänga med till Den stora Slutronden på Cirkus i Stockholm den 4 december. Då möts de nio bästa av det sammantaget 130-talet orkestrar från hela långa Sverige som anmälts till tävlingen.

Anbietet den 3 nov. - 58

SYDSVENSK JAZZTÄVLAN

Amiralén i Malmö var på söndagskvällen skådeplatsen för semifinalen i den rika-omfattande TV-jazztävlingen. Musiker från hela Sydsverige hade mött upp och det blev hård strid i flera av klasserna. Mer om tävlingen på sidan 24!

BEKANTAS BEKANT

artikeln kan man läsa att det saknas glöd bland ungdomarna, "det är egentligen bara Bengt Wickman som förmår tvinga en att lyssna." Samma dag skriver Ingmar Glanzelius om semifinalen i TV-jazzen som han avnjutit i TV-soffan. Han är en aning syrlig i sin kommentar till Bengt Wickmans insats men andra får beröm: "Mycket fint piano från Håkan Westerlind, i allra försyntaste laget."

Bandet börjar skingras

Medlemmarna i Frasses band är alltså engagerade på olika håll under slutet av femtiotalet. Lars-Olof Franzén själv har kommit allt längre in i litteraturens värld, men han spelar också. Han har nära kontakt med Stadsteatern och i september 1959 blir han kontrakterad som "trumpetare och konsertmästare vid uppförandet av Doft av honung på Göteborgs Stadsteater". Det får stor betydelse för hans liv eftersom han där träffar Gun Arvidsson, som han gifter sig med år 1961. Frasses band har kanske börjat upplösas men Gibbe är kvar, från mötet i skolorkestern i realskolan. Gibbe är med i den ensemble som spelar på Stadsteatern och tillsammans upplever Frasse och Gibbe ett äventyr när de skall flyga hem från ett framförande i Finland. De nödländar i Åbo sedan det börjat spruta olja från ena motorn. Allt går dock bra.

Efter tiden med Frasses band blev Lars-Olof Franzén en framgångsrik litteraturvetare och kulturjournalist, i *Ny Tid*, *Stockholms-Tidningen* och *Dagens Nyheter*. Bengt Wickman började på Chalmers och har varit verksam i textilbranschen. Han minns tiden i Frasses band med stor glädje. Det märks att de har haft trevligt tillsammans, både privat och som orkestermedlemmar. I memoarerna nämns han ett otal gånger omväxlande kallad Bengt och Putte. Det är hans klippbok, med fotografier och tidningsurklipp, som tillsammans med Frasses memoarer ligger till grund för denna artikel.

Bengt Wickman fortsatte att spela, men mer för privat bruk. Chalmers och uppgiften som

företagsledare tog alltmer tid i anspråk. Bengt Wickman berättar att de gamla medlemmarna i bandet alltid fick lust att spela tillsammans när de träffades för att fira olika högtidsdagar. Då märkte han att han knappast var den som legat av sig mest. För Håkan Westerlind och Carl-Gilbert Brodén blev det mer musik. Lars-Olof Franzén funderar i sina memoarer på musikens fortsatta roll i livet. Det var inte så lockande att spela, eftersom...

... popen och rocken tog över på ett sätt som gjorde att det inte längre gick att spela ens anpassad jazz till dans. Möjligen bossa nova. Men flera av hans kompisar, bland annat Gibbe och Håkan, fortsatte att spela ända upp i min ålder. Gibbe fick till och med turnera i USA och delta i en jazzfestival i Shanghai, och Håkan, som hade liknats vid en yngre Bengt Hallberg, blev musikdirektör på Tjörn. (s 198)

Det visar hur Lars-Olof Franzén i mogen ålder ser på sina gamla kamrater, kanske med en viss avund mot dem som hållit fast vid spelandet och bevarat sina färdigheter. Men han var också hängivet intresserad av litteratur och kom tidigt in i litteratära kretsar i Göteborg. De stora kulturpersonligheterna passerar revy, men när han ser tillbaka på sitt liv tycks musiken och medlemmarna i det gamla bandet betyda mest.

Vidare öden

Håkan Westerlind, som större delen av livet bott och verkat på Tjörn, erinrar sig med viss vända de avancerade arrangemang som Ingmar Glanzelius lockade Lars-Olof Franzén att använda. "Frasse ville vara lite svår", summerar han. Lars-Olof Franzén var en kräsen musiker och hade höga förebilder. Håkan Westerlind minns också Sture Hegerfors spektakulära insatser på skoldanserna. Sture hade ett särskilt sätt att dansa diagonalt över dansgolvet, som gjorde att alla roat och förfärat backade undan.

Håkan har verkat som kyrkomusiker i Valla

Trevlig jazztävling på Amiral

Inför ett nästan fullbesatt hus introducerade Arthur Osterwall årets TV. Ett tjugotal band fanns anmälda, men ett par stycken föredrog att stanna hemma. Nu segrade Jan Fribergers kvintett i A-klassen, Colings Traditional Jazzmen i dixieklassen och Lasse Lindströms orkester i B-klassen.

Som första band i B-klassen startade Lasse Lindström, och han inledde fint med A little paste. Han spelade som sagt utmärkt, och hans seger kan inte diskuteras. Det kan man emellertid göra med de andra klasserna, men härom senare.

The Swinging Eight hette nästa orkester och sedan kom Dietrich Bunes, som presenterade en acceptabel version av Walkin'. I Bunes orkester frapperades man särskilt av hur rutinerade muskerna var; de vågade aldrig satsa för fullt. Resultatet blev ju också därefter.

Och sedan var det dags för dixieklassen. Först på estraden var några i randiga tröjor skrudade ynglingar. De kallade sig New Orleans Hot Six, och de spelade förresten stundtals riktigt skapligt. Tyvärr gick trombonen igenom alldeles för mycket, så man hörde den utmärkte trumpetaren Ulf Nilsson alldeles för lite.

Sedan kom det ännu mera tradi-

standard och hård konkurrens var det vid Malmbüttningarna till TV-jazzen på Amiralen i går. I klassen segrade Colings Traditional Jazzmen med Hans Carlberg (i v) som kapellmästare. I klass b vann Lasse Lindströms sextett — i h kapellmästaren.

Skånska Dagbladet — Måndagen den 3 nove

Jazzen på Amiralen

DM allt vad Sydsverige är en föga lämpad musik. De akustiska är vidriga och höga är nog bara till — inte ett pianosolo solot av den symnerlige Conny Lundin fick

en rent parodisk effekt och Arthur Osterwalls mellansack blev bara en mängd snörvlade ljudassociationer.

B-KLASSEN vanns suveränt av Lasse Lindströms waligupp, trots att de låt jaktade och nervösa (det är inte lätt att börja en orkesterjazz). Solisterna Fehling på tenor och Olle Rede trumpet visade hög klass (Fehling är en begåvning av stora mått och har redan nu en originell och rolig stil). Kompet drev på våldsam och som helhet är den här sextetten något av det bästa vi fått från i Sydsvenske — ännu är den ej färdig och det ska verkligen bli intressant att se vart det här går i framtiden. De övriga orkestrarna i den här gruppen var mest utfyllnad och ska förbigås med tyngnad.

DIXIEKLASSEN blev en hård strid mellan Storyville Jazz Band och Colings Traditional Jazzmen. Colings vann på ett friskare utspel och på trumpetaren Hans Carlings strålade insatser i både ensemble och solo. De spelade stilen och hade glädjen att stötjas av en god fast rytmsektion. Storyvilles repertear hade mainstream-kvaliteter och speciellt glädde man sig över deras The Mooche som utfördes med fint "blend" av blåsarna och trumpetaren Palm glänste i sitt leadspe. Dock saknade man temperament och viljan att våga sig på något lite utforskat i soloarbetet. Lundaborna Traditional Preachers var en rolig upplevelse. Trumslagaren släppte bomber i bästa Art Blakey-stil och hackade sönder rytmerna enligt modern mönster medan banjoisten och gitarristen sökte sig tillbaka till Storyvilles stängning.

A-KLASSEN hade mönstrat fyra orkestra — samtliga orkestermed-

lemmar hade varit i elden i mer eller mindre professionellt sammanhang förut och standarden var hög över lag. Juryn hade här ett mycket svårt arbete att utvärdera en segrare. Både Björn Wennströms orkester (Lund) och Leif Uvemarks (Malmö) fick stiga åt sidan för att de spelade mer dansmusik än jazz. Så återstod bara Jan Fribergers kvintett och "Kometen" Kronkvists orkester, varvid den första fick segra efter juryomröstning — enligt min mening ett fullt rättvist val. Fribergers lilla grupp visade upp två trevliga luftiga arrangement där tiosoren ställdes mot ventilbasunen. Stig Ohlsson är en mycket kompetent tenorsolist och det var beklagligt att pianisten Olle Larsson inte hördes ut för här satt den stora begåvningen i kvintetten. Kompet var metronomiskt och svängde inte märkbart men endast Lindströms orkester hade en rytmsektion som svängde. "Kometens" orkester hade inte mindre än fem blåsare i frontlinjen men arrangören hade inte utnyttjat detta övertag på ett lyckat sätt — nu låt allt ensemble spel jättmjöcket och med massor av tråkiga unisöna effekter. Dessutom hade man behövt fler repetitioner och ingen av solisterna övertygade. Plus dock för ett bra komp och extra plus för den lille trummissen — basisten Lundin hördes ej mycket

av. Uvemark bjöd som vanligt på ett välrepererat band med mjuka fina klanger och elegant men något kraftlöst barytonsapel av Kjell Andertson. Vad som låg orkester i fallet var temperamentslösheten och nog smakade det hela lite väl mycket dansbana. Wennströms orkester från Lund låt bara dansbana — inget fel i och för sig själv men på en jazztävling är det mindre bra.

B. F.

tionellt. Några killar, som kallade sig Traditional Preachers spelade igenom några dåligt arrangerade låtar, och sedan kom favoriterna Coling Traditional Jazzmen. Orkestern visade upp den rätta spelgläden, och publiken var genast med på noterna. I sin första låt, Georgia grand, hade kapellmästaren ett utmärkt solo, och det var väl det som antagligen gav orkestern första priset. Som andra nummer spelade orkestern Black bottom stomp på åkta tjugotalsmaner. Ett plus förtjänar också den fine klarinetisten Göran Garven.

Inte dixieland utan swing spelade nästa orkester, Storville Jazzband. De förde ett mycket godigt spel, och borde nästan vunnit klassen.

Till sist A-klassen. Här spelade nästan samtliga estrad dansmusik och inte minst segraren Jan Friberg. Egentligen spelade de mycket tråkigt, men glimtvist visade de upp takt, som juryn tydligen såg sig blinda på. Kometens orkester var absolut den jazzigaste. Kanske var den lite för ojämn, men det uppvägs av de fina individuella prestationerna.

De andra banden i A-klassen förtjänar inte att omnämnas, så tråkiga var de.

Hot.

kyrka, där Margareta Hvitfeldt ligger begravd i ett imponerande gravrum under jord. Där har jazzen levt vidare genom musikgudstjänster i jazzton och jazzkonserter under Håkans ledning. Under gudstjänsterna har han smugit in jazzens harmonier på samma sätt som han gjorde under morgonbönerna på Hvitfeldtska (och Bengt Hallberg gjorde på Vasa).

Gibbe tänker också tillbaka på tiden med glädje. Han var nära vän med Frasse i både musik- och vardagsliv ända till Lars-Olof dog 2009. Det betydde mycket för honom att han fick tillfälle att träffa Lars-Olof under hans sjukdom, sista gången var bara två veckor innan han dog. Det mest dramatiska han minns från deras musikaliska gemenskap var annars flygturen från Helsingfors, då det började ryka ur ena motorn – och allt gick bra.

Lars-Olof Franzén gjorde en stor insats i svensk litteraturkritik på Mölnbalds-Posten, Ny Tid, Stockholms-Tidningen och Dagens Nyheter. När han dog i maj 2009 framhöll Åke Lundqvist i Dagens Nyheter att det enligt memoarerna är musiken som står i centrum för hans minnen av livet. Han var lika mycket jazzmusiker som kulturjournalist, men arbetet som skribent tog allt mer av hans liv. När Lars-Olof Franzén fyllde femtio år samlades de alla på ett sommarställe utanför Fjäll-

Lars-Olof Franzén krönte sin karriär som aktad litteraturkritiker på DN.

backa för att fira.

Senare blev det fler sammankomster vid högtidliga tillfällen. Det frestade dem att spela tillsammans igen men någon dundrande återkomst till alla fansens förtjusning var aldrig på tal. Möjligheten att återuppliva den gamla spelförmågan var något ojämn, och Frasse själv var kanske inte den som bäst hade hållit förmågan vid liv. Det är i minnet av femtioalets skoldanser de är som mest levande och på det sättet kan de ännu glädja sin gamla beundrare.

Christer Hedin, född 1939, student på Hvitfeldtska 1957. Religionshistoriker vid Stockholms universitet. Har varit lärare och radiojournalist, bland annat som chef för vetenskapsredaktionen vid Sveriges Radio. Disputerade 1988 i religionshistoria och är docent i livsåskådningsvetenskap.

DIC QUARE HIC?

Ordagrant översatt: Säg varför (är du) här?

Eller mera rakt på sak: Varför finns vi? Detta var en högst berättigad fråga. Uttalad redan på medeltiden och ofta prydanse liemannens dekaler på målningar i gamla kyrkor.

Vi finns här för att leva och dö är ett enkelt svar. Eller är det bara så det är ...

Senare citerade man filosofen Descartes, som sa: Jag tänker, alltså finns jag – vilket kanske inte riktigt betyder att allt som finns tänker. Träden, som numera anses kunna kommunicera med varandra, kanske inte tänker, eller?

Idag är det vanligt att att debattglada hen som de framträder i teve och på radio ofta börjar eller slutar ett argument med JAG TÄNKER...Och så kommer en eller flera grodor.

Kan det vara så att grodan förberäda en förklädd prins?

Knappast – prinsarna är lätt räknade och väl dokumenterade på alla sociala medier som "ungdomen" (eller är det vi alla?) ex-cellerar med. Grodan har blivit en selfie!

Är det inte helt enkelt så att hela sättet att diskutera har förändrats? Man ställer inte frågan "vad menar du?" Snarare heter det "vad tänker du kring detta?" Den som frågar kräver oftast inga raka svar och den som skall svara glider undan, svamlar och slipper svara.

En selfie med prinsen torde vara väldigt nära det stora A, enligt den gamla betygsskalan (vår), som sällan och sällsynt delades ut, och så nära det går att själv känna sig som en kändis! Och nu har betyget stora A kommit tillbaka – en favorit i repris.

På vår tid var det ett plus att

mammorna tyckte att man var lik "lillprinsen" – man kunde så glida vidare på denna "räkmacka" genom livet tills man omsider blev en riktig statsman. En del gjorde det.

Vi har också producerat några riktiga statsmän här på skolan, som vi kan vara stolta över. Jan Eliasson är väl just nu den mest aktuella. Still going strong trots att han med råge har passerat pensionsåldern. Tittar vi längre tillbaka hittar vi till exempel ett stort antal biskopar som har gått på Hvitfeldtska.

Befinner vi oss i en brytnings-tid nu – eller är det bara som den äldre generationen alltid anser? Hur analyserar vi utgången i det amerikanska valet? Kan det bli inbördeskrig – numera?

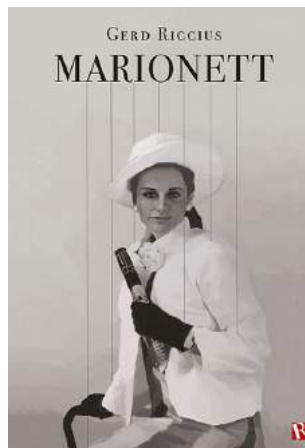
Kan man inte konstruera sociala nätverk som löser meningsmotsättningarna? Eller möjligen dataspel? Eller en realityserie på teve? Typ Let's dance, där det gäller att samarbeta och föra snyggt ...

Men är det ändå inte så att klyftorna mellan rika och fattiga har ökat nära nog exponentiellt? Har vi då inte alla blivit miljonärer – åtminstone om man äger ett eget hus eller en bostadsrätt?

Jo, på papperet – men nu tänker vi kanske mer på dem som blivit miljardärer och vars tillgångar bara ökar – money breeds money ...

Ja, ganska märkligt i en världs-ekonomi med noll eller negativa räntor. Är detta positivt, med negativa räntor? Eller förebådar det en långt större kris under uppsegling? Ovanligt lite ekonomiska analyser uppehåller sig vid detta ämne. Och ändå ökar aktiekurserna ...

Tills det kraschar ja! Det är nog inga som vill sticka ut hakan längre. Men det känns som att vi väntar på en utveckling som vi

knappast kan ana – inte minst med tanke på hur USA väljer sin roll internationellt.

Men vi i kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare får njuta av de goda minnen som vi samlat på oss i vår utbildning här på skolan och därefter i livet. Just detta nummer av Årsboken har uppehållit sig kring detta. Händelser som omsatts i minnen, som utgör en stor del av vår realitet och vår identitet.

En klok kvinna skriver: Denna typ av utbildning, som antligen gav mig någon form av identitet och där kvalitetsbegreppet prioriterades, skulle några decennier senare mötas av förakt i den politiska jämlikhetens namn, i synnerhet av dem, som i avsaknad av just detta bildningsdjup och dess konsekvens – ödmjukhet – trodde sig veta bäst.*

Bo Eneroth &
Sven Tesch-Hallström "sanntalade"

* Gerd Riccius, student på Flickläroverket 1962, i sin bok Marionett, utgiven 2016. Boken finns att köpa på nätet och direkt hos LOHRS Pocket Med Mera på Kapellplatsen i Göteborg. Boken kan varmt rekommenderas, speciellt för de som älskar högklassig språkanter av svenskan, som den borde vara! Perfekt julklappsbok för oss 60+++